

POHÁDKY

Oscar Wilde

Přeložil Jiří Zdeněk Novák

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Pohádky

Oscar Wilde

Přeložil Jiří Zdeněk Novák

Znění tohoto textu vychází z díla [Pohádky](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 1981.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Oscar Wilde: Pohádky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 7. 2024.

OBSAH

ŠŤASTNÝ PRINC A JINÉ POHÁDKY	6
Šťastný princ	8
Slavík a růže	19
Sobecký obr	26
Oddaný přítel	31
Jedinečná raketa	44
DŮM GRANÁTOVÝCH JABLEK	57
Mladý král	59
Infantčiny narozeniny	74
Rybář a jeho duše	95
Hvězdné dítě	133
Ediční poznámka	150

**ŠŤASTNÝ PRINC
A JINÉ POHÁDKY**

Věnováno Carlosu Blackerovi

Šťastný princ

Vysoko nad městem stála na vysokém sloupu socha Šťastného prince. Princ byl celý pokryt tenkými lupínky ryzího zlata, oči měl ze dvou třpytných safirů a na jilci jeho meče plál veliký rudý rubín.

Sklízel ovšem mnoho a mnoho obdivu. „Je krásný jako větrná korouhvička,“ poznamenal jeden městský konšel, který si přál získat pověst člověka se smyslem pro umění. „Jenže není tak užitečný,“ dodal, neboť se bál, aby ho lidé nepokládali za nepraktického, a to on věru nebyl.

„Proč jenom nedokážeš být jako Šťastný princ?“ domlouvala střízlivě uvažující matka svému chlapečkovi, který plakal po modrém z nebe. „Šťastnému princovi ani nenapadne, aby po něčem plakal.“

„To jsem rád, že na světě je přece jen někdo, kdo je docela šťastný,“ zamručel při pohledu na tu nádhernou sochu jakýsi zklamaný člověk.

„Vypadá zrovinka jako anděl,“ prohlásily děti ze sirotčince, když ve světle nachových pláštěnkách a s čistě bílými zástěrkami vycházely z katedrály.

„Jak to víte?“ zeptal se učitel počtů. „Vždyť jste žádného anděla nikdy neviděly.“

„Ale viděly! Ve snu!“ odpověděly děti; a učitel počtů se zakabonil a zatvářil se velice přísně, protože byl proti tomu, aby děti snily.

Jednou v noci letěl přes město vlaštováček. Jeho kamarádi odcestovali už před šesti nedělemi do Egypta, ale on se opozdil, protože byl zamilován do jedné překrásné rákosové třtiny. Seznámil

se s ní časně zjara, když nad řekou pronásledoval velikou žlutou můru, a ta třtina ho svým útlým pasem tak upoutala, že se zastavil a oslovil ji.

„Mám tě milovat?“ zeptal se vlaštováček, který vždycky šel rád rovnou k věci, a rákosová třtina se mu hluboce uklonila. A tak ji tedy začal obletovat a dotýkal se křídly vody a vytvářel na ní stříbrné kruhy. Takto se jí dvořil, a to trvalo celé léto.

„To je směšná známost,“ štěbetaly ostatní vlaštovky, „vždyť ona je dočista bez peněz, a přitom má takové spousty přibuzenstva.“ Ta řeka byla rákosím skutečně přeplněna. Potom, když přišel podzim, všechny vlaštovky odletěly.

Sotva byly pryč, vlaštováčkovi se začalo stýskat a jeho milovaná ho najednou nudila. „Nedá se s ní o ničem mluvit,“ prohlásil, „a bojím se, že je to koketa, pořád přece flirtuje s větrem.“ A vskutku, kdykoli vítr zavanul, rákosová třtina dělala nesmírně ladné poklonky. „Je domácká, to připouštím,“ dodal, „ale já rád cestuji, a tak by má žena měla mít cestování taky ráda.“

„Odletíš se mnou?“ zeptal se jí nakonec, ale rákosová třtina jen zavrtěla hlavou; příliš byla připoutána k domovu.

„Ty si se mnou pořád jenom zahráváš,“ křikl na ni. „Letím pryč, k pyramidám. Sbohem!“ A odletěl.

Letěl celý den a už za tmy dorazil k městu. „Kdepak asi přenocuji?“ řekl si. „Doufám, že mi ve městě něco přichystali.“

Pak uviděl sochu na vysokém sloupu.

„Támhle přenocuji,“ zvolal. „To je pěkně položené místo a bude tam dost čerstvého vzduchu.“ A přistál přímo u nohou Šťastného prince.

„Mám zlatou ložnici,“ řekl si tichounce, když se rozhlédl kolem sebe, a chystal se ke spánku. Ale zrovna když si schovával hlavu pod křídlo, spadla na něj veliká kapka vody. „To je divné!“ pomy-

slel si. „Na nebi není ani jediný mráček, hvězdy se třpytí docela jasně, a přitom prší. To severoevropské podnebí je vážně hrozné. Rákosová třtina mívala déšť ráda, ale to jenom ze sobectví.“

Pak spadla další kapka.

„K čemu je potom socha, když nechrání před deštěm?“ řekl si vlaštováček. „Musím se poohlédnout po nějaké pěkné stříšce nad komínem.“ A rozhodl se odletět.

Ale než rozepjal křídla, spadla třetí kapka, vlaštováček pohlédl vzhůru a uviděl – ach, co jen to uviděl?

Šťastný princ měl oči zalité slzami a slzy mu stékaly i po zlatých lících. A tvář měl v tom měsíčním světle tak krásnou, že vlaštováčka zaplavil soucit.

„Kdo jsi?“ zeptal se.

„Jsem Šťastný princ.“

„A proč tedy pláčeš?“ divil se vlaštováček. „Vždyť jsi mě celého zmácel.“

„Když jsem byl živ a měl jsem lidské srdce,“ odpověděla socha, „to jsem ještě nevěděl, co to jsou slzy, protože jsem žil v paláci Sans-Souci, kam nemá přístup zármutek. Ve dne jsem si hrával se svými druhy v zahradě a večer jsem zahajoval tance ve velké dvoraně. Ta zahrada byla obehnána vysokánskou zdí, ale co je za ní, o to jsem se nikdy nestaral, když kolem mě bylo všechno tak krásné. Moji dvořané mi říkali Šťastný princ, a jsou-li radovánky štěstím, pak jsem dozajista šťastný byl. Tak jsem žil a tak jsem zemřel. A teď, co jsem mrtev, stojím tady nahoře, tak vysoko, že vidím všechnu hanebnost a všechnu bídu svého města, a ačkoli mám srdce ulité z olova, nemohu se ubránit pláči.“

„Ale! Tak on není samé zlato!“ řekl si vlaštováček jen tak pro sebe. Byl příliš zdvořilý, aby osobní narážky pronášel nahlas.

„Daleko odtud,“ pokračovala socha hlubokým melodickým hlasem, „daleko odtud stojí v úzké uličce nuzný dům. Jedno okno má otevřené a já za ním vidím ženu, která sedí u stolu. Má hubený, ustaraný obličej a ruce drsné, červené, celé pobodané jehlou, protože je to švadlena. Vyšívá mučenky na atlasové šaty, které si nejpůvabnější královnina dvorní dáma vezme na příští zámecký ples. V koutě té světnice leží na posteli švadlenin nemocný chlapeček. Má horečku a chtěl by pomeranč. Ale matka mu nemůže dát nic jiného než vodu z řeky, a tak chlapeček pláče. Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku, dones jí, prosím tě, rubín z jilce mého meče. Já mám nohy připevněné tady k tomu podstavci a nemohu se pohnout.“

„Ale mě čekají v Egyptě,“ řekl vlaštováček. „Moji kamarádi létají zrovna nad Nilem, po proudu i proti proudu, a povídají si s velkými lotosovými květy. Za chvíli se uloží ke spánku v hrobce slavného krále. I sám král tam leží, v malované rakvi. Je ovinut žlutým plátnem a balzamován vonnými mastmi. Kolem krku má náhrdelník z bledě zelených nefritů a jeho ruce jsou jako uschlé listy.“

„Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku,“ prosil princ, „zůstaň u mě jednu jedinou noc a buď mým poslem. Ten chlapeček má takovou žízeň a jeho matce je tak smutno.“

„Já nemám kluky rád,“ odpověděl vlaštováček. „Když jsem letos v létě pobýval na řece, byli tam dva nezvedení kluci, synkové ze mlýna, a ti po mně pořád házeli kamením. Nikdy mě ovšem nezasáhli, na to my vlaštovky lítáme moc dobře, a já navíc pocházím z rodiny, která je hbitostí proslulá, ale i tak to byl projev neúcty.“

Ale Šťastný princ se tvářil tak smutně, že se ho vlaštováčkovi zželelo. „Je tu sice hodně chladno,“ řekl, „ale jednu noc s tebou zůstanu a budu tvým poslem.“

„Děkuji ti, vlaštováčku,“ pravil princ.

I vyklovl vlašťováček veliký rubín z princova meče, držel ho v zobáčku a vzletl nad střechy města.

Letěl kolem věže katedrály, kde stáli andělé, vytesaní z bílého mramoru. Letěl kolem paláce a slyšel, jak tam hrají k tanci. Na balkón vyšla krásná dívka se svým milencem. „Jak úžasné jsou ty hvězdy!“ řekl jí. „A jak úžasná je moc lásky!“

„Doufám, že mi ty šaty na státní ples ušijí včas,“ odpověděla dívka. „Poručila jsem si na ně vyšít mučenky, ale švadleny jsou hrozně líné.“

Pak letěl vlašťováček nad řekou a viděl lucerny zavěšené na stožárech lodí. Letěl nad ghettem a viděl staré židy, jak spolu smlouvají a na měděných vážkách váží mince. Konečně dolétl k nuznému domu a nahlédl dovnitř. Chlapec se na posteli zmítal v horečce a jeho matka usnula, tak už byla unavená. Vlašťováček vhupl do světnice a položil veliký rubín na stůl k ženině náprstku. Pak krotce poletoval kolem postele a křídly ovíval chlapci čelo. „Už mi není tak horko,“ zašeptal chlapec, „to mi jistě bude líp.“ A ponořil se do úlevné dřímoty.

Vlašťováček odletěl zpátky k Šťastnému princovi a pověděl mu, co udělal. „To je divné,“ poznamenal, „ale teď je mi docela teplo, i když je taková zima.“

„To je tím, žes vykonal dobrý skutek,“ řekl princ. A vlašťováček o tom začal přemýšlet a hned usnul. Přemýšlení ho vždycky uspávalo.

Když se rozbřeskl den, slétl k řece a vykoupal se. „Pozoruhodný úkaz!“ řekl profesor ornitologie, který šel právě po mostě. „Vlašťovka v zimě!“ A napsal o tom do místních novin dlouhý článek. Kdekdo ho citoval, byla v něm totiž náramná spousta slov, kterým nikdo nerozuměl.

„Dnes večer poletím do Egypta,“ řekl si vlaštováček a z té vyhlídky měl báječnou náladu. Navštívil všechny pomníky a dlouho seděl na hrotu kostelní zvonice. Kamkoli přilétl, všude se rozštěbetali vrabci a povídali si: „To je nějaký vznešený cizinec!“, a tak se vlaštováček výborně bavil.

Když vyšel měsíc, zalétl zpátky k Šťastnému princovi. „Mám ti něco obstarat v Egyptě?“ zavolal. „Jsem zrovna na odletu.“

„Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku,“ pravil princ, „zůstaň u mě ještě jednu noc.“

„Mě už čekají v Egyptě,“ odpověděl vlaštováček. „Zítřka poletí moji kamarádi k druhému vodopádu. V sítinách se tam povaluje hroch a na ohromném žulovém trůně tam sedí bůh Memnón. Celé noci pozoruje hvězdy, a když zazáří jitřenka, vyrazí vřdycky jása-vý výkřik a pak zas umlkne. V poledne se k řece přicházejí napít žlutí lvi. Oči mají jako zelené beryly a jejich řev je hlasitější než řev vodopádu.“

„Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku,“ pravil princ, „daleko odtud, na druhém konci města, vidím v jedné podkrovní komůrce mladého muže. Sklání se nad stolem plným papírů a v obyčejné sklenici tam má kytičku zvadlých fialek. Má hnědé zvlněné vlasy, rty rudé jako granátové jablko a oči veliké, zasněné. Snaží se dokončit hru pro ředitele divadla, ale je mu příliš zima, aby ještě dokázal psát. V krbu mu nehoří oheň a je mu slabo z hladu.“

„Tak já ještě jednu noc počkám u tebe,“ řekl vlaštováček, který měl opravdu dobré srdce. „Mám mu donést další rubín?“

„Rubín už bohužel nemám,“ řekl princ, „jenom oči mi zůstaly. Jsou ze vzácných safírů, přivezených před tisíci lety z Indie. Vyklovní mi jedno a zanes je tomu mladíkovi. Prodá je klenotníkovi, koupí si jídlo a dříví a dopíše svou hru.“

„Drahý princí!“ zděsil se vlaštováček. „To přece udělat nemohu!“ A dal se do pláče.

„Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku,“ naléhal princ, „udělej, oč tě žádám.“

I vyklovl vlaštováček princí jedno oko a odletěl k studentově podkrovní komůrce. Bylo dost snadné se do ní dostat, protože ve střeše zela díra. Tou vlaštováček prolétl a dostal se do světničky. Mladík měl hlavu v dlaních, a tak neslyšel šum ptačích křídel, a když pak vzhlédl, objevil, že na zvadlých fiálkách leží krásný safír.

„Začínají mě uznávat!“ zvolal. „To je jistě od nějakého mého velikého obdivovatele. Teď tu svou hru mohu dopsat.“ A vypadal docela šťastně.

Příštího dne slétl vlaštováček k přístavu. Posadil se na stožár ohromné lodi a pozoroval námořníky, jak s pomocí lan vytahují z podpalubí veliké bedny. „Hééj rup!“ křičeli pokaždé, když se bedna zvedala. „Já letím do Egypta!“ volal na ně vlaštováček, ale nikoho to nezajímalo, a tak když vyšel měsíc, letěl zpátky k Šťastnému princí.

„Jdu ti dát sbohem,“ zavolal.

„Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku,“ prosil princ, „zůstaň u mě ještě jednu noc.“

„Už je zima,“ odpověděl vlaštováček, „a co nevidět tu bude mrazivý sníh. V Egyptě zahřívá slunce zelené palmy a v bahně tam leží krokodýlové a líně se koukají kolem sebe. Moji kamarádi si stavějí hnízda v chrámě baalbeckém a přitom se na ně dívají růžoví a bílí holoubci a vrkají na sebe. Už tě musím opustit, drahý princí, ale nezapomenu na tebe a napřesrok na jaře ti přinesu dva krásné drahokamy a dám ti je namísto těch, co ses jich vzdal. Ten rubín bude rudější než rudé růže a ten safír bude modrý jako širé moře.“

„Dole na náměstí,“ řekl Šťastný princ, „stojí malá holčička a prodává sirky. Ale ty sirky upustila do škarpy a nejsou už k ničemu. Otec jí nabije, když domů nepřinese peníze, a tak ta holčička pláče. Nemá botičky ani punčošky a na hlavičce taky nemá nic. Vyklovni mi druhé oko a zanes jí je, ať ji otec nezbije.“

„Já u tebe ještě jednu noc zůstanu,“ prohlásil vlaštováček, „ale druhé oko ti vyklovnout nemohu. To bys byl potom dočista slepý.“

„Vlaštovko, vlaštovko, vlaštováčku,“ naléhal princ, „udělej, oč tě žádám.“

I vyklovl vlaštováček princovi druhé oko a slétl s ním dolů. Míhl se kolem holčičky se sirkami a upustil jí drahokam do dlaně. „To je ale hezoučké sklíčko!“ zvolala holčička a se smíchem běžela domů.

Vlaštováček se vrátil k princovi. „Teď jsi slepý,“ řekl, „a tak u tebe zůstanu navždycky.“

„Ne ne, vlaštováčku,“ pravil ubohý princ, „musíš přece do Egypta.“

„Zůstanu navždycky u tebe,“ prohlásil vlaštováček a přespal u princových nohou.

Celý příští den seděl pak princovi na rameni a vyprávěl mu, co všechno viděl v cizích zemích. Vyprávěl mu o červených ibisech, kteří stojí v dlouhých řadách na březích Nilu a chytají do zobáků zlaté rybky; o Sfinze, která je stará jako sám svět a žije v poušti a všechno ví; o kupcích, kteří pomalu kráčí vedle svých velbloudů a v rukou si nosí jantarové růžence; o králi Měsíčních hor, který je černý jako eben a koří se velikánskému křišťálu; o obrovském zeleném hadu, který spí v koruně palmy a má dvacet kněží, aby ho krmili medovými koláči; a o trpaslících, kteří se na velkých placatých listech plaví po rozsáhlém jezeře a ustavičně vedou válku s motýly.

„Vlaštováčku můj milý,“ pravil princ, „vypravuješ mi o podivuhodných věcech, ale podivuhodnější než všechno ostatní je utrpení mužů a žen. Neexistuje mystérie, která by byla tak obrovská jako mizérie. Vzlétni nad moje město, vlaštováčku, a pak mi vypravuj, cos viděl tam.“

I vzlétl vlaštováček nad to rozlehlé město a viděl, jak se boháči veselí ve svých nádherných domech, zatímco u bran sedí žebráci. Zalétl do temných průchodů a viděl bílé tváře hladovějících dětí, jak otupěle vyhlížejí do černých ulic. Pod obloukem jednoho mostu si leželi v náručí dva malí chlapci a snažili se jeden druhého zahřát. „Máme hrozný hlad!“ říkali. „Tady ležet nesmíte!“ křikl na ně strážník a chlapci se bez cíle vydali do deště.

Pak se vlaštováček vrátil a vyprávěl principi, co viděl.

„Jsem pokryt ryzím zlatem,“ řekl princ. „Musíš je odloupat, lupínek po lupínku, a rozdat mým chudým; živí si vždycky myslí, že zlato jim může dát štěstí.“

Lupínek po lupínku odlupoval vlaštováček ryzí zlato, až byl Šťastný princ docela šedivý a bez lesku. Lupínek po lupínku odnášel vlaštováček ryzí zlato chudákům a děti zrůžověly ve tvářích a smály se a hrály si na ulicích. „Už máme chleba!“ volaly.

Potom přišel sníh a za sněhem přišel mráz. Ulice vypadaly, jako by byly vystavěny ze stříbra, tak byly jasné a třpytily se; z domovních okapů visely jako křišťálové dýky dlouhé rampouchy, kdekdo chodil v kožešinách a kloučci nosili tmavočervené čepice a klouzali se po ledě.

Chudáku vlaštováčkovi bylo čím dál víc zima, ale tolik si zamíloval prince, že ho nechtěl opustit. Zobal drobtý před vchodem do pekařství, když se pekař nedíval, a aby se trochu zahřál, pořád mával křídly.

Ale posléze poznal, že umírá. Měl už jenom tolik síly, aby ještě jednou vyletěl princí na rameno. „Sbohem, milý princí,“ zašeptal. „Smím ti políbit ruku?“

„To jsem rád, že konečně letíš do Egypta, vlaštováčku,“ pravil princ, „zůstal jsi tu až moc dlouho. Ale políbit mě musíš na rty, vždyť já tě mám rád.“

„Já neletím do Egypta,“ řekl vlaštováček, „letím do domu smrti. Smrt je sestra spánku, vid'?“

A políbil prince na rty a mrtev mu spadl k nohám.

V tom okamžiku se uvnitř v soše ozvalo zvláštní zaprasknutí, jako kdyby tam něco puklo. To se to olovené srdce rozlomilo na dva kusy. Byl ovšem strašně krutý mráz.

Příštího dne časně zrána kráčel dole po náměstí v doprovodu konšelů purkmistr. Když šli kolem sloupu, zvedl purkmistr pohled k soše. „Propánakrále! Ten šťastný princ je ale ošumělý!“ řekl.

„A jak ošumělý!“ volali konšelé, kteří s purkmistrem vždycky souhlasili. A vylezli nahoru, aby se na prince podívali zblízka.

„Ten rubín z meče mu vypadl, oči má pryč a ani zlatý už není,“ řekl purkmistr. „No vypadá bezmála jako žebrák.“

„Bezmála jako žebrák,“ přitakali konšelé.

„A tuhle u nohou mu dokonce leží nějaký mrtvý pták!“ pokračoval purkmistr. „Musíme vydat nařízení, že tady se ptákům umírat nedovoluje.“ A městský písař si ten podnět ihned zapsal.

A tak sochu šťastného prince strhli. „Jelikož už není krásný, není už ani užitečný,“ prohlásil profesor výtvarných umění na univerzitě.

Potom sochu roztavili v peci a purkmistr svolal městskou radu, aby se rozhodlo, co s tím kovem. „Musíme mít samozřejmě jinou sochu,“ řekl, „a měla by představovat mne!“

„Mne!“ křičeli všichni konšelé a začali se hádat. Když jsem o nich slyšel naposled, pořád ještě se hádat nepřestali.

„To je divné!“ řekl dozorce dělníků ve slévárně. „Tohle puklé olovené srdce ne a ne se v peci roztavit. To musíme vyhodit.“ A tak je vyhodili na smetiště, kde ležel i mrtvý vlaštováček.

„Přines mi nejcennější věci z toho města,“ přikázal Bůh jednomu svému andělovi; a anděl mu přinesl to olovené srdce a toho mrtvého ptáčka.

„Správně jsi vybral,“ pravil Bůh. „Tento ptáček bude věčně zpívat v mé rajské zahradě a Šťastný princ mě bude velebit v mém zlatém městě.“

Slavík a růže

„Říkala, že by si se mnou zatančila, kdybych jí přinesl červené růže,“ naříkal mladý student, „jenže já nemám ani jedinou červenou růži v celé své zahradě.“

V hnízdě na cesmínovém dubu ho slyšel slavík, vzhlédl skrze listí a zvědavě čekal, co bude dál.

„V celé zahradě ani jedinou červenou růži!“ naříkal student a krásné oči se mu zalily slzami. „Ach, na jakých to maličkostech závisí štěstí! Přečetl jsem všechno, co napsali moudří lidé, pronikl jsem do všech záhad filozofie, a přece jsem v životě ztroskotal, protože nemám červenou růži.“

„Konečně opravdový milenec!“ řekl si slavík. „Noc co noc o něm zpívám, ačkoli jsem ho zatím nepoznal, noc co noc o něm vyprávím hvězdám – a teprve teď ho vidím. Vlasy má tmavé jako květy hyacintu a rty rudé jako ta růže, po které touží; ale vášní mu pobledla tvář, že je jako ze slonoviny, a na čelo mu vtiskl pečeť žal.“

„Zítřka večer pořádá princ ples,“ šeptal mladý student, „a přijde tam i moje milovaná. Když jí přinesu červenou růži, bude se mnou tančit až do svítání. Když jí přinesu červenou růži, budu ji držet v náručí a ona mi skloní hlavu na rameno a její ruka se schoulí do mé. Ale já nemám v zahradě ani jedinou červenou růži, a tak budu sedět sám a sám a ona se u mě nezastaví. Vůbec si mne nevšimne a mně z toho pukne srdce.“

„Vskutku, opravdový milenec!“ řekl si slavík. „O čem já zpívám, tím on trpí; co mně působí radost, jemu působí bolest. Ba, láska je něco úžasného! Je vzácnější než smaragdy a drahocennější než skvostné opály. Ani za perly a za granátová jablka ji nekoupíš

a nevystavuje se na tržištích. Nedostaneš ji u kramářů a nedá se vyvážit zlatem.“

„Na kruchtě se usadí muzikanti,“ pravil mladý student, „a budou hrát na strunné nástroje a má milovaná bude tančit za zvuku harfy a houslí. Tak lehce bude tančit, že se bude nohama sotva dotýkat podlahy, a dvořané v pestrých úborech se k ní jen pohnou. Se mnou však tančit nebude, protože pro ni nemám červenou růži.“ A vrhl se do trávy, zabořil tvář do dlaní a plakal.

„Proč pláče?“ ptala se zelená ještěřička, která kolem něho běžela se zdviženým ocáskem.

„No vážně, proč?“ divil se motýl, poletující za slunečním paprskem.

„No vážně, proč?“ zašeptala něžným ztlumeným hláskem své sousedce sedmikráska.

„Pláče po červené růži,“ řekl slavík.

„Po červené růži?“ volali všichni. „To je k smíchu!“ A ještěřička, která byla tak trochu cynik, se rovnou rozchechtala.

Ale slavík rozuměl tajemství studentova žalu, seděl na dubu mlčky a přemýšlel o mystériu lásky.

A náhle rozepjal hnědá křídla a vznesl se do vzduchu. Jako stín prolétl houštinou a jako stín plul nad zahradou.

Uprostřed trávníku stál krásný růžový keř a slavík, když ho uviděl, doletěl k němu a usedl mu na větévku.

„Dej mi červenou růži,“ prosil, „a já ti zazpívám svou nejlíbeznější píseň.“

Ale keř zavrtěl hlavou.

„Já mám růže bílé,“ odpověděl, „bílé jako mořská pěna, bělejší než sníh na horách. Ale zaleť si k mému bratrovi, co obrůstá ty staré sluneční hodiny, ten ti možná dá, co potřebuješ.“

I letěl slavík k růžovému keři, který obrůstal staré sluneční hodiny.

„Dej mi červenou růži,“ prosil, „a já ti zazpívám svou nejlíbeznější píseň.“

Ale keř zavrtěl hlavou.

„Já mám růže žluté,“ odpověděl, „žluté jako vlasy mořské panny, co sedí na jantarovém trůně, žlutější než narcis, co kvete na louce, než přijde sekáč s kosou. Ale zalet si k mému bratrovi, co roste pod studentovým oknem, ten ti možná dá, co potřebuješ.“

I letěl slavík k růžovému keři, který rostl pod studentovým oknem.

„Dej mi červenou růži,“ prosil, „a já ti zazpívám svou nejlíbeznější píseň.“

Ale keř zavrtěl hlavou.

„Já mám červené růže,“ odpověděl, „červené jako holubí nožky, červenější než ohromné vějíře korálů, co se vlní a vlní v podmořských jeskyních. Ale zima mi zmrazila cévy, mráz mi spálil poupata a bouře mi polámala větve, takže letos vůbec žádné růže mít nebudu.“

„Já potřebuji jen jednu červenou růži,“ pravil slavík. „Jednu jedinou červenou růži! Copak není vůbec žádná možnost, jak ji získat?“

„Jedna možnost je,“ odpověděl keř, „ale ta je tak hrůzná, že nemám odvahu ti ji prozradit.“

„Jen mi ji prozrad,“ řekl slavík, „já se nebojím.“

„Potřebuješ-li červenou růži,“ pravil keř, „musíš ji za měsíčního světla vytvořit z hudby a zbarvit krví z vlastního srdce. Musíš mi zpívat s hrudí nabodnutou na trn. Celou noc mi musíš zpívat a trn ti musí proniknout do srdce a tvá živá krev musí proudit do mých cév a stát se krví mou.“

„Smrt je vysoká cena za jednu červenou růži,“ zabědoval slavík. „Život je každému velice drahý. Je tak příjemné sedět v zeleném háji a pozorovat slunce v jeho ekvipáži ze zlata a lunu v její ekvipáži z perel. Tak líbezná je vůně hlohu, tak líbezné jsou zvonky schovávající se v údolích a vřes kvetoucí na kopcích. Jenže láska je víc než život, a co je srdce ptačí ve srovnání se srdcem člověka?“

I rozepjal slavík hnědá křídla a vznesl se do vzduchu. Jako stín prolétl nad zahradou a jako stín proplul houštinou.

Mladý student dosud ležel v trávě, kde ho slavík opustil, a slzy v jeho krásných očích dosud neoschly.

„Raduj se,“ volal slavík, „raduj se, budeš mít tu svou červenou růži! Já ji za měsíčního světla vytvořím z hudby a zbarvím krví vlastního srdce. A od tebe za to žádám jenom jedno: abys vždycky zůstal opravdovým milencem, neboť láska je moudřejší než filozofie, a ta je velmi moudrá, a vlivnější než moc, a ta je velmi vlivná. Plamenně zbarvena jsou její křídla a jako plamen je zbarveno i její tělo. Rty má sladké jako med a dech jí voní po kadidle.“

Student vzhlédl z trávy a naslouchal, ale nemohl rozumět tomu, co mu slavík říká, neboť znal jenom to, co je psáno v knihách.

Ale rozuměl tomu dub a zesmutněl, protože toho slavíčka, co si vystavěl hnízdo v jeho větvích, měl velice rád.

„Zazpívej mi ještě jednou, naposled,“ zašeptal. „Bude mi po tobě teskno, až tu nebudeš.“

I zazpíval slavík dubu a jeho hlas zněl jako zurčení vody, tekoucí ze stříbrného džbánu.

Když slavík svou píseň dozpíval, zvedl se student a vytáhl z kapsy zápisník a olůvko.

„Formu má,“ říkal si, procházeje houštinou, „to se mu upřít nedá. Ale má nějaký cit? Bohužel asi ne. Inu, jako většina umělců; všechno jen styl, a upřímnost žádná. Pro nikoho by se neobětoval.“

Myslí jen a jen na hudbu; a umění, to ví kdekdo, je sobecké. Nicméně nutno přiznat, že mu v hlásku zní pár krásných tónů. Škoda, že nic neznamenají a nejsou k praktickému užitku.“ A šel do své jizby, lehl si na pryčnu a začal myslet na svou milovanou; a po chvíli usnul.

A když na nebesích zazářila luna, slavík přiletěl k růžovému keři a nabodl se hrudí na trn. Celou noc zpíval s trnem v hrudi a chladná křišťálová luna se sklonila níž a naslouchala. Celou noc zpíval a trn mu vnikal do hrudi hlouběji a hlouběji a z těla mu odtékala životodárná krev.

Nejprve zpíval o zrození lásky v srdci jinocha a dívky. A na nejvyšší větévce růžového keře vykvétala divukrásná růže, plátek po plátku, jak šla píseň po písni. Bledá byla zpočátku, jako opar vznášející se nad řekou, bledá jako nožky jitra, stříbrná jako perutě úsvitu. Jen jako odraz růže v zrcadle ze stříbra, jako odraz růže ve vodní kaluži, taková byla růže vykvétající na nejvyšší větévce keře.

Ale keř zavolal na slavíka, aby se na trn přitiskl ještě víc. „Přitiskni se ještě víc, slavíčku,“ volal keř, „nebo přijde den, a růže nebude dotvořena.“

I přitiskl se slavík na trn ještě víc a jeho píseň zněla hlasitěji a hlasitěji, neboť zpíval o zrození vášně v srdci muže a panny.

A do plátků růže se rozlil něžně růžový ruměnec, podobný ruměnci v tváři ženicha, který líbá rty nevěstiny. Avšak trn ještě nepronikl až k srdci slavíkovu, a tak i srdce růže zůstávalo bílé, neboť jenom krví srdce slavíkova může zkarmínověť srdce růže.

A keř zavolal na slavíka, aby se na trn přitiskl ještě víc. „Přitiskni se ještě víc, slavíčku,“ volal keř, „nebo přijde den, a růže nebude dotvořena.“

I přitiskl se slavík na trn ještě víc a trn se dotkl jeho srdce a tělem mu projel divý záchvěv bolesti. Krutá, krutá to byla bolest

a bouřlivěji a bouřlivěji zněla píseň, neboť slavík zpíval o lásce zocelené smrtí, o lásce, která neumírá ani v hrobě.

A divukrásná růže zkarmínověla jako růže východní oblohy. Karmínový byl prstenec jejích plátků, karmínové jako rubín bylo i její srdce.

Slavík však zpíval hlasem stále zemdlenějším, začal tlouci křídélky a oči se mu pokrývaly blankou. Píseň slábla a slábla a cosi svíralo slavíkovo hrdlo.

Pak náhle propukl v poslední melodii. Slyšela ji bílá luna a zapomněla na úsvit a omeškala se na obloze. Slyšela ji červená růže a zachvěla se v extázi a rozevřela plátky do studeného jitřního vzduchu. Ozvěna si ty tóny zanesla do své purpurové jeskyně v horách a probudila ze snů spící pastýře. Tóny proletěly dále rákosím na řece a rákosí doneslo jejich poselství moři.

„Podívej se, podívej se!“ zvolal keř. „Teď je růže dotvořena!“ Ale na to už slavík neodpověděl. Ležel mrtev ve vysoké trávě, v srdci trn.

V poledne otevřel student okno a vyhlédl ven.

„No ne!“ vykřikl. „Takové zázračné štěstí! Červená růže! A podobnou růži jsem jakživ neviděl. Ta je tak krásná, že má určitě dlouhatánské latinské jméno.“ A vyklonil se a růži utrl.

Pak si nasadil klobouk a s růží v ruce utíkal k profesorovu domu.

Profesorova dcera seděla přede dveřmi, navíjela klubko modrého hedvábí a u nohou jí ležel její pejsek.

„Říkala jste, že byste si se mnou zatančila, kdybych vám přinesl červenou růži,“ zvolal student, „tady máte tu nejčervenější růži na světě. Připněte si ji večer těsně k srdci, a ona vám poví, až spolu budeme tančit, jak vás miluji.“

Ale dívka se zamračila.

„Nehodí se mi bohužel k šatům,“ odpověděla. „Ostatně synovec komořího mi poslal pár pravých šperků, a šperky, jak je kdekomu známo, mají mnohem větší cenu než kytky.“

„Vy jste ale nevděčná, namouduši!“ řekl rozzlobeně student a odhodil růži na ulici. Spadla do kaluže a přejela ji jakási kára.

„Nevděčná!“ odsekla dívka. „Vy jste pěkný nezdvořák, abyste věděl. A kdo vůbec jste? Obyčejný student! A já si myslím, že nemáte ani takové stříbrné přezky na střevíce jako synovec komořího.“ A zvedla se ze židle a odešla do domu.

„To je ale pitomost, ta láska!“ říkal si student, když šel odtamtud. „Není ani zpolovice tak užitečná jako logika, protože nic nedokazuje a pořád nám slibuje něco, co se neuskuteční, a nutí nás věřit tomu, co není pravda. Je prostě dočista nepraktická, a protože být praktický znamená v téhle době všechno, oddám se zase filozofii a začnu studovat metafyziku.“

A vrátil se do své jizby, vytáhl velikánskou zaprášenou knihu a pustil se do čtení.

Sobecký obr

Každé odpoledne, cestou ze školy, si děti chodívaly hrát do obrovy zahrady.

Byla to veliká, rozkošná zahrada s hebkou zelenou trávou. Nad trávou se tu a tam zvedaly krásné květiny, připomínající hvězdy, a stálo tam dvanáct broskvoní, které se na jaře vždycky obsypaly něžnými růžovými a perleťovými kvítky a na podzim nesly hojné ovoce. Na stromy sedali ptáci a zpívali tak líbezně, že si děti přestávaly hrát a poslouchaly je. „To je nám tu blaze!“ volávaly na sebe.

Jednoho dne se vrátil obr. Odešel kdysi na návštěvu k svému příteli cornwallskému lidožroutovi a zůstal u něho sedm let. Po těch sedmi letech neměl už o čem mluvit, protože jeho konverzační schopnosti měly své meze, a tak se rozhodl, že se vrátí na svůj hrad. A když tam došel, uviděl, že si v jeho zahradě hrají děti.

„Co tady děláte?“ křikl velice hrubým hlasem a děti se rozprchly.

„Moje zahrada je moje zahrada,“ prohlásil obr. „To by mělo být každému jasné. Hrát si v ní, to nesmí nikdo jiný než já sám.“ A vystavěl kolem ní vysokou zeď a dal na ni tabuli s výstrahou:

VSTUP SE POD TRESTEM ZAPOVÍDÁ

Byl to obr velice sobecký.

Chudinky děti si teď neměly kde hrát. Zkusily si hrát na silnici, ale na silnici bylo plno prachu a tvrdého kamení, a to se jim nelí-

bilo. Toulávaly se po vyučování kolem té vysoké zdi a povídaly si o krásné zahradě za ní. „Tam nám bylo blaze!“ říkaly si.

Pak přišlo jaro a celý kraj byl samý kvítek a samý ptáček. Jenom v zahradě sobeckého obra byla pořád ještě zima. Ptákům se nechtělo zpívat, když tam nebyly žádné děti, a stromy tam zapomněly vykvést. Jednou jeden krásný kvítek vystrčil hlavinku z trávy, ale když uviděl tu výstražnou tabuli, tolik mu přišlo líto dětí, že vklouzl zpátky do země a zase usnul. Jen sníh a mráz se tam radovaly. „Na tuhle zahradu jaro zapomnělo,“ volaly, „a tak si tu budeme žít celý rok.“ Sníh zakryl velikánským bílým pláštěm trávu a mráz omaloval nastříbrno stromy. Pak nabídly severáku, že u nich může bydlet, a severák hned přiletěl. Byl zachumlaný do kožešin a celé dny burácel po zahradě a komínům sfukoval stříšky. „Roztomilé místečko!“ pravil. „Musíme sem pozvat taky kroupy.“ A tak se přihnaly kroupy. Den co den plné tři hodiny rumplovaly na hradní střechu, až roztrískaly skoro všechny břidlicové tašky, a pak se rychle, nejrychleji, jak dokázaly, proháněly kolem dokola po zahradě. Oblečeny byly šedivě a dech měly jako led.

„Cože to jaro tak dlouho nejde?“ říkal si sobecký obr, sedě u okna a koukaje do své studené bílé zahrady. „Snad se to počasí už jednou změní.“

Ale jaro nepřišlo vůbec a nepřišlo ani léto. Podzim věnoval každé zahradě zlaté ovoce, jen zahradě obrově nevěnoval žádné. „Je to moc velký sobec,“ prohlásil podzim. A tak tam byla pořád zima a mezi stromy tam tancovaly severák a kroupy a mráz.

Jednou ráno se obr ještě povaloval v posteli, a tu zaslechl půvabnou hudbu. Tak líbezně zněla jeho uším, že si pomyslel: To jistě jde kolem královská kapela. Ve skutečnosti mu za oknem zpívala jenom drobná konopka, ale on už tak dávno neslyšel ve své zahradě prozpěvovat ptáčka, že mu to připadalo jako nejkrásnější hudba

na světě. Pak mu nad hlavou přestaly tancovat kroupy a severák nechal burácení a otevřeným oknem k němu zavanula lahodná vůně. „Tak konečně přišlo jaro!“ řekl si obr, vyskočil z postele a vyshlédl ven.

A co to spatřil?

Spatřil přenádhernou scénu. Malou dírou ve zdi vlezly do zahrady děti a usadily se ve větvích stromů. Na každém stromě, na který dohlédl, sedělo nějaké děcko. A stromy se z návratu dětí tak zaradovaly, že se obalily kvítky a nad těmi dětskými hlavinkami mírně mávaly pažemi. A kolem poletovali ptáci a radostně štěbetali a ze zelené trávy se smíchem vykukovaly květiny. Byl to rozkošný výjev. Jenom v jednom koutě byla pořád ještě zima. Byl to ten nejzazší kout zahrady a pohyboval se v něm jakýsi chlapeček. Tak malý, že nedosáhl k větvím stromu, a tak kolem něho pobíhal s hořkým pláčem. Ten strom měl pořád ještě na sobě zmrazky a sníh a pořád ještě nad ním fičel a burácel severák. „Vylez si na mě, chlapečku,“ říkal strom a skláněl větve, jak mohl nejniž. Ale chlapeček byl příliš malinký.

Obrovi, jak se na to díval, roztávalo srdce. „Jaký jsem to byl sobec!“ řekl si. „Už vím, proč se sem jaru nechtělo. Vysadím toho chudinku chlapečka až do vrcholku stromu a potom zbořím tu zeď a z mé zahrady bude provždy, provždycky dětské hřiště.“ Doopravdy tuze litoval svého chování.

A tak opatrně sestoupil po schodišti, tichounce otevřel domovní dveře a vyšel do zahrady. Ale děti se ho tak polekaly, když ho uviděly, že se všechny rozutekly, a zahrada se opět proměnila v zimu. Jenom ten malinký chlapeček neutekl, protože měl v očích tolik slz, že obra ani neviděl přicházet. A obr se k němu přikradl, vzal ho něžně do ruky a vysadil ho do koruny stromu. A strom rázem rozkvetl a přiletěli k němu ptáci a dali se na něm do zpěvu

a chlapeček rozpřáhl obě paže, objal obra kolem krku a políbil ho. A ostatní děti, když viděly, že obr už není zlý, honem přiběhly zpátky a s nimi přiběhlo jaro. „Teď je to vaše zahrada, dětičky,“ řekl obr a velikánskou sekyrou zbouřil zed. A když lidé šli ve dvanáct hodin na trh, zastali obra, jak si hraje s dětmi v nejkrásnější zahradě, jakou kdy viděli.

Celý den si tam děti hrály a večer přišly dát obrovi sbohem.

„A kde je ten váš maličký kamarád,“ ptal se obr, „ten chlapeček, co jsem ho vysadil na strom?“ Toho si obr nejvíc zamiloval, protože ten ho políbil.

„To nevíme,“ odpověděly děti, „ten už je pryč.“

„Musíte mu říct, aby sem zítra určitě zase přišel,“ pravil obr. Ale děti mu řekly, že nevědí, kde ten chlapeček bydlí, a že ho až dodneška nikdy neviděly. A obr nesmírně zesmutněl.

Každé odpoledne, když měly po škole, chodily si teď děti hrát s obrem. Ale ten chlapeček, kterého si obr tolik zamiloval, se už nikdy neukázal. Obr se ke všem dětem choval tuze laskavě, ale přece jen toužil po tom svém prvním přítelíčkově a často o něm hovořil. „Toho bych tak rád viděl!“ říkával.

Míjela léta a obr velice zestárl a zeslábl. Už si nemohl hrát, a tak jen sedával v ohromné lenošce, díval se na děti, jak si hrají, a obdivoval se své zahradě. „Mám mnoho krásných květin,“ říkával, „ale děti, to jsou květiny ze všech nejkrásnější.“

Jednoho zimního rána, když se oblékal, vyhlédl z okna. Teď už neměl zimu v nenávisti, protože věděl, že je to vlastně spící jaro a květiny že si odpočívají.

Najednou si s úžasem promnul oči a díval se a díval. Však to taky byla divuplná podívaná. V nejzazším koutě zahrady byl jeden strom celý obsypán rozkošnými bělostnými kvítky. Větve měl zla-

té a viselo na nich stříbrné ovoce a pod stromem stál ten chlapeček, kterého si obr tolik zamiloval.

S velikou radostí uháněl obr dolů a rovnou do zahrady. A pádil trávou k dítěti. A když přiběhl až k němu, tvář mu zrudla hněvem a vykřikl: „Kdo se to opovážil ti ublížit?“ Neboť na dlaních těch dětských ruček byly stopy po dvou hřebech a stopy po dvou hřebech byly i na nožkách.

„Kdo se to opovážil ti ublížit?“ křičel obr. „Pověz mi to, a já popadnu svůj veliký meč a zabiju ho!“

„Ne, ne,“ odvětilo dítě. „Vždyť to jsou rány po lásce.“

„Kdo jsi?“ zašeptal obr a zmocnila se ho podivná, posvátná bázeň, takže před děťátkem poklekl.

A dítě se na obra usmálo a řeklo mu: „Jednou jsi mi dovolil, abych si hrál v tvé zahradě. Dnes půjdeš se mnou do mé zahrady, kteráž jest ráj.“

A když sem toho odpoledne vběhly děti, našly obra mrtvého; ležel pod stromem a celý byl posypán bílými kvítky.

Oddaný přítel

Jednou ráno vystrčil starý vodní hraboš hlavu ze svého brlohu. Měl živé, jiskrné oči, tuhá šedá vousiska a ocas jako dlouhý kus černého kaučuku. Po rybníce plovla káčata, vypadala jako hejno žlutých kanárek a jejich matka, která byla čistě bílá a měla nefalšovaně červené nohy, se je snažila naučit stát ve vodě na hlavě.

„Nikdy se nedostanete do nejlepší společnosti, když nebudete umět stát na hlavě,“ říkala jim neustále a co chvíli jim předváděla, jak se to dělá. Ale káčata jí nevěnovala pozornost. Byla tak mladá, že ještě nevěděla, co je to za přednost, dostat se vůbec do společnosti.

„To jsou ale neposlušné děti!“ zvolal starý vodní hraboš. „Zasloužily by utopit.“

„Ale kdepak!“ odpověděla kachna. „Každý začátek je těžký, a kdo by měl mít trpělivost, když ne rodiče?“

„Á, rodičovské city, to já vůbec neznám,“ řekl vodní hraboš. „Nejsem rodinná povaha. Taky jsem se neoženil a ženit se nehodlám. Láska je moc krásná věc, svým způsobem, ale mnohem výš stojí přátelství. Já aspoň neznám na světě nic vznešenějšího a cennějšího než oddané přátelství.“

„A jaká je, prosím, vaše představa o povinnostech oddaného přítele?“ zeptal se zvonek, který seděl hned vedle na vrbě a vyslechl ten rozhovor.

„No, to bych taky ráda věděla,“ řekla kachna a odplavala na opačný konec rybníka a postavila se tam na hlavu, aby dala dětem dobrý příklad.

„Co je to za hloupou otázku?“ zvolal vodní hraboš. „Od oddaného přítele bych samozřejmě očekával, že mi bude oddán.“

„A čím vy byste mu to oplácel?“ zeptal se ptáček, pohupující se na stříbrné snítce a třepotající drobnými křidélky.

„Já vám nerozumím,“ odvětil vodní hraboš.

„Dovolte, abych vám na to téma vyprávěl jednu historku,“ řekl zvonek.

„A bude to historka o mně?“ ptal se vodní hraboš. „Jestli ano, tak si ji poslechnu, já mám krásnou literaturu nesmírně rád.“

„Hodí se na vás,“ odpověděl zvonek. Slétl dolů, přistál na břehu a vyprávěl příběh o oddaném příteli.

„Byl jednou,“ začal zvonek, „jeden poctivý chlapík jménem Honzík.“

„Byl to člověk hodně vynikající?“ ptal se vodní hraboš.

„Kdepak,“ odpověděl zvonek, „nebyl vůbec vynikající. Až na to, že vynikal laskavým srdcem a legračně buclatou dobromyslnou tváří. Žil docela sám v maličké chaloupce a den co den obdělával svou zahrádku. A daleko široko nebyla v kraji tak hezká zahrádka jako ta jeho. Rostly v ní hvozdíky bradaté a levkoje zimní a pastuší tobolky a plané tulipány. Byly tam damažské růže a růže žluté, světle fialové šafrány a šafrány zlaté, purpurové fialky a fialky bílé. Jak plynuly měsíce, pučely tam či kvetly v náležitém pořadí orlíček a řeřišnice, majoránka a saturejka, petrklíč a kosatec, narcis a karafiát, květina se střídala s květinou, takže tam bylo pořád něco krásného k vidění a něco příjemného k přivonění.“

Honzík měl spousty přátel, ale nejoddanějším přítelem ze všech byl mu šlechtný Hugo, mlynář. Skutečně, tak oddán byl bohatý mlynář Honzíkovi, že jakživ nešel kolem jeho zahrádky, aby se nenahnul přes zídku a nenatřhal si velikánskou kytici nebo hrst

koření nebo aby si nenacpal kapsy švestkami či třešněmi, když byla zrovna doba ovoce.

„Praví přátelé mají mít všechno společné,“ říkával mlynář a Honzík příkyvoval a usmíval se a byl tuze pyšný, že má přítele s tak ušlechtilými názory.

Sousedům, pravda, připadalo někdy divné, proč bohatý mlynář jakživ nedá Honzíkovi nic na oplátku, ačkoli má ve mlýně sto pytlů mouky do zásoby a chová šest dojných krav a veliké stádo ovcí na vlnu. Ale Honzík si tím hlavu nelámal a nic mu nedělalo větší radost než naslouchat všem těm báječným řečem, které mlynář vedl o nezištnosti ryzího přátelství.

Honzík tedy pořád pracoval na své zahrádce. Na jaře, v létě a na podzim mu bylo blaze, ale když přišla zima a on neměl ani ovoce ani květiny, které by donesl na trh, notně trpěl zimou a hladem a často musel jít spat bez večeře, jen po několika sušených hruškách nebo po troše tvrdých ořechů. Taky mu bylo náramně smutno, protože v zimě se na něj mlynář nikdy nepřišel podívat.

„Teď se to vůbec nehodí, abych chodil za Honzíkem, když ještě leží sníh,“ říkával mlynář ženě, „protože když lidé mají trampoty, tak se jim má dát pokoj a nikdo je nemá obtěžovat návštěvami. Já aspoň mám o přátelství takovouhle představu, a ta je určitě správná. A tak počkám, až přijde jaro, a potom ho zas navštívím; to už mi bude moct dát plný košík petrklíčů, a to mu udělá ohromnou radost.“

„Ty jsi k lidem úžasně šetrný, to se nedá popřít,“ odpověděla jeho manželka, uvelebená v pohodlné lenošce u mocně plápolajícího smrkového dříví, „úžasně šetrný. Tebe slyšet mluvit o přátelství, to je prostě požitek. Já jsem přesvědčená, že ani sám pan páter by neuměl říkat tak krásné věci jako ty, a to bydlí v třípatrovém domě a na malíčku nosí zlatý prsten.“

„A nemohli bychom pozvat Honzíka sem k nám?“ ptal se mlynářův nejmladší synek. „Jestli se chudáčku Honzíkově vede špatně, já se s ním rozdělím o kaši a ukážu mu svoje bílé králíčky.“

„Ty jsi ale hloupý kluk!“ rozkřikl se mlynář. „Proč já tě vlastně posílám do školy? Nic ses tam zřejmě nenaučil! Kdyby Honzík přišel k nám a viděl náš hřejivý oheň a naši výtečnou večeři a náš ohromný sud červeného vína, tak by nám třeba začal závidět, a závist je strašlivá vlastnost a zkaží každou povahu. A to já nepřipustím, aby se Honzíkova povaha zkažila. Já jsem jeho nejlepší přítel, a tak nad ním budu v jednom kuse bdít a budu hledět, aby se nedostal do žádného pokušení. Nemluvě o tom, že kdyby sem Honzík přišel, tak by třeba chtěl, abych mu přenechal na úvěr trochu mouky, a to bych udělat nemohl. Mouka je jedna věc a přátelství je druhá věc, a ty se nemají míchat dohromady. Vždyť se každé to slovo jinak píše a každé taky znamená něco jiného. To je snad jasné každému.“

„Jak ty pěkně mluvíš,“ řekla mlynářova žena a nalila si velikou sklenici horkého piva. „Jsem z toho namouduši celá ospalá. Jako bych byla v kostele.“

„Jednat pěkně, to umí spousta lidí,“ odpověděl mlynář, „ale pěkně mluvit, to umí málokdo, což dokazuje, že mluvit je mnohem nesnadnější. A taky mnohem delikátnější.“ A přísně se přes stůl zadíval na synka, který se tak zastyděl, že svěsil hlavu, celý zrudl a rozplakal se do čaje. Ale byl ještě hrozně malý, a tak se na něj nesmíte hněvat.“

„A to je konec té historky?“ ptal se vodní hraboš.

„Ale kdepak,“ odvětil zvonek, „to je začátek.“

„To tedy nejdete s duchem doby,“ pravil vodní hraboš. „Dneska každý dobrý povídkář začne koncem, pak pokračuje začátkem a na závěr dá prostředek. Taková je nová metoda. Já to tuhle všechno slyšel od jednoho kritika, který se s nějakým mladíkem procházel

tady kolem rybníka. Mluvil o těch věcech hezky zeširoka a určitě se v tom vyznal, protože měl modré brýle a pleš, a když ten mladík něco poznamenal, on na to vždycky udělal ‚pch!‘. Ale vypravujte dál, prosím vás. Ten mlynář se mi úžasně zamlouvá. Já mám taky všelijaké krásné názory, a tak bych si s ním ohromně rozuměl.“

„Tak tedy,“ povídal dál zvonek a poskakoval chvílku na jedné noze, chvílku zas na druhé, „jakmile přešla zima a petrklíče začínaly otvírat své bledě žluté hvězdičky, řekl mlynář ženě, že zajde dolů za Honzíkem.

„Máš ty ale dobré srdce!“ zvolala mlynářka. „Pořád myslíš na ty druhé. A nezapomeň si s sebou vzít pořádný koš na květiny.“

A tak mlynář spoutal silným železným řetězem křídla větrného mlýna a s košem na ruce sestoupil z kopce.

„Dobrýtro, Honzíku!“ zdravil mlynář.

„Dobrýtro,“ řekl Honzík, opřel se o rýč a usmíval se od ucha k uchu.

„Jakpak ses měl celou tu zimu?“ ptal se mlynář.

„To je od tebe moc hezké, že se ptáš,“ zvolal Honzík, „moc hezké, namouduši. Zažil jsem bohužel dost krušné časy, ale teď už je zas jaro, a tak je mi blaze a všem květinám se dobře daří.“

„My jsme o tobě v zimě často hovořili, Honzíku,“ řekl mlynář, „a vzpomínali jsme, jak se ti asi vede.“

„To bylo od vás hezké,“ zašeptal Honzík. „Já už se málem bál, že jste na mě zapomněli.“

„No, Honzo! Já se ti divím!“ řekl mlynář. „Přátelství nezapomíná nikdy! To je na něm nejúžasnější! Ale ty bohužel asi nerozumíš životní poezii. Mimochodem, ty tvoje petrklíče jsou rozkošné.“

„Tuze rozkošné, ano,“ přitakal Honzík, „a je to pro mě náramné štěstí, že jich mám tolik. Odnesu je na trh, prodám je purkmistrovic dcerušce a za ty peníze si zas koupím zpátky svůj trakař.“

„Že si koupíš zpátky trakař? Snad nechceš říct, žes ho prodal? To bys byl udělal velikou pitomost.“

„No,“ ošival se Honzík, „já ho totiž prodat musel. Pochop, zima byla pro mě hrozně zlá a já už vážně neměl peníze na chleba. A tak jsem nejdřív prodal stříbrné knoflíky z nedělního kabátu, pak jsem prodal stříbrný řetízek, potom tu velikou fajfku a nakonec jsem prodal trakař. Ale teď si to všechno zas koupím zpátky.“

„Honzo,“ pravil mlynář, „já ti věnuju svůj trakař. Není zrovna v nejlepšímu stavu, chybí mu jedna postranice a má nějak pochroumané loukotě, ale já ti ho přesto věnuju. Víím, že je to ode mě náramná štědrost, a spousta lidí mě bude považovat za hrozného blázna, že se ho zbavuju, ale já nejsem jako ti druzí. Já si myslím, že štědrost je podstata přátelství, a mám už ostatně nový trakař. Ano, ano, přestaň si dělat starosti, já ti ten svůj trakař dám.“

„No to je od tebe vážně ohromná štědrost,“ řekl Honzík a legrační buclatá tvář se mu rozzářila radostí. „Snadno si ten trakař můžu opravit, mám doma prkno.“

„Prkno!“ zvolal mlynář. „No prosím, to právě potřebuju na střechu stodoly. Mám v ní velikánskou díru, a když ji hned nezakryju, zvlhne mi všecko obilí. Ještě štěstí, že ses o tom prkně zmínil. To je pozoruhodné, jak jeden dobrý skutek vždycky hned zplodí další. Já ti věnoval trakař a ty mi teď věnuješ prkno. Trakař má, toť se ví, mnohem větší cenu než prkno, ale na takové věci ryzí přátelství nikdy nehledí. Prosím tě, dej sem to prkno hned, pustím se do práce na stodole ještě dnes.“

„No ovšem!“ zvolal Honzík, běžel do kůlny a vytáhl z ní prkno.

„Moc velké to prkno není,“ řekl mlynář, když se na ně podíval. „Na správkou toho trakaře ti z něho bohužel moc nezbude, až já si vyspravím střechu stodoly, ale za to já ovšem nemůžu. A teď, když

jsem ti věnoval trakař, ty bys mi jistě rád na oplátku věnoval nějaké květiny. Tady máš košík, naplň mi ho, prosím tě, vrchovatě.’

‚Vrchovatě?’ opáčil Honzík dost zarmouceně. Byl to totiž pořádný koš a Honzíkovi bylo jasné, že když ho naplní, nezbudou mu už žádné květiny na trh; a tolik toužil získat zpátky své stříbrné knoflíky.

‚No dovol!’ řekl mlynář. ‚Jelikož jsem ti věnoval svůj trakař, tak si myslím, že nechci tak moc, když tě prosím o pár květin. Třeba se mýlím, ale mám za to, že přátelství, opravdovému přátelství, je jakékoli sobectví naprosto cizí.’

‚Můj drahý příteli, můj nejlepší příteli,’ zvolal Honzík, ‚jen si, prosím tě, vem všechny květiny z mé zahrádky! Na tvém dobrém mínění mi záleží mnohem víc než na mých stříbrných knoflících.’ A běžel otrhat všechny své hezké petrklíče a naplnil jimi mlynářův koš.

‚Sbohem, Honzíku,’ rozloučil se mlynář a s prknem na rameni a s košem na ruce stoupal do kopce.

‚Sbohem,’ řekl Honzík a měl takovou radost z toho trakaře, že se dal zase vesele do rytí.

Nazítří zrovna připevňoval k loubí zimolez, když zaslechl, jak ho z cesty volá mlynářův hlas. Seskočil z žebříku, proběhl zahrádkou a podíval se přes zídku.

Stál tam mlynář s objemným pytlem mouky na zádech.

‚Milý Honzíku,’ řekl, ‚nedonesl bys mi tenhle pytel mouky na trh?’

‚Moc lituju,’ odpověděl Honza, ‚ale dneska mám opravdu tuze napilno. Musím připevnit všechny popínavé rostliny, zalít všechny kytičky a zválcovat všechnu trávu.’

‚No poslechni!’ řekl mlynář. ‚Vzhledem k tomu, že ti hodlám věnovat svůj trakař, myslím, že to od tebe není zrovna kamarádské, takhle mě odmítnout.’

„Á, to neříkej,“ zvolal Honzík. „Nekamarádský bych nechtěl být za nic na světě.“ A běžel si pro čepici a odplahočil se s tím velkým pytlem na ramenou.

Byl velmi horký den a na cestě bylo strašlivě prachu, a než Honzík došel k šestému milníku, byl už tak unaven, že si musel sednout a odpočinout si. Ale pak šel zase statečně dál a konečně dorazil na trh. Tam chvíli vyčkával, potom ten pytel mouky prodal za velmi dobrou cenu a hned se vracel domů, protože se bál, že kdyby se zdržel do pozdních hodin, mohli by ho cestou přepadnout loupežníci.

„To byl perný den, jen co je pravda,“ říkal si, když si šel lehnout. „Ale jsem rád, že jsem to mlynáři neodřekl, vždyť je to můj nejlepší přítel, a nadto mi hodlá věnovat svůj trakař.“

Časně ráno si mlynář přišel pro peníze za pytel mouky, ale Honzík byl tak vyčerpaný, že ještě ležel v posteli.

„Ty jsi ale lenoch, na mou čest!“ řekl mlynář. „Vzhledem k tomu, že ti hodlám věnovat svůj trakař, mohl bys věru pracovat pilněji. Lenost je veliký hřích a já moc nerad vidím, když někdo z mých přátel zahálí a lajdačí. Nesmíš se zlobit, že ti to povídám takhle bez obalu. Vůbec by mě to samozřejmě nenapadlo, kdybych nebyl tvůj přítel. Ale co by to bylo za přátelství, kdyby člověk nemohl přátelům říkat, co si myslí? Být roztomilý a hledět se zalíbit a vličitit, to dovede leckdo, ale opravdový přítel říká i nepříjemnosti a na to, že působí bolest, se neohlíží. Ba, dělá to dokonce s oblibou, když je to skutečně opravdový přítel, protože ví, že tím prokazuje dobro.“

„Moc mě to mrzí,“ omlouval se Honzík a protíral si oči a stahoval si z hlavy noční čepičku, „ale já byl tak unavený, že jsem si chtěl chvíli poležet v posteli a poslechnout si, jak zpívají ptáci. Víš,

mně se vždycky líp pracuje, když si napřed poslechnu, jak zpívají ptáci.’

„No, to mě těší,“ řekl mlynář a poplácal Honzíka po zádech, „protože chci, abys přišel nahoru do mlýna, hned jak se oblékneš, a spravil mi tu střechu na stodole.“

Chudák Honzík tolik toužil jít pracovat na zahrádku, protože už dva dny nezalil květiny, ale mlynáři by byl tuze rád vyhověl, když v něm měl tak dobrého přítele.

„Myslíš, že by to ode mě bylo nekamarádké, kdybych ti řekl, že mám spoustu práce?“ vyzvídal úzkostlivým a nesmělým hlasem.

„No poslechni!“ odpověděl mlynář. „Vzhledem k tomu, že ti hodlám věnovat svůj trakař, mám za to, že od tebe nežádám tak moc. Ale když mi vyhovět nechceš, tak si to samozřejmě půjdu udělat sám.“

„Ne! To rozhodně ne!“ zvolal Honzík, vyskočil z postele, oblékl se a vyšel na kopec ke stodole.

Pracoval tam celý den až do západu slunce, a když už slunce zapadalo, mlynář se přišel podívat, jak je Honzík daleko.

„Už jsi tu díru ve střeše spravil, Honzíku?“ křičel mlynář bodře.

„Už je úplně spravená,“ odpověděl Honzík a slézal ze žebříku.

„Ách!“ pravil mlynář. „Žádná práce nepřináší takové potěšení jako práce, kterou děláme pro jiné.“

„To je velická výsada, smět tě poslouchat, když mluvíš,“ odvětil Honzík, posadil se a stíral si pot z čela, „převeliká výsada, bezesporu. Ale bojím se, že já nebudu mít nikdy takové krásné myšlenky jako ty.“

„Ale taky se v tobě jednou urodí,“ chlácholil ho mlynář. „Jen se musíš víc přičiňovat. Zatím znáš jenom praktickou stránku přátelství; jednoho dne poznáš i tu teoretickou.“

„Vážně myslíš, že ji poznám?“ ptal se Honzík.

„O tom vůbec nepochybuju,“ odvětil mlynář. „Ale když už jsi tu střechu spravil, tak bys měl jít domů, aby sis odpočal, protože potřebuju, abys mi zítra odehnal do hor ovce.“

Chudák Honzík se na to bál něco říci, a tak mu nazítří časně zrána přihnál mlynář k chalupě ovce a Honzík se s nimi vydal do hor. Cestou tam a zpátky ztratil celý den, a když se vrátil, byl tak udřený, že usnul na židli a probudil se až za bílého dne.

„No, dneska se potěším na zahrádce!“ řekl si a hned se šel dát do práce.

Ale z různých důvodů se už nikdy nedostal k tomu, aby se postaral o květiny, protože v jednom kuse byl u něho jeho přítel mlynář a posílal ho na dlouhé pochůzky, nebo si ho odváděl do mlýna na výpomoc. Honzík z toho býval často velice sklíčený, protože měl strach, aby se jeho kytičky nedomnívaly, že na ně zapomněl, ale vždycky se utěšil pomyslením, že mlynář je jeho nejlepší přítel. „A nadto mi hodlá věnovat svůj trakař,“ říkával si, „a to je projev ryzí šlechtnosti.“

A tak Honzík pořád pracoval pro mlynáře a mlynář pronášel všelijaké krásné myšlenky o přátelství, a Honzík si je zapisoval do notýsku a v noci si je čítával, neboť to byl náramně pilný žáček.

I stalo se, že jednou večer seděl Honzík u krbu, když tu se ozvalo hlasité zabušení na dveře. Byla velice bouřlivá noc a kolem stavení tak strašlivě fičel a halasil vichr, že si Honzík zprvu myslel, že to jen zaburácel hrom. Ale ozvalo se druhé zabušení a potom třetí, hlasitější než obě předešlá.

„To bude nějaký ubohý pocestný,“ řekl si Honzík a běžel ke dveřím.

Venku stál mlynář, v jedné ruce lucernu, v druhé tlustou hůl.

„Milý Honzíku,“ křičel, „mám ohromné potíže. Můj chlapeček spadl ze žebříku a poranil se a já jdu pro doktora. Ale doktor by-

dlí daleko a noc je mizerná, a tak mě zrovna napadlo, že by bylo rozumnější, kdybys tam místo mě došel ty. Víš přece, že ti hodlám věnovat svůj trakař, a tak by se slušelo, abys mi to nějak oplatil.’

„Ale ovšem,“ zvolal Honzík. „Pokládám to dokonce za čest, že s tím jdeš na mě, a hned poběžím. Musíš mi ale půjčit tu lucernu, protože noc je tak temná, že se bojím, abych třeba nespádl do příkopu.“

„Moc lituju,“ odpověděl mlynář, „ale to je nová lucerna, a kdyby se s ní něco stalo, byla by to pro mě veliká ztráta.“

„Tak nic, nevadí, já se bez ní obejdu,“ řekl Honzík, sundal z věšáku tlustý kožich a teplou červenou čepici, kolem krku si uvázal vlňák a vyrazil.

Byla to příšerná bouře! A noc byla tak černá, že nebylo vidět na krok, a vichr dul tak mocně, že se Honzík stěží držel na nohou. Šel ale statečně dál a dál a po tříhodinové pouti dorazil k doktorovu domu a zaklepal na dveře.

„Kdo je tam?“ křikl doktor, hlavu vystrčenou z okna ložnice.

„Honzík, pane doktore.“

„A co chceš, Honzíku?“

„Mlynářův synáček spadl ze žebříku a poranil se, a mlynář by byl rád, kdybyste k němu hned zašel.“

„No dobrá!“ řekl doktor. Nařídil, aby mu osedlali koně a přinesli vysoké boty a lucernu, sešel dolů a odjel směrem k mlýnu a Honzík klopýtal za ním.

Ale bouře běsnila hůř a hůř a přšelo, jen se lilo, a Honzík neviděl, kam šlape, a koni ovšem nestačil. Nakonec sešel z cesty, zabloudil do slatin, což byla končina velmi nebezpečná, protože byla plná hlubokých jam, a tam se chudák Honzík utopil. Ráno ho našli mrtvého pasáci koz; plaval ve veliké tůni a pasáci ho odnesli do jeho chalupy.

Protože byl Honzík tak oblíbený, kdekdo mu přišel na pohřeb a jako nejbližší pozůstalý vystupoval mlynář.

Jelikož jsem byl jeho nejlepší přítel, prohlásil, „sluší se, abych šel za rakví první.“ A tak v dlouhém plášti krácel v čele smutečního průvodu a co chvíli si velikým kapesníkem osušoval oči.

„Honzíkova smrt znamená pro každého z nás nesmírnou ztrátu,“ řekl kovář, když bylo po pohřbu a všichni se pohodlně usadili v hospodě, popíjeli kořeněné víno a pojídali cukroví.

„Rozhodně znamená nesmírnou ztrátu pro mě,“ pravil mlynář. Já už mu skoro věnoval svůj trakař, a teď nevím, co s ním. Doma mi hrozně překáží a je v tak bídném stavu, že kdybych ho chtěl prodat, tak bych za něj nic nedostal. Však mě taky příště ani nezapadne, abych někomu něco věnoval. Na štedrost člověk vždycky doplatí.“

„A dál?“ ozval se po dlouhé pomlce vodní hraboš.

„Nic dál. To je konec,“ řekl zvonek.

„A co se stalo s tím mlynářem?“ ptal se vodní hraboš.

„To nevím,“ odvětil zvonek, „a ani mě to nezajímá.“

„Z toho je zřejmo, že nemáte ani trochu soucitnou povahu,“ řekl vodní hraboš.

„Obávám se, že jste tak docela nepochopil mravní naučení té historky,“ poznamenal zvonek.

„Cože jsem nepochopil?“ zaječel vodní hraboš.

„Mravní naučení.“

„Chcete říct, že ta historka měla mravní naučení?“

„Zajisté,“ přikývl zvonek.

„No dovolte!“ řekl velice rozzlobeně vodní hraboš. „Na to jste mě měl upozornit, dřív než jste začal. Kdybyste to byl udělal, nebyl bych vás samozřejmě vůbec poslouchal. To bych byl rovnou udělal

„pch!“ jako ten kritik. Ale to můžu udělat i teď.“ A z plna hrdla zařval „Pch!“, švihl ocasem a zalezl zpátky do svého brlohu.

„Jak se vám líbí ten vodní hraboš?“ ptala se kachna, která za pár minut přiveslovala. „Má spoustu dobrých vlastností, ale co mě se týče, já posuzuju všechno jako matka, a tak se nemůžu podívat na zapřisáhlého mládence, aby se mi oči nezalily slzami.“

„Skoro se bojím, že jsem ho dopálil,“ odpověděl zvonek. „Vyprávěl jsem mu totiž historku s mravním naučením.“

„Á! To je vždycky velice nebezpečné,“ řekla kachna.

A já s ní naprosto souhlasím.

Jedinečná raketa

Královův syn měl před svatbou, i konaly se všeobecné radovánky. Čekal na svou nevěstu celý rok, než konečně přijela. Byla to ruská princezna a celou cestu z Finska ujela na saních, tažených šesti soby. Saně měly podobu veliké zlaté labutě a princeznička ležela mezi křídly té labutě. Až na paty jí sahal dlouhý hermelínový plášť, na hlavě měla malinký čepeček ze stříbrného brokátu a byla bledá jako Sněhový palác, v němž odmalička žila. Tak byla bledá, že nad tím všichni lidé žasli, když projížděla ulicemi města. „Je jako bílá růže!“ volali a zasypávali ji z balkónů kvítím.

Princ na ni čekal u hradní brány, aby ji přivítal. Měl snivé fialové oči a vlasy jako z ryzího zlata. Když princeznu uviděl, poklekl na jedno koleno a políbil jí ruku.

„Na obraze jste byla překrásná,“ zašeptal, „ale ve skutečnosti jste ještě krásnější než na obraze.“ A princeznička se zarděla.

„Prve byla jako bílá růže,“ řekl mladý panoš svému sousedovi, „a teď je jako červená růže.“ A celý dvůr tím byl nadšen.

V příštích třech dnech kdekdo pořád říkal „bílá růže, červená růže, červená růže, bílá růže“, a král nařídil, aby panošovi zdvojnásobili plat. Ježto vůbec žádný plat nedostával, nebylo mu to moc platné, ale pokládalo se to za náramnou poctu a okamžitě o tom přinesl zprávu *Dvorský zpravodaj*.

Po těch třech dnech se slavila svatba. Byl to velkolepý obřad a nevěsta a ženich kráčeli ruku v ruce pod nebesy z purpurového aksamitu, vyšíváného perličkami. Pak byl státní banket, který trval pět hodin. Princ a princezna seděli v čele tabule v slavnostní dvoraně a pili z jasného křišťálového poháru. Z toho poháru

mohli pít jen ti, kdož se věrně milovali, neboť když se ho dotkly rty neupřímné, ihned zešedl, zakalil se a přestal zářit.

„Je zcela jasné, že se milují,“ prohlásil panoš, „křišťálově jasné!“ a král mu podruhé zdvojnásobil plat.

„Jaká pocta!“ volali všichni dvořané.

Po banketu měl být ples. Nevěsta a ženich měli spolu zatančit tanec růží a král slíbil, že zahraje na flétnu. Hrál velice špatně, ale nikdo se mu to nikdy neodvážil říci, když to byl král. Po pravdě řečeno, znal jenom dvě písničky, a jakživ nevěděl docela jistě, kterou z nich vlastně hraje. Ale ono to bylo jedno, protože ať dělal cokoli, stejně kdekdo volal: „Rozkošné! Rozkošné!“

Posledním číslem programu byl veliký slavnostní ohňostroj, který měl být zahájen přesně o půlnoci. Princeznička jaktěživa ohňostroj neviděla, a proto král rozkázal, aby se královský pyrotechnik v den svatby obzvláště vyznamenal.

„Jak vlastně takový ohňostroj vypadá?“ ptala se princezna jednou ráno prince, když se s ním procházela po terase.

„Jako polární záře,“ pravil král, který vždycky odpovídal na otázky položené někomu jinému, „jenže ne tak uměle. Já ho mám dokonce radši než hvězdy, protože člověk vždycky ví, kdy se objeví. A rozkošný je, jako když já hraju na flétnu. No, musíte ho prostě vidět.“

A tak na konci královské zahrady postavili ohromné lešení, a jakmile královský pyrotechnik všechno náležitě připravil, daly se rakety spolu do řeči.

„Ten svět je vážně překrásný!“ zvolala malá jiskřice. „Jen se koukněte na ty žluté tulipány! Ani kdyby to byly skutečné prskavky, nemohly by být půvabnější. Já jsem tak ráda, že cestuju. Cestování úžasně povznáší mysl a odstraňuje všechny předsudky.“

„Královská zahrada, to přece není svět, vy hloupá jiskřice,“ řekla statná římská svíce. „Svět je nezměrný, na to byste potřebovala tři dny, abyste si ho pořádně prohlédla.“

„Každé místo, které máte v lásce, znamená pro vás svět,“ ozvalo se dumavé kateřinské kolo, které se kdysi v mládí zamilovalo do staré dřevěné bedničky a od té doby se honosilo svým zlomeným srdcem. „Jenže teď už láska není v módě, zabili ji básníci. Tolik toho o ní napsali, že už jim nikdo nevěří, a já se tomu nedivím. Opravdová láska trpí a mlčí. Vzpomínám si, jak jsem jednou... Ale na tom už nezáleží. Romantika patří minulosti.“

„Nesmysl!“ odsekla římská svíce. „Romantika umřít nemůže. Ta je jako měsíc, je živa věčně. Zdejší nevěsta a ženich se například milují velice vroucně. Dneska ráno jsem se o nich všechno dověděla od jedné papírové patrony, která se mnou náhodou byla ve stejné zásuvce a znala poslední dvorské novinky.“

Ale kateřinské kolo vrtělo hlavou. „Romantika je mrtvá, romantika je mrtvá, romantika je mrtvá,“ bručelo. Patřilo k těm, co si myslí, že když se jedno a totéž znova a znova nesčíslněkrát opakuje, je to nakonec pravda.

Najednou se ozvalo ostré suché zakašlání a kdekdo se ohlédl.

To zakašlala vysoká, domýšlivě se tvářící rachejtle, přivázaná ke konci dlouhé tyčky. Vždycky zakašlala, než pronesla nějaký výrok, aby na sebe upoutala pozornost.

„Ehrm! Ehrm!“ udělala a všechny rakety zbystrily sluch. Až na chuděru kateřinské kolo, které pořád ještě vrtělo hlavou a brumlalo: „Romantika je mrtvá.“

„Volám vás k pořádku! Volám vás k pořádku!“ vykřikovala jedna prskavka. Pletla se tak trochu do politiky, vždycky hrála významnou roli v místních volbách, a tak uměla užívat patřičných parlamentních výrazů.

„Dočista mrtvá,“ zašeptalo ještě kateřinské kolo a usnulo.

Jakmile nastalo naprosté ticho, rachejtle si odkašlala potřetí a spustila. Mluvila pomalu a zřetelně, jako kdyby diktovala své memoáry, a tomu, k němuž se obracela, se vždycky dívala přes rameno. Chovala se zkrátka náramně vybraně.

„Ten má ale štěstí, ten králův syn,“ pravila, „že se žení zrovna v ten den, kdy já mám být vypálena! Líp mu to už vyjít nemohlo, ani kdyby se to tak bylo umluvilo napřed. Inu, princové mají vždycky štěstí.“

„Božítku,“ řekla malá jiskřice, „já myslela, že je to právě naopak, nás že mají vypálit na počest prince.“

„S vámi to tak asi je,“ odpověděla rachejtle, „určitě to tak s vámi je, o tom vlastně ani nepochybují, ale se mnou je to jinak. Já jsem raketa zcela jedinečná a pocházím z jedinečných rodičů. Má máti byla nejslavnější kateřinské kolo své doby, proslula tím, jak ladně tančila. Při svém velkolepém veřejném vystoupení se devatenáctkrát otočila kolem dokola, než zanikla, a při každém tom otočení rozhodila do vzduchu sedm růžových hvězd. Měla tři a půl stopy v průměru a byla z toho nejlepšího střelného prachu. Můj otec byl raketa jako já, a to francouzského původu. Vyletěl do takové výšky, že lidé dostali strach, že se k nim už nevrátí. Ale vrátil se, neboť to byl veliký dobrák, a předvedl nesmírně skvělý sestup v pršce zlatého deště. Noviny psaly o jeho výkonu velmi lichotivě. *Dvorský zpravodaj* ho dokonce nazval triumfem pylotechnického umění.“

„Pyrotechnického, chcete říct, pyrotechnického,“ poznamenalo bengálské světlo. „Já vím, že se říká pyrotechnické, vidělo jsem to napsané na své vlastní plechovce.“

„No, a já říkám pylotechnické,“ odpověděla přísným tónem rachejtle a bengálské světlo se cítilo tak zdeptáno, že hned začalo

pouštět hrůzu na malé jiskřice, aby ukázalo, že i tak je osobností značně důležitou.

„Říkám prostě,“ pokračovala rachejtle, „říkám... Co jsem to říkala?“

„Mluvila jste o sobě,“ odvětila římská svíce.

„No ovšem. Já věděla, že jsem hovořila o něčem zajímavém, když jsem byla tak hrubě přerušena. A hrubost nesnáším, a vůbec každé špatné chování, neboť jsem nesmírně citlivá. Tak citlivý jako já není nikdo na celém světě, to vím docela jistě.“

„Co je to citlivá osoba?“ zeptala se prskavka římské svíce.

„Osoba, která má sama kuří oka, a proto všem ostatním šlape na prsty,“ odpověděla tichým šepotem římská svíce a prskavka div nevyprskla smíchy.

„Čemu se smějete, prosím?“ vyzvídala raketa. „Já se přece nesměju.“

„Směju se, protože jsem šťastná,“ odvětila prskavka.

„To je důvod velice sobecký,“ řekla hněvivě rachejtle. „Jakým právem jste šťastná? Měla byste myslet na druhé. Totiž, měla byste myslet na mě. Já na sebe myslím pořád a očekávám, že zrovna tak se budou chovat všichni ostatní. To je to, čemu se říká porozumění pro druhé. Krásná ctnost! A já jí oplývám vysokou měrou. No dejme tomu, například, že by se mi dnes večer něco stalo. Jaké by to pro všechny bylo neštěstí! Princ a princezna by už nikdy nebyli šťastní, celé jejich manželství by bylo v troskách. A král? Ten by to prostě nepřežil. Namouduši, když začnu přemýšlet o tom, jak důležité tu mám postavení, dojme mě to div ne k slzám.“

„Jestli chcete všem ostatním poskytnout nějaké potěšení,“ zavolala na ni římská svíce, „tak byste se radši měla držet v suchu.“

„No bodejt,“ přitakalo bengálské světlo, už v lepší náladě, „to dá kdekomu rozum!“

„Kdekomu!“ rozhorlila se rachejtle. „Vy zapomínáte, že já nejsem žádný kdekdo, že jsem osobnost neobyčejná, mimořádná. Rozum může mít opravdu kdekdo, když nemá žádnou obrazotvornost. A já obrazotvornost mám, já nikdy nic nevidím tak, jak to je ve skutečnosti, všechno vidím vždycky docela jinak. A k tomu, že se mám držet v suchu: tady zřejmě není nikdo, kdo by aspoň trošku dovedl ocenit vznětlivou povahu. Ale mně je to naštěstí jedno. Jediné, co našince udržuje při životě, je vědomí, že všichni ostatní jsou nesmírně méněcenní; tento pocit v sobě pěstuju odjakživa. Jenže nikdo z vás nemá ani kouska srdce. Vy se tu smějete a veselíte, jako kdyby se princ a princezna nebyli zrovna vzali.“

„No dovolte!“ zvolala malá ohnivá koule. „Proč se neveselit? Vždyť je k tomu náramně radostná příležitost, a až se vzesu do výše, povím o ní všecičko hvězdám. Uvidíte, jak budou mžikat, až jim budu popisovat tu hezkou nevěstu.“

„Ch! To je ale ordinérní názor na život!“ ušklíbla se rachejtle. „Ale to se dalo čekat. Ve vás nic není, jste dutá a prázdná. Prosím vás, vždyť princ a princezna se třeba odstěhují do kraje, kde je hluboká řeka, a třeba budou mít jediného synáčka, chlapečka s plavými vlásky a fialovými očima, jako má princ. A ten chlapeček si třeba jednoho dne vyjde na procházku s chůvou, a ta chůva třeba usne pod velikánským černým bezem, a ten chlapeček spadne do té hluboké řeky a utopí se. Strašlivé neštěstí! Ubožáci! Takhle ztratit jediného syna! To je vážně hrozná! Já se z toho už nikdy nevzpamatuju.“

„Ale vždyť oni svého jediného syna neztratili,“ řekla římská svíce. „Vůbec žádné neštěstí je nepotkalo!“

„Já taky neřekla, že ho ztratili,“ odvětila rachejtle. „Řekla jsem, že by ho *mohli* ztratit. Kdyby už byli svého jediného syna ztratili, nemělo by smysl cokoli k tomu dodávat. Toho, kdo brečí nad rozli-

tým mlékem, toho já nesnáším. Ale když si pomyslím, že by svého jediného syna ztratit *mohli*, jsem z toho celá pryč!“

„Kéž byste vážně byla celá pryč!“ křiklo bengálské světlo. „Jste ta nejafektovanější osoba, jakou jsem kdy potkalo.“

„A vy jste ten největší nevychovanec, jakého jsem kdy potkala já,“ odsekla rachejtle. „A moje přátelství k princovi nemůžete vůbec pochopit.“

„Ale vždyť ho ani neznáte,“ zabručela římská svíce.

„Nikdy jsem netvrdila, že ho znám,“ odpověděla rachejtle. „Kdybich ho znala, nejspíš bych vůbec nebyla jeho přítelkyní. Znat své přátele, to je velmi nebezpečné.“

„Vážně byste se měla držet v suchu,“ řekla ohnivá koule. „To je to nejdůležitější.“

„To nejdůležitější pro vás, o tom nepochybuju,“ odvětila rachejtle. „Ale já si zaplakat můžu, když se mi zachce.“ A skutečně začala ronit opravdické slzy, a ty stékaly po její tyčce jako dešťové kapky a málem utopily dva malinké broučky, kteří si právě zamýšleli založit společnou domácnost a ohlíželi se po nějakém pěkném suchém místěčku.

„Ta musí být skutečně romantická,“ usoudilo kateřinské kolo, „vždyť ona pláče, i když není proč plakat.“ A zhluboka si povzdychlo a vzpomínalo na dřevěnou bedničku.

Ale římská svíce a bengálské světlo se notně rozčilily a pořád z plna hrdla vykřikovaly „Humbuk! Humbuk!“ Byly nadmíru praktické, a kdykoli se jim něco nezamlouvalo, říkaly, že je to humbuk.

Pak jako nádherný stříbrný štít vyšel měsíc, rozzářily se hvězdy a z paláce zazněla hudba.

Princ a princezna zahajovali tanec. Tančili tak krásně, že do oken nakukovaly vysoké bílé lilie a sledovaly je a veliké rudé máky pokyvovaly hlavami do taktu.

Pak tlouklo deset hodin, pak jedenáct a pak dvanáct a při posledním úderu pŕlnoci vyšli všichni na terasu a král poslal pro královského pyrotechnika.

„Ať začne ohňostroj!“ povelal král. A královský pyrotechnik se hluboce uklonil a odebral se na druhý konec zahrady. Šlo s ním šest pomocníků a každý z nich nesl na konci dlouhé žerdě rozžatou pochodeň.

Byla to vskutku velkolepá podívaná.

Hví, hví, dělalo kateřinské kolo, jak se točilo dokolečka. Bum, bum, dělala římská svíce. Pak se nad celou zahradou roztančily jiskřice a bengálské světlo obarvilo všechno narudo. „Sbohem!“ vykřikla ohnivá koule, když se vznášela do výše a rozhazovala modré jiskřičky. Bing, bing, odpovídaly prskavky, které se náramně bavily. Všechny rakety měly ohromný úspěch, až na tu jedinečnou rachejtli. Ta tak provlhla pláčem, že ji vůbec nemohli vypálit. To nejlepší v ní byl střelný prach, a ten byl tak promáčen slzami, že nebyl k ničemu. Veškeré její chudé příbuzenstvo, s nímž by byla jakživa nepromluvila, leda s posměchem, vylétlo střelhibitě k obloze jako nádherné zlaté kvítí s ohnivými korunkami. „Hurá! Hurá!“ provolával dvůr a princeznička se radostně smála.

„Mě si patrně nechávají k nějaké zvlášť významné příležitosti,“ říkala si rachejtle, „jinak si to nelze vysvětlit.“ A tvářila se nadutěji než jindy.

Nazítří přišli dělníci všechno uklidit. „To je zřejmě deputace,“ pomyslela si rachejtle. „Přijmu ji s patřičnou důstojností.“ A tak zvedla nos a přísně se zachmuřila, jako by přemýšlela o něčem velice důležitém. Ale dělníci jí vůbec nevěnovali pozornost. Až když už byli na odchodu, jeden z nich si jí povšiml. „Hele,“ zavolal, „tady zbyla nějaká zkažená raketa!“ A hodil ji přes zeď do strouhy.

„Zkažená raketa? Zkažená raketa?“ říkala si rachejtle, když fičela vzduchem. „Vyloučeno! Vážená raketa, tak to ten člověk povídal. Zkažená a vážená, to zní skoro stejně, a často je to dokonce totéž.“ A dopadla do bahna.

„Moc komfortní to tady není,“ poznamenala, „ale jsou to bezpochyby nějaké módní lázně a poslali mě sem, abych si tu spravila zdraví. Však taky mám nervy pořádně otřesené a potřebuji klid.“

Potom k ní připlavala žabka s očkama jako blýskavé drahokamy a v zeleném kropenatém kabátku.

„Á, koukám, že k nám přišli hosti,“ řekla žába. „Inu, není nad bahno. Dejte mi deštivé počasí a strouhu, a hned je mi blaze. Co myslíte, bude odpoledne pršet? Moc bych si to přála, ale nebe je dočista modré a bez mráčků. Škoda!“

„Ehrm, ehrm,“ odchrchlala si rachejtle.

„Jé, vy máte líbezný hlásek!“ zvolala žába. „Zní skoro jako kuňkání a kuňkání je samozřejmě ten nejmelodičtější zvuk na světě. Však večer uslyšíte náš zpěvácký spolek. Sedáváme ve starém kachním rybníce hned u statku, a jak vyjde měsíc, tak spustíme. Lidi jsou z toho úplně paf, kdekdo je v posteli vzhůru a poslouchá. No vážně. Zrovna včera jsem slyšela, jak statkářka říká své matce, že kvůli nám nemohla v noci ani oko zamhouřit. To jednoho potěší, když se doví, jak je populární.“

„Ehrm, ehrm,“ udělala zlostně rachejtle. Dopalovalo ji, že se nemůže dostat k slovu.

„Líbezný hlásek, vážně,“ pokračovala žába. „Doufám, že k tomu kachnímu rybníku přijdete. Já se teď musím kouknout po svých dcerách. Mám šest moc krásných dcerušek a hrozně se bojím, aby nepotkaly štiku. To je úplný netvor a bez rozmýšlení by si je dala k snídani. Tak sbohem. Ujišťuji vás, že rozhovor s vámi mně udělal velikou radost.“

„Rozhovor! No vy jste dobrá!“ vybuchla rachejtle. „Vždyt jste celou tu dobu mluvila jenom vy. To není žádný rozhovor.“

„Někdo poslouchat musí,“ odpověděla žába, „a já ráda odmluvím všechno sama. Ušetří to čas a aspoň se se mnou nikdo nezačne hádat.“

„Ale já se hádám ráda,“ řekla rachejtle.

„To snad ne,“ pravila žába blahosklonně. „Hádat se, to je strašně vulgární, v dobré společnosti mají přece všichni stejné mínění. Tak ještě jednou sbohem, támhle už vidím dcerušky.“ A žabka odplavala.

„Jdete hrozně na nervy,“ volala za ní rachejtle, „a nemáte vůbec žádné vychování. Nesnáším osoby, co mluví ustavičně o sobě jako vy, když jeden chce taky mluvit o sobě jako já. Tomu říkám egoismus a egoismus je vlastnost nanejvýš odporná, a zvláště odporná je povahám, jako jsem já. O mně je totiž všeobecně známo, že mám hluboké porozumění pro druhé. Ze mě byste si měla vzít příklad, lepší vzor byste ani nenašla. Když tedy máte takovou příležitost, měla byste jí honem využít, protože já se co nevidět vracím ke dvoru. Jsem u dvora úžasně oblíbena. Princ a princezna měli včera svatbu na moji počest. O takových věcech vy ovšem nemáte ani ponětí, protože jste nána z venkova.“

„To nemá smysl něco jí povídat,“ promluvílo šídlo, které sedělo na vrcholku statného hnědého orobince. „Vůbec žádný smysl to nemá, vždyt ona už je pryč.“

„Inu, to je její škoda, ne moje,“ odpověděla rachejtle. „Nepřestanu k ní přece hovořit jenom proto, že mi nevěnuje pozornost. Sama se ráda poslouchám. To je jedno z mých největších potěšení. Často vedu sama se sebou dlouhé rozhovory a bývám tak duchaplná, že někdy nerozumím ani jedinému slovu z toho, co povídám.“

„Tak to byste měla přednášet filozofii,“ pravilo šídlo, rozepjalo půvabná průsvitná křídélka a vzneslo se k obloze.

„Udělal hloupost, že tu nezůstalo,“ řekla si rachejtle. „Taková příležitost zušlechtit si ducha se mu určitě hned tak nenaskytne. No, mně to může být jedno. Génus jako já dozajista dojde jednoho krásného dne uznání.“ A zapadla ještě trochu hlouběji do bahna.

Po chvíli k ní připlavala rozložitá bílá kachna. Měla žluté nohy s plovacími blanami a pro svou kolébavou chůzi byla pokládána za velikou krasavici.

„Kvá, kvá, kvá,“ řekla. „Vy máte ale divnou figuru! Smím se zeptat, jestli jste se takhle už narodila, nebo jestli je to následek nějakého úrazu?“

„Žijete zřejmě odjakživa na venkově,“ odpověděla rachejtle, „jinak byste musela vědět, kdo jsem. Ale já tu vaši nevědomost omlouvám. Čekat, že někdo jiný bude zrovna tak jedinečný jako já, to by ani nebylo fér. Budete se bezpochyby divit, ale já dovedu vylétnout až k obloze a sestoupit zpátky v pršce zlatého deště.“

„To na mě nedělá valný dojem,“ řekla kachna, „to přece nemůže nikomu prospět. Prosím, kdybyste dovedla orat pole jako vůl, nebo tahat káru jako kůň, nebo hlídat ovce jako ovčácký pes, to by pak něco znamenalo!“

„Vidím, milý zlatý tvore,“ pravila rachejtle velice pohrdavým tónem, „že patříte k nižším vrstvám. Osoba mého stavu není nikdy užitečná. Máme jisté přednosti, a to je víc než dost. Já sama nemám pražádný poměr k jakékoli pracovitosti, zvláště ne k takové, jakou propagujete vy. Ba, jsem odjakživa toho mínění, že těžká práce je prostě útočištěm těch, kdo nemají co dělat.“

„Inu,“ řekla kachna, která byla velice mírumilovná a nikdy se s nikým nepřela, „jeden má rád holky, druhý zase vdolky. Buď jak buď, doufám, že se tu usídlíte.“

„Vy jste dobrá! Ani nápad!“ zvolala rachejtle. „Jsem tu pouze jako host. Jako vzácný host! A musím říct, že mi to tady připadá dost

nudné. Není tu ani společnost ani samota. Je to tu prostě takové předměstské. Nejspíš se vrátím ke dvoru, vím totiž, že jsem předurčena k tomu, abych ve světě udělala senzaci.“

„Já se taky kdysi zanášela myšlenkou vstoupit do veřejného života,“ pokyvovala hlavou kachna. „Tolik věcí volá po nápravě! Před časem jsem dokonce předsedala jisté schůzi a usnesli jsme se tam, že zatracujeme všechno, co se nám nelíbí. Ale moc velký účinek to asi nemělo. Teď žiju pro domácnost a starám se o rodinu.“

„To já jsem pro veřejný život stvořena,“ pravila rachejtle. „A zrovna tak všichni moji příbuzní, i ti nejnepatrnější. Kdekoli vystoupíme, všude vzbudíme velikou pozornost. Já jsem vlastně ještě nevystoupila, ale až vystoupím, bude to velkolepá podívaná. A co se domácnosti týče, v té se rychle stárne a mysl se v ní odvádí od cílů vznešenějších.“

„Ách, vznešenější životní cíle, to je něco!“ povzdychla si kachna. „Což mi připomíná, že mám hrozný hlad.“ A odplavala po proudu a říkala kvá kvá kvá.

„Vraťte se! Vraťte se!“ ječela rachejtle. „Já toho mám na srdci ještě spoustu!“ Ale kachna už ji neposlouchala. „Ale vlastně jsem ráda, že je pryč,“ řekla si rachejtle, „je to duch středostavovský.“ A zase zapadla hlouběji do bahna. Zrovna začala dumat o osamělosti génia, když tu po břehu přiběhli dva kloučci v bílých halenkách a s kotlíkem a otýpkou chraští.

„Tak tohle je jistě ta deputace,“ pomyslela si rachejtle a dělala, co mohla, aby vypadala vznešeně.

„Hele,“ vykřikl jeden ten klouček, „přeražená berla! Jak se sem mohla dostat? Asi z paláce.“ A vytáhl rachejtli ze strouhy.

„Přeražená berla?“ opakovala si rachejtle. „Vyloučeno! Velevážená perla, tak to řekl! Velevážená perla z paláce, to je báječná poklona. Vidí ve mně zřejmě ctihodnou dvorní dámu.“

„Přihodíme ji na oheň,“ řekl druhý kluk, „aspoň se to v kotlíku bude dřív vařit.“

Nakupili tedy z chrástí hraničku, rachejtli dali navrch a rozdělali oheň.

„To je báječné!“ zvolala raketa. „Vypálí mě za bílého dne, aby mě kdekdo viděl.“

„Teď si kapánek zdřímáme,“ řekli kloučci, „a až se probudíme, bude se to už v kotlíku vařit.“ A lehli si do trávy a zavřeli oči.

Rachejtle byla značně provlhlá, a tak trvalo hezky dlouho, než se rozpálila. Ale nakonec se přece jen vzňala.

„Teď vyletím!“ křičela. A celá strnula a napřímila se. „A vím, že vyletím až nad hvězdy, až nad měsíc, až nad slunce. Vyletím zkrátka tak vysoko, že...“

Fsss! Fsss! Fsss! A vyletěla do vzduchu.

„Nádhera!“ křičela. „Takhle poletím věčně! To mám, panečku, úspěch!“

Ale nikdo ji neviděl.

Pak měla najednou zvláštní pocit, jako by ji brnělo celé tělo.

„Teď vybuchnu!“ křičela. „Podpálím celý svět a nadělám tolik rámusu, že celý rok nebude nikdo mluvit o ničem jiném.“ A skutečně vybuchla. Pink, pink, pink, udělal střelný prach. To beze sporu udělal.

Ale nikdo to neslyšel, ani ti dva kloučci, protože tvrdě spali.

Z rachejtle zbyla jenom ta tyčka, a ta spadla na záda huse, která si vyšla podle strouhy na procházku.

„Propánakrále!“ zvolala husa. „Tak ony už začnou pršet i hole!“ a vrhla se do vody.

„Já věděla, že vzbudím obrovskou senzaci,“ vydechla rachejtle a bylo po ní.

DŮM GRANÁTOVÝCH JABLEK

Constanci Mary Wildeové

Mladý král

*Připsáno Margaret lady Brookeové,
rání sarawacké*

Byla noc přede dnem určeným pro korunovaci a mladý král seděl sám ve své nádherné komnatě. Jeho dvořané se s ním už rozloučili, hlavy skloněné podle tehdejšího ceremonielu až k zemi, a odebrali se do slavnostní palácové dvorany, aby vyslechli několik posledních ponaučení od profesora etikety; někteří z nich se totiž pořád ještě chovali přirozeně, což je u dvořana, jak snad není nutno připomínat, velice vážný přečin.

Jinocha - byl to vskutku ještě jinoch, bylo mu teprve šestnáct let - vůbec nemrzelo, že dvořané odešli. S hlubokým úlevným povzdechem se vrhl do měkkých polštářů na svém výšivkami zdobeném lůžku a zůstal tam ležet s divoce planoucíma očima a s otevřenými ústy jako nějaký snědý faun z hájů nebo nějaké mladé lesní zvířátko, které lovci teprve nedávno chytili do pasti.

Však ho taky skutečně našli lovci; objevili ho téměř náhodou, když bosý a s píštalou v ruce kráčel za stádem koz nuzného pastýře, který ho vychoval a za jehož syna se vždycky považoval. Byl však dítětem jediné dcery starého krále, z tajného manželství s kýmsi, kdo společensky stál hluboko pod ní - podle jedněch to byl cizinec, který si přičaroval lásku mladé princezny podivuhodnou hrou na loutnu, zatímco druzí hovořili o nějakém umělci z Rimini, kterého si princezna velice, snad až převelice vážila a který nenadále zmizel z města, aniž dokončil svou práci v katedrále - a když mu byl sotva týden, byl uloupen od boku své spící matky a svěřen

do opatrování prostému venkovanovi a jeho ženě, kteří neměli vlastní děti a žili v odlehlých končinách hvozdu, celý den jízdy na koni vzdálených od města.

Žal, nebo mor, jak prohlásil dvorní lékař, nebo snad, jak naznačovali někteří lidé, prudký italský jed, podaný v číši kořeněného vína, usmrtil ani ne hodinu po probuzení sličnou dívku, jež dítěti dala život, a když spolehlivý posel, vezoucí chlapečka před sebou v sedle, sestupoval z uštvaneho koně a klepal na neohoblované dveře chatrče pastýřovy, tělo princeznino se snášelo do zejícího hrobu, vykopaného na pustém hřbitůvku za městskými branami, do hrobu, kde prý už leželo i jiné tělo, tělo mladíka úžasné cizokrajné krásy, který měl ruce za zády spoutané zauzleným provazem a hrud' probodanou mnoha rudými ranami.

Tak si to aspoň lidé mezi sebou šeptali. Jisté je, že starý král, když ležel na smrtelné posteli, si dal přivést toho jinocha - ať už proto, že si vyčítal svůj těžký hřích, nebo že si prostě přál, aby království nepřipadlo někomu z jiného rodu - a v přítomnosti celé své rady ho prohlásil za svého dědice.

A zřejmě hned od první chvíle, kdy byl uznán za příštího vládce, projevoval chlapec ten zvláštní, vášnivý zájem o krásu, který měl tak mocně ovlivnit jeho život. Ti, kdo mu dělali společnost v řadách komnat, vyhrazených pouze pro něho, často vyprávěli, jak se mu ze rtů vydraly radostné výkřiky, když uviděl hebká roucha a nákladné šperky, jež pro něho byly přichystány, a s jakou rozkoší, skoro až divokou, ze sebe shodil drsnou koženou kazajku a hrubý pláštík z ovčího rouna. Je pravda, že čas od času se mu zastesklo po volnosti života v lesích, a jednotvárné dvorské ceremonie, zabírající denně tolik času, ho neustále dopalovaly. Ale nádherný palác - *Joyeuse* zvaný - v němž se teď octl jako jeho pán, mu připadal jako zcela nový svět, čerstvě vytvořený jemu pro potěšení; a jakmile

se mu podařilo uprchnout ze zasedání rady nebo z audienční síně, vždycky seběhl po širokém schodišti se lvy z pozlaceného bronzu a se stupni z pestrého porfyru a potuloval se z pokoje do pokoje, z koridoru do koridoru jako člověk v kráse hledající utišující lék proti bolesti, úlevu v nemoci.

Na těchto cestách za objevy, jak těm svým toulkám říkával – však to pro něho vsutku byly pouti územím divů – ho někdy provázeli štíhlí dvorští panoši v povlávajících pláštících a s vesele se třepotajícími stuhami; ale mnohem častěji bloudíval sám, neboť jakýmsi bystrým instinktem, či spíše díky božskému vnuknutí vycítil, že do tajností umění se nejlépe vniká v tajnosti a že krása, stejně jako moudrost, miluje ctitele osamělého.

V té době se o něm vyprávělo mnoho zvláštních historek. Jeden obtloustlý purkmistr, který přišel pronést jménem svých měšťanů květnaté řečňování, ho pryč zahlédl, jak ve vysloveném zanícení klečí před velikým obrazem, právě přivezeným z Benátek a znamenajícím zřejmě předzvěst uctívání nějakých nových božstev. Jindy zase ho po mnoho hodin pohřešovali a po dlouhém pátrání ho objevili, jak v malé komůrce v jedné ze severních palácových věžiček zírá jakoby v transu na řeckou kamej s reliéfem postavy Adonise. Byl přistižen, povídalo se, jak tiskne horké rty na mramorové čelo antické sochy, kterou při stavbě kamenného mostu odkryli na dně řeky a na níž bylo vyryto jméno Hadrianova otroka z Bithyniíonu. A celou noc pryč strávil tím, že pozoroval, jak měsíční světlo působí na stříbrnou podobu Endymiíona.

Ovšemže ho okouzlovaly i všechny vzácné a drahocenné materiály a v dychtivé touze opatřit si je rozeslal do světa mnoho kupců, některé, aby od drsného rybářského lidu u severních moří získali jantar, některé, aby se v Egyptě poohlédli po tom pozoruhodném

zeleném tyrkysu, který lze nalézt jen v hrobkách králů a má prý čarovnou moc, některé, aby z Persie přivezli hedvábné koberce a malované zboží hrnčířské, a jiné, aby v Indii nakoupili flór a barvenou slonovinu, měsíční kameny a náramky z nefritu, santalové dřevo a šperky s modrým smaltem a šály z jemné vlny.

Ale nejvíc se jeho zájem soustředil k obřadnímu rouchu, které měl mít na sobě při své korunovaci, k rouchu utkanému ze zlata, ke koruně posázené rubíny a k žezlu s proužky a prstenci z perel.

A právě tím se v mysli zabýval toho večera, kdy ležel na svém přepychovém lehátku a díval se na veliké sosnové poleno, stravované ohněm v otevřeném krbu. Už před mnoha měsíci mu byly předloženy návrhy, vzešlé z rukou nejslavnějších umělců té doby, a on vydal rozkazy, aby se práci podle těch návrhů umělecká řemesla věnovala ve dne v noci a aby se po celém světě sháněly klenoty hodné jejich díla. Už se v duchu viděl, jak v tom nádherném královském hávu stojí před vysokým oltářem v katedrále, a na chlapeckých rtech mu hravě prodléval úsměv, veselou září rozjasňující jeho temné oči lesního tvora.

Po chvíli se z lehátka zvedl, opřel se o vyřezávanou stříšku nad krbem a rozhlížel se po spoře osvětlené komnatě. Stěny byly bohatě ověšeny goblény, zobrazujícími vítězství krásy. Jeden kout vyplňovala rozložitá komoda, vykládaná acháty a lazurity, a proti oknu stála podivuhodně zbudovaná skříňka s lakovanými výplněmi, zdobenými zlatým poprášením a zlatou mozaikou, a na ní byly vystaveny útlé číše z benátského skla a kalich z temně žilkovaného onyxu. Na hedvábné pokrývce lože byly vyšity bledé vlčí máky, jakoby vypadlé z umdlených rukou spánku, a třtinově štíhlé sloupky ze žlábkované slonoviny podpíraly aksamitová nebesa, od nichž jako bělostná pěna tryskaly k bledému stříbru štukového stropu obrovské chocholy pštrosích per. Smějící se Narcis ze zeleného

bronzu třímala nad hlavou vyleštěné zrcadlo. A na stolku ležela mělká miska z ametystu.

Venku viděl obrovskou kopuli katedrály, která se jako bublina rýsovala nad domy ponořenými do stínů, a znavené strážce, přecházející sem a tam po zamlžené terase nad řekou. Daleko, někde v ovocné zahradě, zpíval slavík. Otevřeným oknem slabě vanula vůně jasmínu. Jinoch si odhrnul z čela zvlněné hnědé vlasy, chopil se loutny a nechal prsty tĕkat po strunách. Těžká víčka mu padala přes oči a zmocnila se ho podivná malátnost. Ještě nikdy nepocítil tak intenzívně, s tak pronikavým potěšením čaromoc a tajemství krásy.

Když hodiny na věži odhlásily půlnoc, dotkl se zvonku a vstoupila jeho pážata a s mnoha obřady ho odstrojila, polila mu ruce růžovou vodou a po polštářích mu rozsypala kvítí. A chvíli potom, co odešla z komnaty, mladý král upadl do spánku.

A v tom spánku snil sen a takový byl to sen:

Zdalo se mu, že stojí v dlouhé, nízké podkrovní světnici, v níž bzučí a klape mnoho tkalcovských stavů. Mřížkovanými okny tam jen spoře nakukovalo denní světlo a zjevovalo mu vyzáblé postavy tkalců, sklánějících se k ráům. Na tlustých trámech se krčily bledé, chorobně vyhlížející děti. Když osnovou probíhaly člunky, děti zvedaly těžká břevna, a když se člunky zastavily, děti břevna spustily a přirazily tak útky k sobě. Tváře měly zbědované hladem a hubené ručičky se jim třásly a chvěly. U stolu seděly vychrtlé ženy a šily. Celá světnice načpěla příšerným pachem. Vzduch byl těžký a odporný a ze stěn kapalo a stékalo vlhko.

Mladý král přistoupil k jednomu tkalci a zadíval se na něj.

Tkadlec se na něho zlostně obrátil a řekl: „Co se na mě tak díváš? Náš pán tě poslal, abys nás špehoval?“

„A kdo je tvůj pán?“ zeptal se mladý král.

„Náš pán?“ křikl hořce tkadlec. „Člověk jako já. No vážně! Mezi námi je jenom tenhle rozdíl: on nosí pěkné šaty a já chodím v hadrech, mně je slabo z hladu a jemu je dost zle z toho, jak se přecpává.“

„Tato země je svobodná,“ pravil mladý král, „a ty přece nejsi ničím otrok.“

„Ve válce,“ odpověděl tkadlec, „dělají otroky silní ze slabých a v míru dělají otroky bohatí z chudých. My musíme pracovat, když chceme žít, ale oni nám vyplácejí tak bídňou mzdu, že hyne. My na ně dřeme celé dny a oni ve svých truhlách hromadí zlato, a naše děti předčasně stárnou a ve tvářích těch, které máme rádi, se najednou zračí tvrdost a zlo. My šlapeme hrozny, ale víno vypije někdo jiný. My rozséváme obilí, ale náš vlastní stůl je prázdný. Máme prostě okovy, i když je není vidět, a jsme otroci, i když se říká, že jsme svobodní.“

„A tak jsou na tom všichni?“ ptal se mladý král.

„Tak jsou na tom všichni,“ odpověděl tkadlec, „mladí zrovna tak jako staří, ženy zrovna tak jako muži, malé děti zrovna tak jako ti, které už poznamenala léta. Kupci nás odírají a my jsme proti jejich nabídkám bezmocní. Kněz kolem nás jen projede na koni a odříkává si růženec. S námi si prostě nikdo nedělá starosti. Našimi uličkami, do kterých nesvítí slunce, se plíží chudoba s hladovýma očima a hned za ní jde s tím svým odulým obličejem hřích. Ráno nás probudí mizérie a večer s námi sedává hanba. Ale co tobě je po tom všem? Ty nejsi jeden z nás, na to vypadáš moc šťastně.“ A zamračně a plný zloby se odvrátil a provlékl člunek osnovou. A mladý král si povšiml, že v člunku je navinut útek ze zlata.

I padla na něj veliká hrůza a otázal se tkalce: „Jaké roucho to tkáš?“

„Roucho, co bude mít na sobě mladý král, až bude korunován,“ odvětil tkadlec. „Ale co tobě je po tom?“

Mladý král hlasitě vykřikl a probudil se. A hle, byl ve své komnatě a oknem viděl medově zbarvený měsíc, visící v zšeřelém vzduchu.

A znovu usnul a snil, a takový měl sen:

Zdálo se mu, že leží na palubě mohutné galéry, kterou pohánělo vesly sto otroků. Na koberečku vedle něho seděl kapitán té galéry. Byl černý jako eben a měl turban z karmínově rudého hedvábí. Tučné lalůčky uší mu protahovala tíha ohromných náušnic a v ruce držel slonovinové váhy.

Otroci byli až na rozedrané cáry kolem beder úplně nazí a každý byl řetězem připoután k svému sousedovi. Pražilo do nich plnoucí slunce a uličkou mezi nimi pobíhali černoši a mrskali je biči s koženými řemínky. Otroci napínali vyhublé paže a těžkými vesly rozráželi vodu. Od lopatek odletovala slaná tříšť.

Konečně doveslovali do malé zátoky a začali měřit hloubku vody. Od břehu vanul mírný větřík a palubu i obrovskou trojúhelníkovou plachtu pokrýval jemným červeným prachem. Objevili se tři Arabové na divokých oslech a metali po lodi oštěpy. Kapitán galéry uchopil pomalovaný luk a jednomu z Arabů prostřelil hrdlo. Arab těžce padl do příboje a jeho druhové odcválali. Za nimi pomalu odjížděla na velbloudu žena zahalená žlutým závojem a co chvíli se ohlížela po tom mrtvém.

Jakmile spustili kotvu a skasali plachtu, sestoupili černoši do podpalubí a přinesli odtamtud dlouhý provazový žebřík, důkladně obtěžkaný olovem. Kapitán ho přehodil přes bok lodi a jeho konce připevnil k dvěma železným sloupkům. Pak černoši popadli nejmladšího otroka, kladivem otevřeli jeho pouta, chřípí a uši mu ucpali

voskem a kolem pasu mu přivázali veliký balvan. Vysílený otrok slezl po žebříku a zmizel v moři. V místě, kde se potopil, vyplulo několik bublin. Někteří otroci zvědavě zírali přes lodní bok. Na přídi galéry se usadil zaříkávač žraloků a monotónně tloukl do bubnu.

Po nějaké chvíli vystoupil potápěč z vody, bez dechu se tiskl k žebříku a v pravici svíral perlu. Černoši si ji od něho vzali a shodili ho zpátky do moře. Otroci u vesel upadli zatím do spánku.

Muž se vynořoval znovu a znovu a pokaždé přinesl krásnou perlu. Kapitán galéry ty perly vážil a ukládal je do váčku ze zelené kůže.

Mladý král se pokoušel promluvit, ale jazyk měl jakoby přilepený k patru a jeho rty se odmítaly pohnout. Černoši spolu tlachali a dali se do hádky o šňůru zářivých korálků. Loď neustále obletovali dva jeřábi.

Pak potápěč vystoupil z vody naposled a perla, kterou přinášel, byla krásnější než veškeré perly z Ormuzu, neboť měla tvar luny v úplňku a bělost jasnější než jitřenka. Ale otrok byl v obličejí podivně bledý a skácel se na palubu a z uší a z nosu se mu vyřinula krev. Maličko se zachvěl a potom znehybněl. Černoši pokrčili rameny a mrtvolu hodili přes palubu.

Kapitán se zasmál, vztáhl ruku po perle, a když se na ni podíval, přitiskl si ji k čelu a poklonil se. „Ta přijde na žezlo mladého krále,“ řekl a pokynul černošům, aby vytáhli kotvu.

A mladý král, když jeho slova uslyšel, hrozně vykřikl a probudil se a oknem viděl dlouhé šedé prsty úsvitu, chňapající po blednoucích hvězdách.

A znovu usnul a snil, a takový měl sen:

Zdalo se mu, že se potuluje zasmušilým lesem, ověšeným podivnými plody a nádhernými jedovatými květy. Míjel zmije, které

na něj syčely, a z větve na větev s pronikavým křikem přeletovali pestří papoušci. V horkém bahně ležely ohromné spící želvy. Ve stromech bylo plno opic a pávů.

Mladý král šel a šel, až dorazil na kraj lesa, a tam uviděl nesmírné množství lidí, lopotících se v korytu vyschlé řeky. Jako mravenci se hemžili po skalnatých srážech. Kopali hluboké jámy a zalézali do nich. Jedni velikánskými sekerami rozráželi skaliska; jiní prohrabávali písek. I s kořeny vytrhávali kaktusy a šlapali po šarlatových květech. Všichni byli v jednom kole, pokřikovali na sebe, nikdo z nich nezahálel.

Z temné jeskyně je pozorovaly Smrt a Lakota a Smrt pravila: „Mne už to unavuje. Dej mi jich třetinu a nech mě jít.“

Ale Lakota zavrtěla hlavou: „Jsou to moji služebníci.“

A Smrt se jí zeptala: „Co to máš v ruce?“

„Tři obilná zrnka,“ odvětila Lakota. „Ale po tom ti nic není.“

„Dej mi jedno,“ křikla Smrt, „zasadím si je v zahradě. Jedno jediné mi dej a já půjdu pryč.“

„Nic ti nedám,“ řekla Lakota a schovala ruku za záhyb roucha.

Smrt se zasmála, uchopila pohárek, vnořila ho do louže vody, a z pohárku vystoupila zimnice. Prošla tím ohromným zástupem a třetina lidí klesla mrtva. Za ní se táhla studená mlha a po boku se jí plazili vodní hadi.

Když Lakota seznala, že třetina z toho zástupu je mrtva, bila se v prsa a kvílela. Bila se v jalová prsa a hlasitě bědovala: „Zahubila jsi mi třetinu služebníků!“ bědovala. „Už ať jsi pryč! V tatarských horách zuří válka a králové obou protivných stran po tobě volají. Afghánci zabili černého vola a pochodují do boje. Bubnují oštěpy do štítů a na hlavách mají železné přílby. Moje údolí, to není nic pro tebe, tady se nezdržuj. Už ať jsi pryč a sem se už nevracej!“

„Ale kdež!“ odvětila Smrt. „Dokud mi nedáš zrnko obilí, nepůjdu nikam.“

Leč Lakota pevně sevřela pěst a stiskla zuby. „Nic ti nedám,“ zahučela.

Smrt se zasmála, zvedla černý kámen, mrštila jím do lesa a z divokého podrostu bolehlavu vyšla v plamenném rouše horečka. Prošla zástupem, dotýkala se lidí a každý, koho se dotkla, zemřel. A kudy kráčela, tam jí pod nohama uvadala tráva.

Lakota se rozklepala hrůzou a posypala si hlavu popelem. „Ty jsi ukrutnice!“ bědovala. „Ty jsi ukrutnice! V ohrazených městech Indie zuří hladomor a samarkandské cisterny jsou vyschlé. Hladomor zuří i v ohrazených městech Egypta a z pouště tam přiletěly kobyly. Nil nezaplavil své břehy a kněží klnou Isidě a Osirisovi. Už ať jsi pryč! Jdi si k těm, kdož tě potřebují, a moje služebníky nech na starost mně.“

„Ale kdež!“ odvětila Smrt. „Dokud mi nedáš zrnko obilí, nepůjdu nikam.“

„Nic ti nedám,“ řekla Lakota.

I zasmála se Smrt opět, hvízdla na prsty a vzduchem přiletěla jakási žena. Na čele měla napsáno MOR a kolem ní kroužilo hejno vychrtlých supů. Svými křídly zastínila údolí a ani jediný člověk tam nezůstal naživu.

Lakota s jekotem prchala lesem. Smrt se vyšvihla na svého rudého koně a tryskem odjela a její trysk byl rychlejší než víchr.

A ze slizu na dně údolí vylezli draci a hrůzní šupinatí netvoří a po písku poklusali šakalové a čenichali po vzduchu.

Mladý král se dal do pláče a řekl: „Kdo byli ti lidé a po čem se to tu pídili?“

„Po rubínech na korunu jednoho krále,“ odpověděl kdosi za jeho zády.

Mladý král sebou trhl, otočil se a spatřil muže oděného jako zbožný poutník a držícího stříbrné zrcadlo.

Zbledl a zeptal se: „Kterého krále?“

A poutník odpověděl: „Pohlédni do tohoto zrcadla a užíš ho.“

I pohlédl mladý král do zrcadla, a když uzřel svou vlastní tvář, hrozně vykřikl a probudil se. Do komnaty mu proudilo zářivé světlo sluneční a ve stromech v zahradě a v parku zpívali ptáci.

A vstoupil komoří a s ním vysokí státní hodnostáři a složili mladému králi hold. A pak mu panoši přinesli roucho utkané ze zlata a položili před něho korunu a žezlo.

Mladý král si to vše prohlédl – a byla to samá krása. Mnohem větší krása, než na jakou kdy popatřil. Ale připomněl si své sny a řekl svému panstvu: „Odneste tyto věci, já je na sebe nevezmu.“

Dvořané užasli a několik se jich zasmálo, neboť si mysleli, že mladý král žertuje.

Ale on k nim znovu přísně zahovořil a pravil: „Odneste tyto věci a schovejte je, abych je neviděl. Nevezmu je na sebe, třebaže je dnes den mé korunovace. Neboť na tkalcovském stavu utrpení a bílýma rukama bolesti bylo utkáno toto roucho. V srdci tohoto rubínu je krev a v srdci této perly smrt.“ A vyprávěl jim své tři sny.

Dvořané, když je vyslechli, pohlédli jeden na druhého a říkali si šeptem: „Určitě se zbláznil; vždyť co jiného je sen než pouhý sen a co jiného vidina než pouhá vidina? To nejsou skutečnosti, proč tedy by jich měl člověk dbát? A co je nám po tom, jak žijí ti, co se na nás dřou? To snad nemáme jíst chléb, dokud jsme se nepoznali s rozsévačem, či nemáme pít víno, dokud jsme si nepopovídali s vinařem?“

A komoří zahovořil k mladému králi a pravil: „Pane můj, odlož, prosím, tyto černé myšlenky a vezmi na sebe toto krásné roucho a na hlavu si nasad tuto korunu. Jak by lidé poznali, že jsi král, kdybys nebyl v královském hávu?“

Mladý král se na něho zahleděl. „Vskutku je tomu tak?“ otázal se. „Když nebudu v královském hávu, nepoznají ve mně krále?“

„Ne, nepoznají, pane můj,“ řekl komoří.

„Já jsem se domníval, že bývali lidé, na kterých bylo vidět, že jsou to králové,“ pravil jinoch, „ale možná, že je to tak, jak říkáš. Přesto na sebe nevezmu toto roucho a nechci být korunován touto korunou. Jak jsem do paláce přišel, tak z něho vykročím.“

A přikázal, aby ho všichni opustili, všichni až na jednoho panoše, kterého míval jako společníka, jinocha o rok mladšího, než byl sám. Toho si ponechal k obsluze, a když se vykoupal v průzračné vodě, otevřel velikou malovanou truhlu a vyňal z ní koženou kazajku a drsný pláštík z ovčího rouna, což nosíval, když ještě na horském úbočí hlídal chundelaté pastýřovy kozy. Obojí si oblékl a do ruky si vzal svou hrubou ovčáckou hůl.

Panošek udiveně rozevřel veliké modré oči a řekl mu s úsměvem: „Máš roucho, pane můj, a máš žezlo, kde je ale tvá koruna?“

Mladý král si ulomil větvičku plané růže, která se pnula po balkoně, stočil ji do kroužku a posadil si ji na hlavu.

„To bude má koruna,“ odvětil.

A takto oděn přešel ze své komnaty do slavnostní dvorany, kde na něho čekala šlechta.

Šlechtici si z něho tropili šašky. Jedni na něho pokřikovali: „Pane, náš lid čeká krále, a ty mu předvedeš žebráka,“ a druzí se rozčilovali a říkali: „Dělá hanbu našemu státu, není hoden, aby nám panoval!“ Ale on jim ani slůvkem neodpověděl, kráčel dál, sestoupil po pestrobarevném porfyrovém schodišti, prošel bron-

zovými branami, nasedl na koně a jel ke katedrále a vedle něho běžel jeho panošek.

Lidé se smáli a říkali: „To jede králův šašek,“ a pošklebovali se mu.

A on přitáhl koni uzdu a pravil: „Nikoli, já jsem král.“ A vyprávěl lidem své tři sny.

A z davu vystoupil jeden muž a trpce k němu zahovořil. Pravil: „Cožpak nevíš, pane, že přepych bohatých dává živobytí chudým? My jsme živi z vaší nádhery, nám poskytují chleba vaše neřesti. Dřít se na pána, to je sice tvrdý úděl, ale nemít pána, na kterého by se člověk dřel, to je úděl ještě horší. Nebo si snad myslíš, že nás nakrmí krkavci? A jakýpak máš na to všechno lék? To řekneš tomu, co kupuje: ‚Budeš kupovat za tolik a za tolik,‘ a tomu, co prodává: ‚Budeš prodávat za takovou a takovou cenu?‘ To asi sotva. A tak jeď zpátky do paláce a oblékni si ten svůj purpur a to svoje jemné prádlo. Co máš co dělat s námi a s tím, čím trpíme?“

„Což bohatí a chudí nejsou bratři?“ ptal se mladý král.

„Baže jsou,“ odpověděl ten muž, „a ten bohatý bratr se jmenuje Kain.“

Mladému králi vstoupily do očí slzy. Jel dál reptajícími davy lidí a panošek dostal strach a vzdálil se od něho.

Když dojel k skvostnému portálu katedrály, vojáci proti němu napřáhli halapartny a řekli: „Co ty tady pohledáváš? Tímto vchodem nesmí vstoupit nikdo jiný než král!“

Jinoch zrudl ve tváři hněvem, křikl na ně: „Já jsem král!“, máchnutím ruky jim zavelel, aby odklonili halapartny, a vstoupil dovnitř.

Když ho v tom pasteveckém šatě uviděl starý biskup, v údivu se zvedl ze svého trůnu, vykročil mu vstříc a řekl mu: „Synu, toto je odění královské? A jakou korunou tě mám korunovat a jaké žezlo

ti mám vložit do ruky? Vždyť tento den má pro tebe být dnem radosti, nikoli dnem ponížení.“

„To se má radost obléci do toho, co zhotovil žal?“ pravil mladý král. A vyprávěl biskupovi své tři sny.

Když je biskup vyslechl, svraštil čelo a řekl: „Synu, já jsem starý člověk, jdu už zimou svých dnů a vím, že se v tomto širém světě děje mnoho zlého. Z hor sestupují krutí loupežníci, unášejí malé děti a prodávají je Maurům. Na karavany číhají lvi a vrhají se na velbloudy. Obilí v údolích pustoší divoký kanec a révu na kopcích ohlodávají lišky. Pobřeží moře plení piráti, rybářům spalují lodě a kradou jim sítě. Na pláních zaplavovaných slanou vodou žijí malomocní; obydlí mají jen z rákosu a nikdo nesmí do jejich blízkosti. Městy se potulují žebráci a stravují se společně se psy. Dokážeš učinit, aby toto vše nebylo? Vezmeš si malomocného za spolunoclezníka a usadíš žebráka ke své tabuli? Vyhoví lev tvým požadavkům a kanec tě bude poslušen? Což není ten, kdo stvořil bídu, moudřejší, než jsi ty? Pročež tě nechválím za to, co teď činíš, nýbrž vyzývám tě, abys jel zpátky do paláce, rozjasnil tvář a oděl se hávem, který je vhodný pro krále, a já tě budu korunovat korunou ze zlata a do ruky ti vložím žezlo s perlou. A pokud jde o ty tvé sny, na ty už nemysli. Břímě tohoto světa je příliš ohromné, aby je unesl jediný člověk, hoře tohoto světa příliš těžké, aby se jím protrpělo jediné srdce.“

„A to říkáš v tomto domě?“ pravil mladý král, obešel biskupa, vystoupil po stupních před oltářem a stanul před obrazem Krista.

Stanul před obrazem Krista a po pravici i po levici měl podivuhodné zlaté nádoby, kalich s nažloutlým vínem a fiolku se svatým olejem. Poklekl před obrazem Krista a u svatostánku posázeného drahokamy jasně hořely vysoké svíce a kopulí se v tenoučkých

modravých pletencích vinul kouř z kadidla. Sklonil hlavu v modlitbě a kněží v neohebných pluviálech se odkradli od oltáře.

Z ulice náhle zazněl zuřivý povyk a do katedrály vstoupili šlechtici s tasenými meči, vlajícími chocholy a vyleštěnými ocelovými štíty. „Kde je ten snící snílek?“ křičeli. „Kde je ten král, co se vyparádil jako žebrák, ten žebrák, ten klouček, co dělá hanbu našemu státu? Jsme rozhodnuti ho zabít, není hoden toho, aby nám panoval.“

Mladý král znovu sklonil hlavu a modlil se, a když svou modlitbu dokončil, vstal, obrátil se a smutně pohlédl na šlechtice.

A hle! Barevnými okny na něho proudem dopadlo sluneční světlo a jeho paprsky na něm utkaly zlatisté roucho, sličnější než roucho, které bylo zhotoveno pro jeho potěšení. Odumřelá hůl rozkvetla liliemi nad perly bělejšími. Ošchlé trní rozkvetlo růžemi nad rubíny rudějšími. Nad ušlechtilé perly byly bělejší lilie a stonky měly z jasného stříbra. Nad sytě rudé rubíny rudější byly růže a listy měly z tepaného zlata.

Tak tam stál v hávu královském a u svatostánku s drahokamy se rozlétla dvířka a z křišťálu bohatě paprscité monstrance zazářilo zázračné, mystické světlo. Tak tam stál v hávu královském a chrám byl plný slávy Boží a zdálo se, že světci v řezbami zdobených výklencích se hýbají. V překrásném hávu královském tam stál před nimi a rozezvučely se varhany a trubači zaduli do trub a malí zpěváčci se dali do zpěvu.

Lid v posvátné úctě padl na kolena a šlechtici zasunuli meče do pochev a vzdávali hold a biskup zbledl a roztrásl se mu ruce. „Někdo větší, než jsem já, tě korunoval,“ zvolal a poklekl před jinochem.

A mladý král sestoupil od vyvýšeného oltáře a středem davu se ubíral k domovu. Leč nikdo se neodvážil pohlédnout mu do tváře, neboť to byla tvář jakoby andělská.

Infantčiny narozeniny

Věnováno paní Grenfellové z Taplow Court
(lady Desboroughové)

Infantka měla narozeniny. Bylo jí právě dvanáct let a do palácových zahrad jasně svítilo slunce.

Ačkoli to byla opravdická princezna a infantka Španělska, měla každý rok jenom jedny narozeniny, stejně jako děti úplných chudáků, a tak bylo samozřejmě pro celou zem nesmírně důležité, aby se jí při té příležitosti den pěkně vydařil. A vydařil se vskutku pěkně. Jako dlouhé šiky vojáků se na svých vysokých stvolech tyčily žíhané tulipány, vyzývavě se přes trávu dívaly na růže a říkaly: „Teď jsme zrovna tak skvostné jako vy.“ Kolem nich poletovali purpuroví motýli se zlatě poprášenými křídly a u všech květů, u jednoho po druhém, se zastavovali na návštěvu; ze štěrbin ve zdi vylezly ještěřičky a slunily se v bílém žáru; a granátová jablka praskala a pukala horkem a předváděla svá krvácející rudá srdce. Dokonce i bledě žluté citróny, v takové hojnosti visící pod práchnivějícím mřížovím a podél šerých arkád, jako by z toho nádherného slunečního jasu pochytily sytější barvu a magnóliové stromy rozvíraly své kulovité květy z naskládané slonoviny a plnily vzduch těžkou sladkou vůní.

Princeznička chodila se svou družinou sem a tam po terase a všichni si mezi kamennými vázami a omšelými sochami hráli na schovávanou. V obyčejných dnech si směla hrát pouze s dětmi své vlastní společenské třídy, takže si vždycky hrála sama, ale den jejích narozenin, to byla výjimka, a král přikázal, že si má pozvat

kohokoli ze svých mladých přátel, kdo se jí líbí, aby se s ní přišel pobavit. A byla jistá důstojná gracie v těch útlých španělských dětech, jak tam tak pobíhaly, chlapani s velikánskými pery na kloboucích a v krátkých třepotavých pláštících, děvčátka s nadzvednutými vlečkami dlouhých brokátových hávů a s očima zacloněnými proti slunci ohromnými černostrříbrnými vějíři. Ale nejgraciéznější ze všech byla infantka a byla také podle poněkud těžkopádné módy té doby nejvkusněji vyšňořena. Měla roucho z šedého saténu, široké nabírané rukávy, bohatě vyšité stříbrem, a přiléhavý živůtek, posetý řádkami pravých perel. Kdykoli vykročila, vykoukly jí zpod šatů dva malinké pantoflíčky s velkými růžovými rosetami. Růžový a perlami zdobený byl i její flórový vějíř a ve vlasech, které jako aureola z matného zlata jí načechraně vroubily bledý obličejíček, měla krásnou bílou růži.

Z okna paláce pozoroval děti smutný, melancholický král. Za ním stál jeho bratr Don Pedro z Aragonie, kterého nenáviděl, a vedle něho seděl jeho zpovědník, Velký Inkvizitor granadský. Ještě smutnější než obvykle byl dnes král, neboť když se díval na infantku, jak se s vážností dítěte uklání shromážděným dvořanům nebo jak se za vějířem směje popudlivé vévodkyni z Albuquerque, jež ji neustále doprovázela, myslel na mladou královnu, infantčinu matku, která tak nedávno – jak se mu zdálo – přišla z té veselé země francouzské, uvadla v pochmurné nádheře španělského dvora a zemřela právě šest měsíců po narození dítěte, dřív než podruhé uviděla v sadě rozkvétat mandloně a než si v druhém roce mohla natrhat ovoce ze starého sukovitého fíkovníku, stojícího uprostřed nádvoří, teď zarostlého trávou. Tak veliká byla jeho láska k ní, že ani nestrpěl, aby ji před ním skryl hrob. Nabalzamoval ji jistý maurský lékař, a za tu službu mu byl darován život, který pro kacírství a pro podezření z čarodějnictví už prý propadl svaté inkvizici, a její tělo dosud spo-

čivalo na goblénem překrytých márách v palácové kapli z černého mramoru, jak je tam toho větrného březnového dne už bezmála před dvanácti lety přinesli mniši. Jednou za měsíc za ní přicházel král, zahalený do temného pláště a se zastřenou lucernou v ruce, poklekal vedle ní, volal: „Mi reina! Mi reina!“ a někdy v rozporu s obřadnou etiketou, jež ve Španělsku řídí každyčký počín v životě a vytyčuje meze i truchlení samého krále, v divé agónii žalu svíral ty bledé, skvosty ozdobené ruce a šílenými polibky se pokoušel probudit tu chladnou pomalovanou tvář.

Dnes měl dojem, že ji zase vidí, jak ji viděl poprvé v zámku ve Fontainebleau, když mu bylo teprve patnáct let a jí ještě méně. Tehdy ho s ní za přítomnosti francouzského krále a celého dvora slavnostně zasnoubil papežský nuncijs a on se vrátil do Escorialu s prstenečkem plavých vlasů a se vzpomínkou na dětské rtíky, sklánějící se, aby mu políbily ruku, když nastupoval do kočáru. Pak byla svatba, nakvap uspořádaná v Burgosu, malém městečku na hranicích mezi oběma těmi zeměmi, a po ní velkolepý veřejný vjezd do Madridu, s obvyklou slavnou mší, celebrowanou v bazi-lice Panny Marie de La Atocha a s více než běžným autodafé, při němž téměř tři sta heretiků, mezi nimi nemálo Angličanů, bylo odevzdáno moci světské k upálení.

Miloval ji šíleně, to je jistá věc, až, jak si leckdo myslel, ke zkáze vlasti, válčící tehdy s Anglií o nadvládu v Novém světě. Skoro nikdy jí nedovolil, aby se vzdálila z jeho dohledu; kvůli ní zapomínal, nebo aspoň dělal dojem, že zapomíná, na všechny závažné státní záležitosti; a v té hrozné slepotě, jakou postihuje své služebníky vášně, ani nepozoroval, jak složité ceremonie, jimiž se jí snažil zalíbit, jen zhoršují tu podivnou chorobu, kterou trpěla. Když zemřela, choval se nějaký čas jako člověk zbavený rozumu.

Ba nedá se pochybovat, že by se byl formálně zřekl trůnu a uchýlil se do velikého trapistického kláštera v Granadě, jehož byl už titulárním převorem, nebýt toho, že se bál ponechat malou infantku na milost svému bratrovi, který byl svou krutostí dokonce i ve Španělsku smutně proslulý a kterého mnoho lidí podezřívalo, že zavinil královninu smrt párem otrávených rukavic, jež jí věnoval, když byla na návštěvě v jeho zámku v Aragonii. A ani když už uběhly ty tři roky veřejného smutku, který královským ediktem předepsal pro všechny své državy, nikdy nestrpěl, aby se jeho ministři zmínili o nějakém novém svazku manželském; a když mu vzkázal sám císař, že mu nabízí ruku své neteře, půvabné arcivévodkyně české, přikázal vyslancům, aby vyřídili svému pánu, že král španělský je už ženat se zármutkem a že tuto svou družku, ačkoli je neplodná, miluje víc než krásu; ta odpověď stála jeho korunu bohaté provincie nizozemské, které se krátce potom na císařův popud a pod vedením jakýchsi fanatiků reformované církve proti němu vzbouřily.

Celý jeho manželský život i s divokými, plamenně zbarvenými radovánkami i s tou strašlivou agoníí nenadálého zakončení jako by se dnes králi znovu vrátil, když pozoroval infantku hrající si na terase. Vždyť ona má všechnu tu královninu rozkošnou vzpurnost, zrovna tak umíněně potřásá hlavou, zrovna tak pyšně křiví krásná ústa, zrovna tak nádherně se usmívá – *vrai sourire de France*, na mou věru –, kdykoli vzhledne k oknu nebo vztáhne ručku, aby ji některý z těch veledůstojných španělských kavalírů mohl políbit. Ale pronikavý smích dětí bodal krále do uší, to jasné nelítostné slunce se posmívalo jeho žalu a čistý ranní vzduch jako by zamořovala – nebo se mu to jen zdálo? – mdlá vůně cizokrajných koření, jakých se užívá při balzamování. Skryl obličej do dlaní, a když se infantka opět podívala nahoru, okno už kryly závěsy a král byl pryč.

Zklamaně udělala *moue* a pokrčila rameny. Dneska měl zůstat u ní, když jsou její narozeniny. Na těch pitomých státních záležitostech přece vůbec nezáleží. Nebo šel zase do té ponuré kaple, kde pořád hoří svíčky a kam ona nesmí? To je ale od něho hloupost, když tak jasně svítí slunce a každému je tak blaze! A ještě ke všemu přijde o tu imitaci býčích zápasů, ke které už svolávají trubky, nemluvě o loutkovém divadle a o dalších báječných podívaných. To strýček a Velký Inkvizitor mají mnohem víc pochopení. Ti už vyšli na terasu a pěkně se jí klaní. A tak pohodila hlavou, vzala za ruku Dona Pedra a pomalu sestupovala po schodech k dlouhému stanu z purpurového hedvábí, který byl postaven na konci zahrady. A ostatní děti šly za ní, v přísném hierarchickém pořadí, takže první kráčely ty, co měly nejdelší jména.

V ústrety jí vyšel průvod šlechtických chlapců, fantasticky oblečených jako toreadoři, a mladičká hrabě de Tierra Nueva, podivuhodně sličný asi čtrnáctiletý mládeneček, obnažil s veškerou grácií rozeného hidalga a španělského granda hlavu a obřadně doprovodil infantku k pozlacenému a slonovinou zdobenému křesílku, umístěnému na vyvýšeném pódiu nad arénou. Děti se nahrnuly kolem ní, špitaly si a třepotaly velikánskými vějíři a ve vchodu zůstali se smíchem stát Don Pedro a Velký Inkvizitor. Dokonce ani vévodkyně – první dvorní dáma – *camerera*, jak se jí říkalo – hubená žena tvrdých rysů a se žlutým krejzlem, se netvářila tak kysele jako obyčejně a něco jako mrazivý úsměv se jí občas mihlo vráscitou tváří a zaškubalo jí tenkými bezkrevnými rty.

On to byl skutečně báječný býčí zápas, ba infantce připadal mnohem hezčí než ten opravdický býčí zápas, na který ji zavedli do Sevilly, když byl u jejího otce na návštěvě vévoda z Parmy. Někteří chlapci si vykračovali po aréně, svírajíce mezi stehny tyčky,

zakončené dřevěnými koňskými hlavami s bohatým kšírováním, a mávajíce dlouhými kopími, na nichž vesele vlály jásavé fábory; jiní opěšale rozkládali před býkem šarlatové pláštíky a lehce se přenášeli přes bariéru, kdykoli býk na ně zaútočil; a pokud jde o toho býka, ten byl dočista jako živý, i když byl udělán jenom z proutí potaženého kůží a chvílemi si zamlouval oběhnout arénu na zadních nohách, o čemž by se živému býkovi ani nesnilo. A bojoval přímo úchvatně a děti z něho byly tak rozčilené, že vyskakovaly na lavice a mávaly hedvábnými šátečky a vykřikovaly „*Bravo toro! Bravo toro!*“ zrovna tak procítěně jako dospělí lidé. Ale nakonec po prodlužovaných půtkách, při nichž mnoho dřevěných koní bylo nabráno na rohy a propíchnuto skrz naskrz a jejich jezdci vyhozeni ze sedel, mladý hrabě de Tierra Nueva srazil býka na kolena, a když dostal od infantky svolení dát mu *coup de grace*, pohroužil mu do krku dřevěný meč s takovou zuřivostí, že odlétla celá hlava a odkryla rozesmátý obličej malého *Monsieur de Lorraine*, synáčka francouzského vyslance v Madridu.

Pak byla za ohromného potlesku aréna vyklizena, dvě maurská pážata v žlutočerných livrejích slavnostně odvěkla mrtvé dřevěné koně a po krátké mezihře, v níž se jeden francouzský akrobat producíroval na napjatém provaze, představilo se na jevišti divadélka, k tomu účelu vystavěného, v poloklasické tragédii *Sophonisba* několik italských loutek. Hrály tak dobře a měly tak nesmírně přirozená gesta, že na konci hry infantka sotva viděla pro slzy. Pár dětí dokonce vysloveně plakalo a musely dostat bonbóny, aby se uklidnily. Ba i sám Velký Inkvizitor byl tak dojat, že se musel svěřit Donu Pedrovi, že považuje za neudržitelné, aby tvorečkové vyrobení prostě ze dřeva a z pomalovaného vosku a mechanicky ovládaní drátky byli tak nešťastní a potkávali se s tak hroznými protivenstvími.

Pak přišel na řadu africký kejklíř, který si přinesl veliký placatý koš, zakrytý červeným hadříkem, postavil ho doprostředka arény a pak vytáhl ze svého turbanu zvláštní rákosovou píšťalu a začal do ní foukat. Za chvíli se hadřík dal do pohybu, a jak píšťala vřeštěla víc a víc, vystrčili zpod něho podivné klínovité hlavy dva zelenozlatí hadi a pomaloučku se zvedali a pohupovali se podle hudby ze strany na stranu, jako se na vodě pohupují rostliny. Ale jejich skvrnitě kápě a hbitě vystřelující jazýčky děti dost děsily a mnohem víc se jim líbilo, když kejklíř udělal, že z písku vyrostl malinkatý pomerančovník, obalil se hezkými bílými kvítky a chomáči opravdických plodů; a když si od dcerušky markýzy de Las-Torres vzal vějíř a proměnil jej v modrého ptáčka, který se rozletěl po stanu a zpíval, radost a úžas dětí neznaly mezí.

Rozkošný byl také slavnostní menuet, který zatančili chlapci z chrámu de Nuestra Señora del Pilar. Ten podivuhodný obřad, který se každý rok v máji koná před hlavním oltářem Panny Marie a k její poctě, infantka ještě nikdy neviděla; vlastně nikdo z královské rodiny španělské nevstoupil do slavné katedrály v Sarogoze od té doby, kdy se jeden šílený kněz, podplacený, jak se většinou soudilo, anglickou královnou Alžbětou, pokusil podat princí asturskému otrávenou hostii. A tak jen z doslechu věděla infantka o „mariánském tanci“, jak se mu říkalo, a ona to byla skutečně krásná podívaná. Chlapci měli na sobě staromódní dvorské obleky z bílého aksamitu, nad jejich podivnými stříbrně lemovanými třírohými klobouky se tyčily ohromné chocholy z pštrosích per, a jak se pohybovali v tom slunci, oslňující bělost jejich úborů ještě nápadněji zdůrazňovaly snědé tváře a dlouhé černé vlasy. Vážná důstojnost, s níž se vyrovnávali s obtížnými figurami tance, a pečlivě nacvičený půvab jejich vláčných gest a velebných úklonů kdekoho fascinovaly, a když svůj výstup skončili a smekli před in-

fantkou skvostné opeřené klobouky, infantka jejich poklonu velice dvorně opětovala a učinila slib, že Naší Paní del Pilar v odměnu za to potěšení, které jí způsobila, pošle do její svatyně velikánskou voskovou svíci.

Potom se do arény nahrnula tlupa sličných Egyptanů – jak se v oněch dobách říkalo cikánům –, rozsadili se do kruhu na zkřížených nohách a jali se něžně hrát na citory, kývali do rytmu celými těly a tichounce, sotva slyšitelně, broukali snivou melodií. Když si povšimli Dona Pedra, zamračili se a někteří se zatvářili poděšeně, protože před několika málo týdny dal dva z jejich kmene na tržišti v Seville pověsit pro čarodějnictví, zato hezounká infantka, uvelebená v křesle a vykukující velikýma modrýma očima nad vějířem, je okouzlena a naplnila je jistotou, že bytost tak líbezná by se k nikomu nedovedla zachovat krutě. A tak velice jemně hráli dál, snad se ani dlouhými zašpičatělými nehty nedotýkajíce strun na citerách, a začali pohybovat hlavami, jako kdyby usínali. Ale znenadání s tak pronikavým výkřikem, že se všechny děti polekaly a ruka Dona Pedra sevřela achátovou rukojeť dýky, cikáni vyskočili a začali zběsile vířit podél ohrazení, tlouci do tamburín a svou divnou hrdelní řečí zpívat jakousi divokou milostnou píseň. Pak se na další pokyn znovu vrhli na zem a zůstali tam ležet naprosto nehnutě a jednotvárné drnkání do citer bylo jediným zvukem rušícím ticho. Když toto vše několikrát zopakovali, na chvíli zmizeli a vrátili se s hnědým rozčuchaným medvědem na řetěze a s několika berberskými opičkami na ramenou. Medvěd se s naprostou vážností stavěl na hlavu a scvrklé opičky prováděly s dvěma cikánskými kloučky, kteří byli zřejmě jejich pány, rozmanité zábavné kousky, bojovaly malinkými meči, střílely z pušek a prodělávaly celý pravidelný vojenský výcvik přesně jako králova tělesná stráž. Ti cikáni, to byl opravdu náramný úspěch.

Ale nejlegračnejším číslem celého toho dopoledního představení byl nesporně taneček mrňavého trpaslíka. Když se přiškobrtal do arény, kolébaje se na pokřivených nohou a kývaje ze strany na stranu obrovitou znetvořenou hlavou, děti propukly v hlučný, nadšený jásot a sama infantka se tak hlasitě rozesmála, že jí *camerera* byla nucena připomenout, že jsou sice ve Španělsku zaznamenány případy, kdy se královská dcera v přítomnosti sobě rovných rozplakala, ale že se nestalo ještě nikdy, aby se princezna z královské krve takto rozveselila před někým, kdo je rodem pod ní. Ten trpaslík byl ale vskutku zcela neodolatelný a ani u dvora španělského, odjakživa proslulého pěstovanou zálibou ve všem hrůzném, nikdo ještě nikdy neviděl tak fantastickou malou nestvůru. Však to také bylo jeho první vystoupení. Teprve včera ho objevili dva šlechtici, když se při lovu dostali do vzdálené části rozlehlého korkového lesa, obklopujícího město; divoce tam pobíhal a šlechtici ho dopravili do paláce jako překvapení pro infantku; jeho otec, chudák, který v milířích páčil uhlí, byl jen rád, že se zbavil tak ošklivého a k ničemu dobrého dítěte.

To nejzábavnější na tom trpaslíkovi asi bylo, že si vůbec neuvědomoval, jak groteskně vypadá. Dělal dokonce dojem tvora zcela šťastného a báječně naladěného. Když se děti smály, sám se smál stejně uvolněně a radostně jako kterýkoli z nich a po každém tanečku se jim všem úžasně legračně klaněl a usmíval se a kýval na ně, jako by patřil mezi ně a nebyl jen příšerka, kterou příroda v jakémsi humorném rozmaru vymodelovala druhým pro posměch. A infantka, ta ho uváděla přímo do vytržení. Nemohl od ní odtrhnout oči a tančil zřejmě jenom pro ni; a když si po skončeném představení vzpomněla, jak vznešené dvorní dámy házely kytice Caffarellimu, slavnému italskému altistovi, kterého poslal papež ze své osobní kaple do Madridu, že by snad mohl svým

lahodným hlasem vyléčit krále z melancholie, a vytáhla si z vlasů tu překrásnou bílou růži a jednak ze žertu, jednak proto, aby pozlobila *camereru*, ji s nejlíbeznějším úsměvem hodila trpaslíkovi přes arénu, ten netvorek to vzal naprosto vážně, přitiskl si květ k neforemným, rozpraskaným ústům, druhou ruku si položil na srdce, klesl na jedno koleno, rozšklebil se od ucha k uchu a jasná očička se mu rozjiskřila radostí.

To do té míry rozložilo infantčinu vážnost, že se smála ještě dlouho potom, co trpaslíček odběhl z arény, a obrátila se k svému strýci s přáním, aby taneček byl okamžitě opakován. Avšak *camerera* pod záminkou, že slunce už příliš pálí, rozhodla, aby se její Výsost raději bez meškání vrátila do paláce, kde už je pro ni přichystána velkolepá hostina i s opravdickým narozeninovým dortem, na němž jsou po celé ploše vyvedeny z obarveného cukrového sněhu její iniciály a na jehož vrcholku se třepotá rozkošná stříbrná vlaječka. Infantka tedy s veškerou důstojností povstala, dala příkaz, aby jí trpaslíček znovu zatančil po hodině siesty, vyslovila poděkování mladému hraběti de Tierra Nueva, že jí připravil tak roztomilé přivítání, a vracela se do svých komnat a děti kráčely za ní v témž pořadí, v jakém do arény přišly.

Když se trpaslíček dověděl, že má před infantkou na její výslovné přání tančit podruhé, byl tak pyšný, že se rozběhl do zahrady, v bláznivé extázi blaženství líbal bílou růži a svou radost vyjadřoval hrozně neladnými, neohrabanými gesty.

Květiny byly tím jeho opovážlivým vpádem do jejich krásného domova nemálo rozhořčeny, a když ho viděly poskakovat sem a tam po cestičkách a tak směšně mávat rukama nad hlavou, nedokázaly si už nechat svoje pocity pro sebe.

„To je tak hrozná šereda, že by se mu nemělo dovolit, aby si hrál tam, kde jsme my,“ křičely tulipány.

„Měl by se napít makové šťávy a usnout na tisíc let,“ řekly vznešené nachové lilie a celé se rozpálily hněvem.

„Učiněný horror!“ ječel kaktus. „Prosím vás, vždyť je zakrslý a celý pokroucený a hlavu má absolutně neproporcionální k nohám! Mně z něho na celém těle naskakuje kaktusí kůže, a jestli se ke mně přiblíží, tak ho těmi ostny pobodám.“

„A to má ten nejpodařenější můj květ!“ rozhorloval se keř bílých růží. „Sám jsem ho dneska ráno daroval infantce k narozeninám a on jí ho ukradl.“ A vykřikoval, co mu dech stačil: „Zloděj! Zloděj! Zloděj!“

Dokonce i červené pelargónie, které se obyčejně moc nenafukovaly a o nichž se vědělo, že samy mají spousty chudých příbuzných, se při pohledu na trpaslíka otrásaly odporem, a když fialky o něm nesměle poznamenaly, že je sice nesmírně nehezky, ale že s tím přece nemůže nic dělat, pelargónie dost oprávněně odsekly, to že je jeho největší chyba a že by nikdo neměl obdivovat nějakého tvora jenom proto, že mu ani svěcená voda nepomůže; i některé fialky ostatně uznávaly, že trpaslíčkova ohyzdnost je až ostentativní a že by projevil mnohem víc vkusu, kdyby se místo toho rozjařeného poskakování a těch groteskních a slabomyslných póz tvářil smutně, nebo aspoň ustaraně.

A pokud jde o starobylé sluneční hodiny, což bylo individuum nesmírně pozoruhodné, jež jednou povědělo, kolik je, nikomu menšímu než císaři Karlu V., ty trpaslíkův vzhled do té míry šokoval, že skoro na celé dvě minuty zapomněly svým dlouhým stínovým prstem ukazovat přesný čas, a nedokázaly neřící skvělému mléčně, bílému pávovi, který se slunil na balustrádě, že je přece všeobecně známo, že děti králů jsou králové a děti uhlířů uhlíři a že je nesmysl se tvářit, jako by tomu bylo jinak; páv s tím prohlášením plně souhlasil a tak hlasitě a chraplavě zaskřehotal „Pravda,

pravda!“ , že zlaté rybičky, které žily v bazénku kolem šplouchající fontány, vystrčily hlavičky z vody a ptaly se ohromných kamených tritonů, co se to propánakrále děje.

Ale ptáčkům se trpaslík líbil. Vídali ho často v lese, jak tančí jako elf za zvířeným listím nebo jak se krčí v dutině nějakého starého dubu a dělí se o oříšky s veverkami. Ani trošku jim nevadilo, že je ošklivý. Vždyť ani slavík, který v noci zpívá tak líbezně v pomerančovníkovém háji, že se i měsíc naklání, aby ho slyšel, není koneckonců nijak zvláštní na pohled. A pak, ten trpaslíček k nim býval moc hodný a za té strašlivé kruté zimy, kdy na stromech už nezbyly žádné bobulky a země byla tvrdá jako železo a vlci přicházeli hledat potravu až k branám města, na ně ani jednou nezapomněl, dával jim drobtý z každého svého krajíčku černého chleba a sdílel s nimi i tu nejchudší svoji snídani.

A tak ho obletovali, dotýkali se křídly jeho tváří a přitom si spolu pořád štěbetali a trpaslíček z toho měl takovou radost, že neodolal, aby jim neukázal tu krásnou bílou růži a nesvěřil se jim, že mu ji darovala sama infantka, protože ho má ráda.

Z toho, co jim říkal, nerozuměli ptáčci ani jedinému slovu, ale to vůbec nevadilo, protože nakláněli hlavičky k jedné straně a tvářili se moudře, a to je zrovna tak působivé jako skutečné porozumění a je to mnohem snazší.

Nesmírné zalíbení v něm také našly ještěrky, a když ho to pobíhání unavilo a hodil sebou do trávy, aby si odpočinul, hrály si a skotačily přímo na něm a snažily se ho co nejlíp pobavit. „Každý nemůže být tak krásný jako ještěrka,“ říkaly, „to už by toho jeden chtěl příliš mnoho. A on, ačkoli to zní jako nesmysl, není vlastně tak hrozně ošklivý, jenom, toť se ví, musí jeden zavřít oči a nekoukat se na něj.“ Ty ještěrky byly už svým založením úžasní filozofové a často, když se nedalo dělat nic jiného nebo když pro-

puklo deštivé počasí, takže nemohly ven, proseděly spolu hodiny a hodiny v zamyšlení.

Květiny však jejich chování, stejně jako chování ptáků, převelice pobuřovalo. „Z toho je prostě vidět,“ říkaly, „jak takové ustavičné pobíhání a poletování každého z vulgarizuje. Kdo je dobře vychovaný, ten stále zůstává na jednom místě, jako to děláme my. Nás nikdo nikdy neviděl poskakovat po cestičkách nebo se bláznivě honit po trávě za vážkami. My když zatoužíme po změně vzduchu, tak pošleme pro zahradníka, a ten nás přenese na jiný záhon. To je důstojné a jedině tak to má být. Ale ptáci a ještěrky nemají ani ponětí, co to je usadit se, a ptáci dokonce ani nemají stálé adresy. To jsou obyčejní tuláci jako cikáni a jako s cikány se s nimi má jednat.“ A tak ohrnovaly nosy, tvářily se velice naduté a neobyčejně se zaradovaly, když po chvíli viděly, jak se trpaslíček hrabe z trávy a míří přes terasu k paláci.

„Toho by měli až do konce jeho života nechat zavřeného někde v domě,“ prohlásily květiny. „Jen se koukněte na ten jeho hrb a na ty křivé nohy!“ A začaly se pochechtávat.

O tom všem neměl však trpaslík ani tušení. Měl nesmírně rád ptáky a ještěrky a o květinách si myslel, že jsou to ty nejnádhernější věci na celém světě, ale až po infantce ovšem, jenže ta mu dala krásnou bílou růži a miluje ho, a tak se samozřejmě nedá přirovnat k ničemu. Škoda, že nemohl jít s ní. Posadila by si ho po pravici, usmívala by se na něj a on by se od ní ani nehnul, udělal by si z ní svou kamarádku a naučil by ji všelijakým pěkným kouskům. Nebyl sice nikdy v žádném paláci, ale zato zná spoustu báječných věcí. Umí ze stébel trav udělat klíčku pro luční kobylku, aby si tam mohla vrzat, a kolínkatý bambus umí upravit na píšťalku, kterou rád poslouchá Pan. Poznává po křiku každého ptáka a dokáže přivábit špačky až z vrcholků stromů nebo volavky z jezer. Vyzná

se ve všech zvířecích stopách, podle něžnoučkových šlápot dokáže vysлідit zajíčka a podle podupaného listí kance. Všechny tance divočiny zná, zběsilý tanec v rudém hávu na podzim, lehounký tanec v modrých sandálkách nad obilím, tanec s bílými sněhovými víry v zimě i tanec květů po jarním ovocném sadu. Ví, kde si stavějí hnízda holubi doupňáci a jednou, když ptáčník polapil do sítí ptačí rodiče, sám vychoval jejich mláďata a zbudoval pro ně v rozsedlině okleštěného jilmu malý holubníček. Holoubátka byla docela krotká a každé ráno mu zobala z ruky. Ta by se infantce líbila a líbili by se jí i králíci, hopkající ve vysokém kapradí, i sojky s ocelově modrými pírkou a černými zobáky, i ježci, co se dovedou svinout do pichlavých kuliček, i velikánské moudré želvy, co se tak pomaličku šourají, potřásají hlavou a uždibují si mladé lístečky. No infantka musí zkrátka přijít do lesa a hrát si s ním. On jí přenechá svoji postýlku a bude vždycky až do svítání hlídat venku pod oknem, aby jí neublížil divoký rohatý skot a aby se moc blízko k chatrči nepřiplížili vychrtlí vlci. A za svítání zatuká na okenice a probudí ji a budou spolu venku celý den tancovat. V lese není přece ani trochu smutno. Občas jím na bílém mezku projíždí nějaký biskup a čte si z knihy, plné malovaných obrázků. Občas se tamtudy ubírají sokolníci v zelených sametových čapkách a v kazajkách z vydělávané jelenice a na zápěstích jim sedí zakuklení jestřábi. V době vinobraní se tam objevují šlapači hroznů, mají nachově zbarvené ruce i nohy, jsou ověnceni lesknoucím se břechtanem a nesou měchy, z nichž kape víno. A v noci tam kolem velikých železných košů sedávají uhlíři od milířů, dívají se, jak v ohni zvolna uhelnatí suchá polena, v popelu si opékají kaštiny a ze svých jeskyní k nim přicházejí loupežníci a veselí se s nimi. Jednou viděl trpaslík i krásné procesí, vinoucí se po dlouhé prašné cestě směrem k Toledu. V čele šli mniši, líbezně zpívali a nesli světlé korouhve a zlaté kříže, za

nimi pochodovali vojáci ve stříbrné zbroji a s mušketami a kopími a v jejich středu kráčeli tři bosí muži, kteří měli na sobě divné hábity, celé pomalované podivuhodnými obrazci, a v rukou hořící svíce. Nu, v lese je toho tolik k vidění, a až bude infantka unavená, on jí vyhledá měkkounké sedátko z mechu, nebo ji ponese v náručí, protože je náramný silák, i když, to dobře ví, není zrovna moc veliký. A vyrobí jí náhrdelník z červených bobulek posedu, které jsou zrovna tak hezké jako ty, co měla na šatech, a až ji omrzí, jen ať je klidně zahodí, on jí najde jiné. A přinese jí mističky od žaludů a sasanky s kapkami vody a maličké světlušky, aby jí dělaly hvězdy v těch jejích matně zlatých vlasech.

Kam se ale poděla? Ptal se na to té bílé růže, ta mu však vůbec neodpověděla. Celý palác jako by spal a i tam, kde zůstaly nezavřené okenice, byly přes okna zataženy těžké závěsy, aby dovnitř nevnikl žár slunce. Trpaslík palác obcházel a díval se, kudy by se do něho mohl dostat, až konečně uviděl malá soukromá dvířka, která byla otevřená. Proklouzl jimi a ocitl se v nádherné síni, mnohem nádhernější, napadlo ho se strachem, než je les, o tolik víc se to tam všude zlatě třpytilo, ba i podlaha tam byla udělána z velikánských barevných kamenů, sestavených do jakýchsi pravidelných vzorců. Ale infantka tam nebyla, jen podivuhodné bílé sochy tam stály a smutnýma prázdňýma očima a s divnými úsměvy na rtech se na něho dívaly z jaspisových podstavců.

Na konci síně visel bohatě vyšíváný závěs z černého aksamitu, hustě zdobený slunci a hvězdami, oblíbenými symboly krále, vyvedenými na barvě, kterou si nejvíce oblíbil. Třeba se infantka schovává za tím závěsem. Rozhodně se tam podívá.

A tak se k závěsu tiše přikradl a odtáhl ho. Ne. Za závěsem byla jenom další místnost, dokonce ještě hezčí, pomyslel si, než ta, z které právě odešel. Po stěnách tu splýval zelený gobelín, zobra-

zující lov, dílo dámských umělců, kteří jeho tvorbou strávili sedm let života. Kdysi to byla komnata *Jeana le Fou*, jak se mu říkalo, toho šíleného krále, který tak miloval honbu, že se v deliriu často pokoušel vyskočit na ty obrovské vzpínající se koně, za hlaholu svého lesního rohu strhnout k zemi toho jelena, na něhož se sápali mohutní psi, a že bodal dýkou do těch prchajících bledých srnců. Teď to byla síň poradní a na stole v jejím středu ležely červené portfeje ministrů, označené zlatými španělskými tulipány a značky a emblémy domu Habsburků.

Trpaslíček se ohromeně rozhlížel a skoro se bál udělat další krok. Ti podivní tiší jezdci, takovým tryskem a bez nejmenšího hluku uhánějící po rozsáhlých mýtinách, mu připadali jako ty strašidelné přízraky, o kterých slýchal hovořit uhlíře – jako *compachos*, kteří loví jen za noci, a když potkají člověka, promění ho v laň a pak ho uštvou. Ale pomyslel na hezkou infantku a dodal si odvahy. Přál si ji najít o samotě a říci jí, že on ji má také rád. Snad je v dalším pokoji.

Přeběhl měkké maurské koberce a otevřel dveře. Ne! Tady taky není. Ten pokoj je dočista prázdný.

Toto byl trůnní sál, kde se konaly recepcce s cizími vyslanci, když král svolil, což se v poslední době stávalo zřídka, že jim poskytne osobní audienci; sem byli před mnoha lety uvedeni poslové z Anglie, kteří se měli dohodnout na všech náležitostech sňatku své královny, tehdy jedné ze svrchovaných katolických panovnic Evropy, s nejstarším synem císařovým. Závěsy tu byly ze zlaceného kordovánu a z černobílého stropu visel těžký zlacený lustr pro tři sta voskovic. Pod skvostným baldachýnem ze zlaté tkaniny, na níž byli z drobných perliček vyšiti lvi a věže castilské, stál trůn, celý pokrytý černým aksamitem, posetým stříbrnými tulipány a bohatě olemovaným třásněmi z perel a ze stříbra. Na druhém stupni k trů-

nu bylo umístěno klekátko pro infantku a na něm poduška z látky utkané ze stříbra a pod ním, mimo baldachýn, stálo křeslo pro papežského nuncia, který jediný měl právo při všech veřejných ceremoniích sedět i za přítomnosti krále a jehož kardinálský klobouk s šarlatovými šňůrkami a střapci ležel na nachovém taburetku před křeslem. Na stěně proti trůnu visel v životní velikosti namalovaný portrét Karla V. v loveckém úboru a s mohutným mastifem po boku a prostředek protější stěny kryl obraz Filipa II., přijímajícího hold od Nizozemců. Mezi okny stála černá ebenová skříňka, vykládaná destičkami ze slonoviny a s postavami z Holbeinova Tance smrti, vyrytými – prý – přímo rukou tohoto slavného mistra.

Ale trpaslíka všechna ta nádhera pranic nezajímala. Za všechny perly na baldachýnu by byl nedal svou růži, ani jediný bílý plátek té růže za sám trůn. Přál si jen jedno: vidět se s infantkou, dřív než se bude vracet do stanu, a říci jí, aby šla s ním, až bude po tom jeho tanečku. Tady v paláci je dusný a těžký vzduch, ale v lese volně fouká vítr a sluneční svit tam těkavými zlatými rukama rozhrnuje chvějící se listí. A taky květiny jsou v lese, možná že ne tak skvostné jako ty v zahradě, ale zato s mnohem líbeznější vůní; hyacinty, které časně zjara zaplavují vlnícím se nachem chladné úžlabiny a travnaté homole; žluté petrklíče, které se v chumáčcích tulí k sukovitému kořání dubů; a veselý vlašovičník a modrý rozrazil a lilákové a zlaté kosatce. Na lískách jsou tam šedavé jehnědy a náprstníky se ohýbají pod tíhou svých skvrnitých komůrek, plných včel. Kaštan má jehlany z bílých hvězdiček a hloh krásné sinavé měsíčky. No ovšem: určitě by s ním šla, jenom kdyby ji našel! Šla by s ním do toho nádherného lesa a on by jí pro potěšení tancoval celý den. Při tom pomyšlení mu oči rozzářil úsměv a vstoupil do dalšího pokoje.

Ten byl ze všech nejzářivější a nejkrásnější. Stěny pokrýval damašek z Luccy se vzorem z ptáků na růžově květovaném podkladě a kropenatý líbeznými kvítečky ze stříbra; nábytek byl ze stříbra masívního a zdobily ho girlandy z květinových věnců s houpačícími se Kupidy; před dvěma velkými krby stály skvostné zástěny s vyšitými papoušky a pávy a podlaha, která byla z onyxu, zeleného jako moře, dělala dojem, že se rozprostírá do nedohledné dálky.

Ale tady už nebyl trpaslík sám. Uviděl jakousi drobnou postavičku, která stála ve stínu dveří až docela vzadu v místnosti a pozorovala ho. Rozechvělo se mu srdce, ze rtů mu vyrazil jásavý výkřik a vystoupil do slunečního světla. Současně vystoupila i ta postavička a trpaslík ji uviděl zřetelně.

Infantka! Ne! To je nějaká příšera, nejgrotesknější příšera, jakou kdy spatřil. Nemá normální postavu jako všichni ostatní lidé, je hrbatá, křivonohá, velikánská hlava s hřívou černých vlasů se jí kejklá. Trpaslíček se zamračil a příšera se zamračila také. Zasmál se a příšera se zasmála s ním a dala si ruce v bok, zrovna tak jako on. Posměšně se jí uklonil a příšera mu tu hlubokou poklonu současně oplátila. Vykročil k ní a ona mu hned vyšla v ústrety, opakovala po něm každý krok a zastavila se, jakmile se zastavil sám. Pobaveně vykřikl, rozběhl se vpřed a vztáhl před sebe paži a ruka té příšerky se dotkla jeho ruky a byla studená jako led. Dostal strach, máchnul rukou do strany a netvorova ruka se hbitě přesunula za tou jeho. Chtěl ji odtlačit, ale zabránilo mu v tom něco hladkého a tvrdého. Netvorův obličej byl teď těsně u jeho obličeje a vypadal zděšeně. Trpaslík si z očí odhrnul vlasy. Příšera to udělala po něm. Praštil ji a ona oplátila ránu ranou. Pocítil k ní odpor a ona se na něj zaškaredila. Couvl a ona ustoupila zpátky.

Co to? Na okamžik se zamyslel a rozhlédl se kolem po místnosti. Divná věc, ale každá věc jako by měla svého dvojníka v té nevidi-

telné stěně z průzračné vody. No ovšem, obraz se tam opakuje obrazem, pohovka pohovkou. Ten spící faun, co leží ve výklenku vedle dveří, má svoje dřímající dvojče, ta stříbrná Venuše, co stojí v záři slunce, vztahuje paže k Venuši stejně půvabné, jako je sama.

Je to snad ozvěna? Na tu kdysi volal v jednom údolí a ona opakovala slovo za slovem. Copak by mohla šálit oko, jako šalebně napodobovala hlas? Copak by dokázala imitovat svět, aby vypadal jako svět opravdický? Copak by i stíny věcí mohly být barevné a živé a mohly se pohybovat? Copak by se mohlo stát, že...?

Zarazil se, sundal si z prsou tu krásnou bílou růži, otočil se a růži políbil. I ta příšera má růži, plátek vedle plátku naprosto stejnou! A líbá ji stejnými polibky a s hrůznými posuňky si ji tiskne k srdci.

Když se mu v hlavě rozsvítilo, vykřikl v divém zoufalství a se vzlykem klesl k zemi. Tak to on sám je tak znetvořený a hrbatý, tak odporný na pohled, tak pitvorný! To je on sám, ta příšera, to jemu se všechny děti smály a princeznička, o které si myslel, že ho má ráda, ta se taky jen pošklebovala jeho ošklivosti a měla leg-raci z jeho pokroucených údů. Proč ho nenechali v lese, kde není žádné zrcadlo, které by mu řeklo, jak je ohyzdný? Proč ho jeho otec radši nezabil, proč ho prodal a zostudil ho? Po tvářích mu stékaly horké slzy a na kousky roztrhal bílou růži. Ta rozcapená příšera udělala totéž a lehounké plátky rozhodila do vzduchu. Plazila se po podlaze, a když na ni upřel pohled, dívala se na něj s obličejem svraštělým bolestí. Odlezl dál, aby ji už neviděl, a zakryl si rukama oči. Jako raněné zvířátko se odvěkl do stínu, tam zůstal ležet a sténal.

A v tu chvíli vešla zvenku otevřenými skleněnými dveřmi infantka a s ní její družina, a když uviděli trpaslíka, jak leží na pod-

laze a nesmyslně a hrozně přehnaně do ní tlučé zaťatými pěstmi, rozkřičeli se šťastným smíchem, obstoupili ho a dívali se na něj.

„To, jak tancoval, to byla veliká legrace, ale to, jak hraje, to je legrace ještě větší,“ prohlásila infantka. „Vždyť on je skoro zrovna tak dobrý jako ty loutky, jenže, samozřejmě, není ani zdaleka tak přirozený.“ A zatřepala svým velikým vějířem a zatleskala.

Ale trpaslíček k ní vůbec nezvedl pohled, vzlykal stále tišeji a tišeji a najednou tak divně zalapal po dechu a chytil se za srdce. A potom zase klesl a zůstal ležet docela bez hnutí.

„To je znamenité,“ řekla infantka po chvílce mlčení. „Ale teď mi musíš zatančit.“

„Ano,“ křičely všechny děti, „musíš vstát a tančit, protože jsi zrovna tak šikovný jako ty berberské opičky, jenže mnohem legračnější.“

Ale trpaslíček neodpovídal.

Infantka dupla nožkou a zavolala na strýce, který se procházel po terase s komořím a četl nějaké depeše, které právě došly z Mexika, kde byla nedávno ustavena Svatá Inkvizice. „Ten můj komický trpaslíček trucuje,“ křičela. „Musíte ho pobídnout a nařídít mu, aby mi zatančil.“

Don Pedro a komoří se na sebe usmáli, pomalu vešli dovnitř a Don Pedro se shýbl a vyšívanou rukavicí pleskl trpaslíka po tváři. „Musíš tancovat, *petit monstre*,“ řekl. „Musíš tancovat. Infantka Španělska a Indií se chce bavit.“

Ale trpaslíček se ani nepohnul.

„Mělo by se poslat pro mrskače,“ řekl unaveně Don Pedro a vrátil se na terasu. Ale komoří se tvářil vážně, poklekl vedle trpaslíčka a položil mu ruku na srdce. A po chvíli pokrčil rameny, zvedl se, hluboce se poklonil infantce a řekl:

„*Mi bella princesa*, ten komický trpaslíček vám už nezatančí nikdy. Škoda, protože je to taková šereda, že by snad i krále přiměl k úsměvu.“

„A proč mi už nikdy nezatančí?“ ptala se se smíchem infantka.
„Protože mu puklo srdce,“ odvětil komoří.

Infantka se zamračila a něžné rtíky, podobné plátkům růže, se jí maličko zvlhnily pohrdáním. „Pro příště si zapamatujte, že ti, co si přijdou se mnou hrát, nesmějí mít srdce,“ prohlásila a vyběhla do zahrady.

Rybář a jeho duše

*Věnováno Její Jasnosti Alici,
princezně monacké*

Každý večer vyplouval mladý rybář na moře a vrhal do vody své síť.

Když vanul vítr od pevniny, nechtyl rybář nic nebo v nejlepším případě jen něco málo, protože ten vítr byl nelítostný a křídla měl černá a v ústrety se mu vzdouvaly neurvalé vlny. Ale když vanul vítr ke břehu, vznášely se ryby z hlubin a vplouvaly oky do jeho sítě a on je odnášel na trh a prodával.

Každý večer vyplouval na moře a jednoho večera měl síť tak obtěžkanou, že ji jen stěží vytahoval do lodě. Smál se a říkal si: „To jsem jistě chytil všechny ryby, co tam plavaly, nebo jsem polapil nějakou neohrabanou obludu, které se lidi budou obdivovat, nebo nějakou děsivou příšeru, jakou si přeje mít veliká královna,“ a ze všech sil škubal drsnými provazy, až mu na pažích jako šňůry z modrého emailu na bronzové váze vyvstávaly dlouhé žíly. Pak škubal i za tenčí provázky a blíž a blíž se vynořoval kruh z korkových destiček a posléze se sama síť zvedla k hladině.

Ale nebyla v ní žádná ryba, ani žádná obluda nebo příšera, jenom tam v hlubokém spánku ležela malá mořská panna.

Vlasy měla jako zvlhlé zlaté rouno a každý jednotlivý vlas jako nitku ryzího zlata ve skle číše. Tělo měla bílé jako slonovina a její rybí ocas byl ze stříbra a z perel. Stříbro a perly, to byl její ocas a kolem něho se ovíjely zelené mořské řasy. Lasturám se podobaly

její uši a rty měla jako korály. O chladná ňadra se jí rozstříkovaly chladné vlny a na očních víčkách se jí třpytila sůl.

Tak byla krásná, že rybář užasl, když ji spatřil, vztáhl ruku, aby si síť přitáhl až k sobě, naklonil se přes bok lodi a sevřel pannu v náručí. Jak se jí dotkl, vykřikla jako polekaný racek, procitla, s hrůzou na něho upřela světle fialové ametystové oči a vši mocí se mu snažila z objetí vyrvat. Ale on ji tak pevně tiskl k sobě, že mu vyklouznout nemohla.

Když poznala, že mu rozhodně neunikne, dala se do pláče a žadonila: „Pusť mě, prosím tě, jsem jediná dcera králova a můj otec je už starý a osamělý.“

Ale mladý rybář odpověděl: „Nepustím tě, leda bys mi slíbila, že kdykoli tě zavolám, připlaveš a budeš mi zpívat, protože ryby rády naslouchají písniím mořského národa, a mně se tak naplní síť.“

„A když ti toto příslibím, vpravdě mě necháš jít?“ naříkala mořská panna.

„Vpravdě tě nechám jít,“ řekl mladý rybář.

I slíbila mu, co si přál, a zavázala se přísahou mořského národa. A on uvolnil paže a panna, chvějící se nepoznanou bázní, sklouzla do vody.

Každý večer vyplouval mladý rybář na moře, zavolal si mořskou pannu a ona se vynořila z vody a zpívala mu. Kolem ní pluli delfíni a nad hlavou jí divoce kroužili rackové.

A zpívala úchvatnou píseň. Zpívala totiž o mořském lidu, jak z jeskyně do jeskyně honí svá stáda a mláďátka nosí na ramenou; o tritonech, kteří mají dlouhé zelené vousy a zarostlá prsa a troubí na spirálovité lastury, když se kolem nich ubírá král; o králově paláci, který je celý z jantaru, střechu má z čírého smaragdu a dláždění ze zářivých perel; o mořských zahradách, kde se po celé dny

vlní obrovské, filigránsky vypracované vějíře z korálů, kde se jako stříbrní ptáci hbitě míhají ryby, kde se ke skalám tulí sasanky a ve zvrásněném žlutém písku dorůstají malí lososi. Zpívala o velikých velrybách, které připlouvají ze severních moří s ploutvemi ověšenými ostrými rampouchy; o Sirénách, které vyprávějí o tak podivuhodných věcech, že kupci si musí zacpávat uši voskem, aby je neslyšeli, nevrhli se do vody a neutopili se; o potopených galérách s vysokými stěžni, o ztuhlých námořnících, přitisklých k lanoví, a o makrelách, jak veplouvají do otevřených střílen a zase z nich vyplouvají; o drobných vilejších, těch slavných cestovatelích, kteří se přichycují ke kýlům lodí a tak obeplouvají celý svět; o sépiích, které žijí ve stěnách útesů, rozprahují z nich svá dlouhá černá chapadla, a když se jim zachce noci, dovedou si ji udělat. Zpívala o loděnce, která má vlastní loď pouze pro sebe, loď vyřezanou z opálu a poháněnou hedvábnou plachtou; o šťastných mužích mořského národa, jak hrají na harfy a čarami dokáží uspat velikého Krakena; o malých dětech, jak se chytají kluzkých plískavic a se smíchem se vozí na jejich hřbetech; o mořských pannách, jak spočívají v bílé pění a vztahují paže po námořnících; o lvounech a jejich zahnutých špičácích a o mořských konících a jejich vlajících hřívách.

A jak zpívala, z hlubin vyplouvali všichni tuňáci a naslouchali jí a mladý rybář kolem nich rozhazoval sítě a schytával je a ty ostatní lovil oštěpem. A když měl loď plně naloženou, mořská panna se na něj vždycky usmála a ponořila se zpátky do moře.

Nikdy se však k němu nepřiblížila natolik, aby se jí mohl dotknout. Častokrát na ni volal a prosil ji, ale ona mu nevyhověla, a když se pokoušel na ni dosáhnout, potopila se, jako se potápějí tuleni, a toho dne ji už znovu nespatriil. A zvuk jejího hlasu připadal jeho uším den ze dne sladší. Tak sladký byl její hlas, že rybář zapomínal na sítě a na svou dovednost a přestával si hledět svého

plavidla. S rumělkovými ploutvemi a s očima jako zlaté vypukliny ho v celých hejnech míjeli tuňáci, ale on o ně nedbal. Oštěp ležel vedle něho nepoužitý a z proutí upletené koše zůstávaly prázdné. S pootevřenými rty a s očima zamženýma úžasem nečinně sedával ve své lodi a naslouchal, dokud se k němu nepřiplížily a neobklopily ho vodní páry a hnědé údy mu nepostrříbřil potulný měsíc.

Až jednoho večera na ni zavolal a řekl: „Má malá mořská panno, má malá mořská panno, já tě miluji. Přijmi mě za ženicha, neboť já tě miluji.“

Ale mořská panna zavrtěla hlavou. „Máš lidskou duši,“ odvětila. „Mohla bych tě milovat, jen kdybys poslal pryč svou duši.“

A mladý rybář si řekl: „K čemu je mi duše? Vždyť ji ani nevidím. Nemohu si na ni sáhnout. Neznám ji. Jistěže ji od sebe pošlu pryč a velice se z toho budu radovat.“ Ze rtů mu vyrazil jásavý výkřik, postavil se v pomalované lodi a vztáhl ruce k vodní panně. „Pošlu pryč svou duši,“ volal, „a ty budeš má nevěsta a já budu tvůj ženich, v hlubinách moře budeme pobývat spolu, ukážeš mi všechno, o čem mi zpíváš, a já budu dělat všechno, co si budeš přát, a naše životy se už od sebe neodloučí.“

Malá mořská panna se potěšeně zasmála a schovala obličej do dlaní.

„Ale jak mám svou duši poslat od sebe pryč?“ volal mladý rybář. „Pověz mi, jak se to může stát, a stane se to, uvidíš!“

„To pohříchu nevím,“ řekla mořská panna. „My, mořský národ, žádné duše nemáme.“ A pohlédla na něho toužebně a potopila se do hlubin.

Nu a nazítří časně zrána, než se slunce dostalo na píd' vysoko nad kopce, vypravil se mladý rybář k domu kněze a třikrát zabušil na dveře.

Mřížkovaným okénkem ve veřeji vykoukl novic, a když viděl, kdo to bušil, odsunul petlici a řekl: „Vstup!“

A mladý rybář vešel, poklekl na podlahu, vystlanou libě vonícím rákosím, a zahovořil ke knězi, který si četl v Písmu svatém: „Otče, zamiloval jsem se do jedné z dcer mořského národa, ale ve splnění mé touhy mi brání moje duše. Pověz mi, jak mohu svou duši poslat od sebe pryč, já ji vskutku nepotřebuji. Jakou má pro mě moje duše cenu? Vždyť ji ani nevidím. Nemohu si na ni sáhnout. Neznám ji.“

Kněz se udeřil v prsa a odpověděl: „Nebesa, nebesa! Ty ses pomátl, nebo jsi snědl nějakou jedovatou bylinu, vždyť duše je to nejušlechtlejší v člověku a byla nám dána Bohem, abychom jí ušlechtilé užívali. Není nic drahocennějšího než lidská duše a nic světského ji nemůže vyvážit. Stojí za všechno zlato, co je ho na světě, a je drahocennější než rubíny králů. Pročež na to už nemysli, synu můj, neboť je to hřích, který se neodpouští. A co se mořského národa týče, to jsou zatracenci, a kdož se s nimi stýkají, jsou zatracenci rovněž. Jsou to hovádka polní, jež nerozeznávají dobro od zla a pro něž Pán nezemřel.“

Mladému rybáři se oči zalily slzami, když vyslechl rozhořčená slova knězova, zvedl se z kleku a pravil: „Otče, faunové si žijí v lese a jsou šťastni a muži mořského národa si s harfami z rudého zlata sedají na skaliska. Učiň, ať jsem jako oni, snažně tě prosím, vždyť jejich dny jsou jako dny květin. A co se mé duše týče, jaký prospěch z ní mám, když se staví mezi mne a bytost, kterou miluji?“

„Tělesná láska je nestoudná,“ křičel kněz se svraštěným obočím, „a nestoudné a špatné jsou pohanské bytosti, jimž Bůh trpí, aby se potulovaly po jeho světě. Zlořečení budtež faunové z lesních končin, zlořečení budtež mořští pěvci! Slýchám je v nočním čase, pokoušejí se odlákat mě od mého růžence. Ťukají na okno a smějí

se. Šeptem mi vyprávějí do uší o svých hazardních radovánkách. Svádějí mě všemi svody, a když se modlím, pošklebují se mi. Jsou to zatracenci, pravím ti, jsou to zatracenci! Pro ně není ani nebe, ani pekla, ani v nebi, ani v pekle nebudou velebit jméno Boží.“

„Otče,“ rozkřikl se mladý rybář, „ty nevíš, co mluvíš. Já jednou lapil do své sítě dceru královu. Je sličnější než jitřenka a bělejší než luna. Dám svou duši za její tělo, za její lásku se zřeknu nebe. Pověz mi, oč tě žádám, a nech mě v pokoji odejít.“

„Pryč! Pryč!“ křičel kněz. „Tvá milostenka je zatracena a ty budeš zatracen s ní!“ A nedal mu požehnání a odehnal ho od svých dveří.

Mladý rybář sestoupil na tržiště a kráčel pomalu a s hlavou schýlenou jako člověk, který má zármutek.

Když ho viděli přicházet kupci, začali si mezi sebou šeptat a jeden z nich mu vykročil vstříc, zavolal na něho jeho jménem a zeptal se: „Co máš na prodej?“

„Prodám ti svou duši,“ odvětil rybář. „Kup si ji ode mne, prosím tě, mne už omrzela. K čemu je mi duše? Vždyť ji ani nevidím. Nemohu si na ni sáhnout. Neznám ji.“

Ale kupci se mu vysmáli a řekli: „A k čemu je lidská duše nám? Nestojí ani za zlámanou grešli. Svoje tělo nám prodej, jako otroka, oblékneme tě do tyrského nachu, na prst ti dáme prsten a uděláme z tebe milce naší veliké královny. Ale o duši nám nemluv, ta pro nás neznamena pranic, ta nám nikterak neposlouží.“

I pomyslel si mladý rybář: „Divná věc! Kněz mi říká, že duše stojí za všechno zlato, co je ho na světě, a kupci tvrdí, že nestojí ani za zlámanou grešli.“ A vyšel z tržiště, sestupoval k mořskému břehu a přemýšlel, co počít.

V poledne si vzpomněl, že mu jeden z jeho druhů, který chodíval sbírat bylinu svatého Petra, vyprávěl o jisté mladé čarodějce,

jež bydlí v jeskyni nahoře nad zálivem a je v čarování velice zběhlá. I sebral se, a tak dychtil po tom, aby se zbavil své duše, že se dal do běhu, a mrak prachu letěl za ním, jak uháněl po pobřežním písku.

Podle toho, jak ji začala svědit dlaň, poznala mladá čarodějka, že rybář přichází k ní, zasmála se a rozpustila si rudé vlasy. S rudými vlasy, spadajícími po její postavě, stanula ve vchodu do jeskyně a v ruce držela snítku rozkvetlého bolehlavu.

„Co bys rád? Co bys rád?“ volala, když se, sotva dechu popadaje, vydrápal po příkrém svahu a klesl před ní. „Ryby do sítě, když vítr je zlovlný? Mám rákosovou píšťalku, a na tu když zapískám, připlavou do zálivu parmice. Ale její cena je vysoká, hezký hochu, její cena je vysoká! Co bys rád? Co bys rád? Bouři, aby v trosky obrátila lodi a vyplavila na břeh truhlice s bohatými poklady? Já ovládám víc bouří než víchř, neboť sloužím někomu, kdo je silnější než víchř, a s pomocí síta a štoudve vody dokážu poslat na dno moře i obrovské galérie. Ale mé ceny jsou vysoké, hezký hochu, mé ceny jsou vysoké. Co bys rád? Co bys rád? Vím o květině, která roste v údolí, nikdo jiný o ní neví než já. Má purpurové lístky a uvnitř v květu hvězdičku a šťávu bílou jako mléko. Kdyby ses touto květinou dotkl bezcitných rtů královny, šla by za tebou královna až na konec světa. Z lože královna by vyskočila a až na konec světa by šla za tebou. Ale cena té květiny je vysoká, hezký hochu, cena té květiny je vysoká. Co bys rád? Co bys rád? Umím roztlouci v moždíři ropuchu a udělat z ní vývar, a ten zamíchám rukou umrlce. Postříkej tím vývarem svého nepřítele, když spí, a on se promění v černou zmiji a jeho vlastní matka ho zabije. Otáčením kola dovedu z nebe stáhnout měsíc a v křišťálu ti mohu ukázat smrt. Co bys tedy rád? Co bys rád? Pověz mi, po čem toužíš, a já ti to dám a ty mi zaplatíš patřičnou cenu, hezký hochu, ty mi zaplatíš patřičnou cenu.“

„Toužím jen po drobné maličkosti,“ řekl mladý rybář, „a přece kněz se pro ni na mě rozkatil a vyhnal mě. Je to pouhá maličkost, a kupci se mi pro ni vysmáli a odbyli mě. Proto jsem přišel k tobě, i když se o tobě říká, že jsi zlá, a zaplatím ti, ať vyslovíš jakoukoli cenu.“

„A co by sis přál?“ zeptala se čarodějka a přistoupila k němu blíž.

„Přál bych si poslat od sebe pryč svou duši,“ odpověděl mladý rybář.

Čarodějka zbledla a zachvěla se a svým modrým pláštěm si zastřela tvář. „Hezký hochu, hezký hochu,“ zamumlala, „to nedělej, to je hrozná věc.“

Ale on pohodil hnědými kadeřemi a zasmál se. „Pro mě má duše pranic neznamená,“ pravil. „Vždyť ji ani nevidím. Nemohu si na ni sáhnout. Neznám ji.“

„A co mi dáš, když ti vyhovím?“ ptala se čarodějka a upřela na něj krásné oči.

„Pět zlatých penízů,“ řekl, „a své sítě a dům z košatinových stěn, kde bydlím, a pomalovanou loď, na níž se plavím. Jenom mi pověz, jak se zbavím své duše, a dám ti všechno, co mám.“

Uštěpačně se zasmála a třepla ho snítkou bolehlavu. „Já si umím proměnit v zlato podzimní listí,“ řekla, „a z bledých měsíčních prasků si umím utkat stříbro, když se mi zachce. Ten, jemuž sloužím, je bohatší než všichni králové světa, jemu patří jejich državy.“

„Co ti mám tedy dát,“ zvolal, „když cena za tvou pomoc nespočívá ani ve zlatu ani ve stříbře?“

Čarodějka ho útlou bílou rukou pohladila po vlasech. „Zatančíš si se mnou, hezký hochu,“ zašeptala a při tom se na něj usmála.

„Nic víc než to?“ zvolal udiveně mladý rybář a zvedl se.

„Nic víc než to,“ odvětila a znovu se na něj usmála.

„Při západu slunce si tedy někdy v ústraní spolu zatančíme,“ řekl, „a až dotančíme, ty mi povíš, co si přeji vědět.“

Zavrtěla hlavou. „Až měsíc bude v úplňku, až měsíc bude v úplňku,“ pravila tiše. Rozhlédla se a naslouchala. S křikem vyletěl z hnízda nějaký modrý ptáček a kroužil nad písčinami a drsnou šedivou trávou prošustěli tři kropenatí ptáčci a hvízdali jeden na druhého. Jiné zvuky slyšet nebylo, až na zvuky vln, hluboko dole rozhrabujících ohlazené oblázky. Čarodějka vztáhla ruku, přitáhla si rybáře k sobě a zvedla suché rty těsně k jeho uchu.

„Dnes v noci přijdeš na vrcholek hory,“ šeptala. „Je sabat a bude tam On.“

Mladý rybář sebou trhl a pohlédl na ni a ona ukázala bílé zuby a zasmála se.

„Kdo to je, ten On?“

„Na tom nezáleží,“ odvětila. „Přijď dnes v noci a zůstaň stát pod větvemi habru a čekej, až se objevím. Vyřítí-li se na tebe černý pes, švihni ho vrbovým prutem, a on uteče. Promluví-li na tebe sova, neodpovídej jí. Až měsíc bude v úplňku, budu u tebe a zatančíme si v trávě.“

„A přísaháš, že mi povíš, jak to mám udělat, abych od sebe poslal pryč svou duši?“ vyptával se.

Vystoupila do sluneční záře a rudé vlasy jí zvlnil vánek. „Přísahám při kozlích kopytech,“ řekla mu v odpověď.

„Pak jsi ta nejlepší ze všech čarodějek,“ zvolal mladý rybář, „a já si s tebou dnes v noci dozajista zatančím na vrcholku hory. Mělas ode mne chtít buď zlato nebo stříbro. Ale jakou cenu jsi vyslovila, takovou ti zaplatím, vždyť to je maličkost.“ A smekl před ní čapku, hluboce sklonil hlavu a celý rozradovaný běžel zpátky k městu.

Čarodějka se za ním dívala, a když jí zmizel z očí, vešla do jeskyně, ze skřínky z vyřezávaného cedrového dřeva vyňala zrcadlo,

zasadila je do rámu, na řehavém dřevěném uhlí před ním zapálila verbenu a zahleděla se do něho skrze pletence kouře. Po chvílce zlostně zařala pěsti. „Mohla jsem ho získat sama,“ zamručela, „jsem přece stejně sličná jako ona.“

Toho večera, když vyšel měsíc, vyšplhal mladý rybář na vrcholek hory a postavil se pod větve habru. Jako kruhový štít z vyleštěného kovu leželo mu u nohou moře a po malém zálivu se posouvaly stíny rybářských bárek. Jménem ho zavolala veliká sova se sírově žlutýma očima, ale on jí nedal odpověď. A přiřítíl se k němu černý pes a vrčel na něho. Rybář ho švihl vrbovým prutem a pes s kňučením odběhl.

O půlnoci jako netopyři přiletěly povětrím čarodějnice. „Fjú!“ křičely, když se snesly na zem. „Tady je někdo, koho neznáme!“ A čenichaly a tlachaly mezi sebou a všelijak na sebe posuňkovaly. Poslední se objevila mladá čarodějka a rudé vlasy jí poletovaly ve větru. Oděna byla v háv ze zlatohlavu s vyšitými pavími oky a na hlavě měla čepeček ze zeleného aksamitu.

„Kde je On? Kde je On?“ vřeštěly čarodějnice, když ji spatřily, ale mladá čarodějka se jen zasmála, rozběhla se k habru, popadla za ruku rybáře, zavedla ho do měsíčního jasu a dala se s ním do tance.

Vířili a vířili v kole a mladá čarodějka vyskakovala do takové výše, že rybář pokaždé zahlédl šarlatové podpatky jejích střevíčků. Pak se přímo přes ně přehnal dusot koně pádícího tryskem, ale žádného koně nebylo vidět a rybář pocítil strach.

„Rychleji!“ křičela čarodějka, ovinula mu paže kolem krku a horce mu dýchala do tváře. „Rychleji, rychleji!“ křičela a rybář měl dojem, že se mu země prudce točí pod nohama, mozek se mu mátl a padla na něj veliká hrůza, jako kdyby se na něj upřeně dí-

val zloduch. A posléze si uvědomil, že ve stínu skály stojí postava, která tu prve nebyla.

Byl to muž v černém sametovém šatě španělského střihu. Obličej měl neobvykle bledý, ale jeho ústa byla jako pyšný rudý květ. Vypadal znaveně, opíral se o skálu zády a netečně si pohrával s rukojetí dýky. Vedle něho v trávě ležel klobouk s péry a pár jezdeckých rukavic, pošitých v podivném vzoru drobnými perličkami a se zlatými krajkami na manžetách. Z ramen mu visel krátký pláštík, lemovaný sobolinou, a jemné bílé ruce mu zdobily prsteny. Přes oči mu klesala těžká víčka.

Mladý rybář na něho hleděl jako uhranutý. Posléze se jejich pohledy setkaly, a ať se pak rybář kamkoli stočil v tanci, neustále měl pocit, že se oči toho muže na něho upírají. Slyšel, jak se čarodějka směje, popadl ji v pase a divoce ji roztáčel a roztáčel.

Najednou někde v lese zaštěkal pes a roztančené čarodějnice se zastavily; v párech kráčely ke skále, poklekaly a líbaly tomu muži ruce. Při každém polibku zavadil o mužovy hrdé rty nepatrný úsměv, jako když křídlo ptáka zavadí o vodní hladinu a rozesměje ji. Jenomže v mužově úsměvu se zračilo pohrdání. A stále upíral pohled na mladého rybáře.

„Pojď! Vzdáme mu čest!“ zašeptala čarodějka a vedla rybáře ke skále. A rybář velice zatoužil udělat to, co mu čarodějka káže, a šel za ní. Ale když došel až k tomu muži, poznamenal se na prsou, aniž věděl proč, znamením kříže a s úctou vyslovil svaté jméno.

Jen to učinil, čarodějnice zaječely jako jestřábi a odletěly a ta sinalá tvář, která ho stále pozorovala, se zkrivila bolestivou křečí. Muž poodešel k lesíku a zahvívádal. Hbitě k němu přiklusal štíhlý španělský kůň se stříbrným postrojem. Muž se vyšvihl do sedla, otočil se a smutně pohlédl na rybáře.

I čarodějka s rudými vlasy chtěla odletět, ale rybář ji chytil za obě ruce a pevně ji zadržel.

„Pušť mě,“ křičela, „a nech mě jít. Vyslovil jsi, co nemá být vysloveno, a poznamenal ses znamením, na něž nesmíme popatřit.“

„Nešť!“ odpověděl. „Ale nepustím tě, dokud mi neprozradíš to tajemství.“

„Jaké tajemství?“ zvolala čarodějka. Zápasila s ním jako divoká kočka a kousala se do rtů, potřísněných pěnou.

„Však ty víš!“ řekl jí v odpověď.

Trávově zelené oči se jí zamžily slzami a zaprosila rybáře: „Cokoli ode mne chtěj, jen toto ne!“

Zasmál se a přidržel ji ještě pevněji.

Když pochopila, že se nevyprostí, zašeptala: „Já jsem přece stejně sličná jako ta dcera moře, stejně půvabná jako dívky, co přebývají v modrých vlnách.“ A lísala se k němu a přitiskla se tváří k tváři jeho.

On se však od ní hněvivě odtrhl a řekl: „Jestli nedodržíš slib, který jsi mi dala, zabiju tě pro falešné čáry!“

Zpopelavěla jako kvítky stromu Jidášova a zachvěla se. „Budiž,“ hlesla. „Je to tvoje duše, ne moje. Nalož s ní, jak ti libo.“ A vyňala zpod pásu malý nožík se střenkou ze zelené zmijí kůže a podala mu ho.

„Jak ten mi pomůže?“ zeptal se jí udiveně.

Chvilku mlčela a obličejem jí přeletěl výraz hrůzy. Pak si z čela odhrnula vlasy a s podivným úsměvem zahovořila k rybáři: „Co lidé považují za stín těla, to není stín těla, ale tělo duše. Postav se zády k měsíci na mořský břeh, od obrysu chodidel odřízni svůj stín, kterýž je tělem tvé duše, a požádej svou duši, aby tě opustila, a ona tě opustí.“

Mladý rybář se roztřásl. „Je to pravda?“ zeptal se.

„Je to pravda a kéž bych ti ji byla neřekla,“ zvolala čarodějka a s pláčem mu objala kolena.

Odstrčil ji, nechal ji klečet v husté trávě, a odcházeje k okraji srázu, zasunul si za opasek její nožík. Pak začal slézat dolů.

A jeho duše, která v něm dlela, na něho zavolala a říkala: „Hle! Dlím v tobě už dlouhá léta a jsem tvou služebnicí. Neposílej mě pryč, vždyť co zlého jsem ti udělala?“

Mladý rybář se zasmál: „Nic zlého jsi mi neudělala, ale já tě nepotřebuji,“ odpověděl. „Svět je širý a je také nebe a peklo a ten soumravně šerý dům mezi nebem a peklem. Jdi si tedy kam chceš, ale mě už neobtěžuj, neboť mne volá má milovaná.“

Duše žalostivě žadonila, ale on toho nedbal, a protože měl v nohách jistotu divoké kozy, skákal ze skaliska na skalisko, až konečně seběhl na rovinu a na žlutou mořskou pláž.

S bronzovými údy a pevnými svaly jako socha vytvořená nějakým Řekem stanul na písku zády k měsíci a z mořské pěny se vynořily bílé paže a kynuly mu a z vln se zvedaly nejasné postavy a holdovaly mu. A před ním ležel jeho stín, kterýž byl tělem jeho duše, a za ním v medově zbarveném vzduchu visela luna.

A duše mu řekla: „Musíš-li mě skutečně od sebe odehnat, alespoň mě neposílej do světa bez srdce. Svět je krutý, dej mi s sebou své srdce.“

Pohodil hlavou a usmál se. „A čím bych miloval svou milovanou, kdybych srdce dal tobě?“

„Ach, buď milosrdný,“ pravila duše. „Dej mi své srdce, neboť svět je velice krutý a já mám strach.“

„Mé srdce patří mé lásce,“ řekl rybář, „pročež nezdržuj a už se klid!“

„A já nemám lásku poznat?“ zeptala se duše.

„Klid' se, já tě nepotřebuji,“ křikl mladý rybář, uchopil nožík se střenkou ze zelené kůže zmijí a od obrysu svých chodidel odřízl svůj stín a stín se vztyčil, stanul před ním a díval se na něj a byl to celý on.

Rybář ucouvl a zastrčil nůž za opasek. Zmocnila se ho posvátná bázeň. „Klid' se,“ zamručel, „a tvoji tvář ať už nikdy nespatřím!“

„Naopak, my se musíme opět setkat,“ řekl stín. Hlas měl tichý, připomínající flétnu, a když hovořil, jeho rty se sotva pohybovaly.

„Jak bychom se mohli setkat?“ podivil se rybář. „Nepůjdeš přece za mnou do hlubin moře!“

„Jedenkrát v každém roce přijdu na toto místo a zavolám tě,“ řekl stín. „Může se stát, že mě budeš potřebovat.“

„K čemu bych tě mohl potřebovat?“ zvolal rybář. „Ale budiž, jak si přeješ.“ A vrhl se do vody a Tritóni zatroubili na rohy a malá mořská panna se mu vznesla vstříc, objala ho kolem krku a políbila ho na ústa.

A duše stála na opuštěné pláži a dívala se na ně. A když se potopili do moře, s pláčem odcházela přes mokřinu.

Když uplynul rok, přišla duše na břeh moře, zavolala na mladého rybáře, a on se vynořil z hlubiny a ptal se: „Proč mě voláš?“

A jeho oživlý stín odvětil: „Pojď blíž, ať si můžeme promluvit, neboť jsem viděl podivuhodné věci.“

I připlavala rybář blíž, zůstal ležet na mělčině, hlavu si opřel o ruku a naslouchal.

A stín mu vyprávěl: „Když jsem od tebe odešel, obrátil jsem se tváří k Východu a vydal jsem se na cestu. Z Východu přichází všechna moudrost. Šest dní jsem putoval a sedmého dne jsem došel k pahorku, který se zvedá ve vlasti Tatarů. Usdl jsem do stínu tamaryšku,

abych se ochránil před sluncem. Zem byla vyschlá a spálená žárem. Po pláni sem a tam přecházeli lidé jako mouchy lezoucí po puklici z vyleštěné mědi.

Když nastalo poledne, na pokraji té ploché krajiny se zvedl mrak červeného prachu. Jakmile si ho Tataři všimli, napjali své pomalované luky, vyskočili na malé koníky a pádili mraku vstříc. Ženy s jekotem prchaly k těžkým vozům a ukryly se za plstěné závěsy.

Za soumraku se Tataři vrátili, ale pět jich chybělo a mezi těmi, co přijeli zpátky, bylo nemálo raněných. Připřáhli koně k vozům a kvapně odjeli. Z jedné jeskyně vylezli tři šakalové a dívali se za nimi. Potom zvedli nozdry a čenichali, načež odklusali opačným směrem.

Když vyšel měsíc, spatřil jsem na pláni oheň a vydal jsem se k němu. Na koberečcích kolem něho seděla skupina kupců. Za nimi byli ke kůlům přivázáni jejich velbloudi. Černoši, které měli za služebníky, stavěli na písku stany z vydělávaných koží a budovali vysokou ohradu z opuncí.

Jen jsem se přiblížil, zvedl se náčelník těch kupců, vytáhl meč a ptal se mne, co u nich pohledávám.

Odvětil jsem, že ve své zemi jsem byl vladařem a že jsem unikl Tatarům, kteří ze mne chtěli udělat svého otroka. Náčelník se usmál a ukázal na pět hlav nabodnutých na dlouhých bambusových tyčích.

Pak se mne zeptal, kdo je prorokem Božím, a já mu odpověděl, že Mohamed.

Jak jméno toho falešného proroka uslyšel, uklonil se, vzal mě za ruku a posadil mě vedle sebe. Jeden černochoch mi přinesl trochu kobylišího mléka v dřevěné misce a kus opečeného jehněčího masa.

Za úsvitu jsme vyrazili na cestu. Já jsem jel na velbloudu s červenou srstí hned vedle náčelníka a před námi běžel běžec s kopím. Po obou stranách nás provázeli bojovníci a za námi šli mezci se zbožím. Ta karavana čítala čtyřicet velbloudů a dvakrát čtyřicet bylo mezků.

Z vlasti Tatarů jsme se dostali do vlasti těch, kdož proklínají měsíc. Viděli jsme okřídlené lvy, střežící na bílých skalách zlato, a šupinaté draky, spící v jeskyních. Když jsme putovali přes hory, tajili jsme dech, aby nás nezavalily laviny, a každý z nás si převázal oči mušelinovým závojem. Když jsme putovali údolními, z dutých stromů nás šípy ostřelovali pygmejové a v hodinách nočních jsme slyšeli divochy, jak buší do bubnů. Když jsme dorazili k Věži opic, předložili jsme opicím ovoce a ony nám neublížily. Když jsme dorazili k Věži hadů, dali jsme hadům do mosazných nádob teplé mléko a oni nás nechali projít. Třikrát jsme se na své pouti ocitli na březích řeky Oxu. Přeplovili jsme se přes ni na dřevěných vorech s velikánskými koženými měchy, nafouknutými vzduchem. Zuřivě nás napadali hroši a chtěli nás usmrtit. Velbloudi se před nimi třásli.

Králové každého města od nás vybírali poplatky, avšak nestrpěli, abychom prošli jejich branami. Přes zeď nám házeli chléb, kukuřičné placičky pečené na medu a koláče z jemné mouky, plněné datlemi. Za každých sto košů jsme jim dali slzu jantaru.

Když nás viděli přicházet obyvatelé vesnic, otravovali studny a prchali vysoko do hor. Bojovali jsme s Magadaji, kteří se rodí staří, každým rokem jsou mladší a mladší a umírají jako malé děti; a s Laktroji, kteří tvrdí, že jsou syny tygrů, a žlutě a černě se pomalovávají; a s Auranty, kteří své mrtvé pochovávají do vrcholků stromů a sami žijí v temných slujích, aby je nezahubilo slunce, jež je jejich bohem; a s Krimniany, kteří uctívají krokodýla, splétají

mu náušnice ze zelených travin a krmí ho máslem a čerstvou drůbeží; a s Agazonbaji, kteří mají psí obličej; a se Sibany, kteří mají koňské nohy a běhají hbitěji než koně. Třetina naší skupiny zahynula v bojích a třetina zahynula strádáním. Zbylí reptali proti mně a říkali, že jsem jim přinesl neštěstí. I vytáhl jsem zpod kamene rohatou zmiji a nechal jsem se uštknout. Když viděli, že jsem z toho neochořel, dostali strach.

Ve čtvrtém měsíci jsme dorazili k městu Illel. Byla už noc, když jsme vjeli do háje, který je venku před hradbami, a vzduch byl dusný, neboť luna procházela znamením Štíra. Natrhali jsme si ze stromů zralá granátová jablka, rozlamovali jsme je a pili jejich sladkou šťávu. Pak jsme ulehli na koberečky a čekali na úsvit.

Za úsvitu jsme vstali a zabušili na městskou bránu. Byla z červeného bronzu a ozdobená rytinami mořských saní a saní okřídlených. Z cimbuří vyhlédly strážce a ptaly se, co tam pohledáváme. Tlumočník naší karavany odpověděl, že jsme s hojným zbožím přicestovali z ostrova Sýrie. Strážce si vyžádaly zástavu, prohlásily, že bránu nám otevřou v poledne, a přikázaly, abychom se do té doby nevzdálili.

V poledne pak bránu otevřely, a sotva jsme vešli dovnitř, z domů se v zástupech hrnuli lidé, aby se na nás podívali, a městem se jal procházet hlasatel a vyvolával skrze ulitu. Stanuli jsme na tržišti a černoši rozvázali stučky vzorkovaných látek a otevřeli vyřezávané truhlice ze sykomorového dřeva. A jakmile svůj úkol splnili, kupci rozložili své cizokrajné zboží, voskovaná plátna z Egypta a barvená plátna z vlasti Etiopů, nachové látky z Tyru a modré čalouny ze Sidonu, číše z chladivého jantaru a křehké nádobky ze skla a pozoruhodné nádobky z pálené hlíny. Ze střechy jednoho domu nás pozoroval hlouček žen. Jedna z nich měla škrabošku ze zlacené kůže.

Prvního dne přišli kněží a směňovali s námi zboží, druhého dne přišla šlechta a třetího dne přišli řemeslníci a otroci. Takovému obyčejí musí se tam podrobit všichni kupci, dokud meškají ve městě.

My jsme tam meškali celý měsíc, a když měsíce ubývalo, já se už začínal nudit, i vydal jsem se na potulku ulicemi a přišel jsem do zahrady boha toho města. Mezi zelenými stromy se tam mlčky pohybovali kněží ve žlutých hávech a na dlažbě z černého mramoru stál dům, červený jako růže, a v tom přebýval sám bůh. Dveře domu pokrýval jemně poprášený lak a byly na nich zlaté vyleštěné reliéfy býků a pávů. Převislá střecha byla z porcelánu, zeleného jako moře, a z přečnávajících okapů visely girlandy drobných zvonečků. Když kolem přelétaly bílé holubičky, dotkly se vždycky těch zvonečků křídly a rozcinkaly je.

Před průčelím svatyně byla nádrž s průzračnou vodou, vydlážděná žilkovaným onyxem. Ulehl jsem vedle ní a bledými prsty jsem se dotýkal širokých listů. Přišel ke mně jeden z kněží a zůstal za mnou stát. Na nohou měl sandály, jeden z hebké hadí kůže, druhý z ptačího peří, na hlavě černou plstěnou mitru, vyzdobenou stříbrnými pŕlměsíci. Jeho roucho bylo utkáno ze sedmi žlutí a nakažené vlasy měl obarvené antimonitovým práškem.

Po chvíli na mne promluvil a tázal se, co je mým přáním.

Řekl jsem mu, že mým přáním je vidět boha.

„Bůh je na lovu,“ pravil kněz a divně se na mě díval malýma šikmýma očima.

„Pověz mi, v kterém lese, a já se jím budu projíždět s ním.“

Dlouhými špičatými nehty pročísl jemně trásně na své tunice. „Bůh spí,“ zamručel.

„Pověz mi, na kterém lehátku, a já ho budu střežit,“ odpověděl jsem.

„Bůh je na hostině,“ řekl zvýšeným hlasem.

„Má-li tam víno sladké, budu je popíjet s ním, má-li víno trpké, budu je s ním popíjet rovněž,“ zněla má odpověď.

S údivem se maličko uklonil, vzal mě za ruku, zvedl mě a vedl do svatyně.

V první komnatě jsem uviděl modlu sedící na jaspisovém trůnu, olemovaném velikými orientálními perlami. Byla vyřezána z ebenu, a pokud jde o rozměry, měla rozměry člověka. Na čele jí zářil rubín a z vlasů jí kapal na stehna hustý olej. Nohy se jí rděly krví nedávno zabitého kůzlete a kolem beder měla pás se sedmi vsazenými beryly.

Zeptal jsem se kněze: „Toto je bůh?“ a on mi odvětil: „Toto je bůh!“ „Ukaž mi boha,“ zvolal jsem, „nebo si můžeš být jist, že tě zabiji.“ A dotkl jsem se jeho ruky, a ta odumřela.

Kněz úpěnlivě žadonil řka: „Nechť pán můj vyhojí služebníka svého, a já mu ukáži boha.“

I dýchl jsem dechem svým na jeho ruku, a ta opět ožila, a třesoucí se kněz mě zavedl do druhé komnaty, a já uviděl modlu stojící na lotosu z nefritu ověšeném velikými smaragdy. Byla vyřezána ze slonové kosti, a pokud jde o rozměry, měla dvojnásobné rozměry člověka. Na čele jí zářil chrysolit a prsa měla potřená myrhou a skořicí. V jedné ruce držela zakřivené žezlo z nefritu, v druhé křišťálovou kouli. Na nohou měla mosazné kothurny a silný krk jí ovíjel vínek ze selenitů.

Zeptal jsem se kněze: „Toto je bůh?“ a on mi odvětil: „Toto je bůh!“ „Ukaž mi boha,“ zvolal jsem, „nebo si můžeš být jist, že tě zabiji.“ A dotkl jsem se jeho očí, a ty osleply.

Kněz úpěnlivě žadonil řka: „Nechť pán můj vyhojí služebníka svého, a já mu ukáži boha.“

I dýchl jsem dechem svým na jeho oči, a těm se vrátil zrak, a kněz se znovu roztrásl a zavedl mě do třetí komnaty, a hle, tam

nebyla žádná modla, aniž jiné zpodobení boha, bylo tam pouze kulaté kovové zrcadlo, postavené na kamenném oltáři.

Zeptal jsem se kněze: „Kde je bůh?“

A on mi odpověděl: „Není jiný bůh než toto zrcadlo, které vidíš, neboť to je zrcadlo moudrosti. Zrcadlí všechno, co je na nebi a na zemi, až na tvář toho, kdo do něho hledí. Toho nezrcadlí, a tak ten, kdo do něho hledí, může být moudrý. Je zde mnoho dalších zrcadel, ale to jsou jen zrcadla domněnek. Jedině toto zrcadlo je zrcadlo moudrosti. Ti, kdož toto zrcadlo vlastní, vědí vše, nic není před nimi skryto. Zatímco ti, kdož je nevlastní, nemají moudrost. Proto je to bůh a my se mu klaníme.“ Pohlédl jsem do toho zrcadla a bylo tomu přesně tak, jak kněz pravil.

Udělal jsem něco neslýchaného, ale na tom už nezáleží, co jsem udělal, důležité je, že v jednom údolí, které je odtud vzdáleno pouhý den cesty, mám schované zrcadlo moudrosti. Stačí, abys mi dovolil znovu do tebe vstoupit a být tvým služebníkem, a budeš moudřejší než všichni mudrci, tobě bude patřit všechna moudrost. Dovol, ať do tebe vstoupím, a nikdo nebude tak moudrý jako ty.“

Ale mladý rybář se zasmál. „Láska je víc než moudrost,“ zvolal, „a ta malá mořská panna mě miluje.“

„Ó nikoli, není nad moudrost!“ řekl stín.

„Láska je víc,“ odvětil mladý rybář, potopil se do hlubiny a duše s pláčem odcházela přes mokřinu.

A když uplynul druhý rok, přišla duše k moři, zavolala na mladého rybáře, a on se vynořil z hlubiny a ptal se: „Proč mě voláš?“

A jeho oživlý stín odvětil: „Pojď blíž, ať si můžeme promluvit, neboť jsem viděl podivuhodné věci.“

I připlaval rybář blíž, zůstal ležet na mělčině, hlavu si opřel o ruku a naslouchal.

A stín mu vyprávěl: „Když jsem od tebe odešel, obrátil jsem se tváří k Jihu a vydal jsem se na cestu. Z Jihu přichází všechno drahocenné. Šest dní jsem putoval po cestách, jež vedou k městu Aštér, po těch prašných, červeně zbarvených cestách, po nichž chodívají poutníci, putoval jsem a zrána sedmého dne jsem zvedl oči a hle, město Aštér leželo u mých nohou, rozkládá se totiž v údolí.

Devaterými branami se vchází do tohoto města a před každou tou branou stojí bronzový kuň, který vždycky zařehťá, když z hor sestoupí beduini. Hradby jsou pobity mědí a strážní věže na hradbách mají bronzové střechy. V každé věži stojí lučištník s lukem v ruce. Při východu slunce udeří šípem na gong, a když slunce zapadá, ztroubí na roh z rohu zvířecího.

Když jsem chtěl vstoupit do města, strážci mě zastavili a ptali se mne, kdo jsem. Řekl jsem jim v odpověď, že jsem derviš a že putuji do Mekky, kde se nalézá zelený závoj, na němž je rukama andělů stříbrnými písmenami vyšit korán. Byli jati úžasem a snažně mě prosili, abych vešel.

Uvnitř je to navlas jako v bazaru. Škoda, žeš nebyl se mnou. Nad úzkými uličkami se jako velicí motýli třepetají pestré papírové svítilny. Když přes střechy zafouká vítr, stoupají a zase klesají jako barevné bubliny. Před svými stánky sedí na hedvábných koberečcích kupci. Mají rovně zastřižené černé plnovousy, turbany pokryté zlatými cekýny a mezi chladnými prsty jim proklouzávají dlouhé šňůry jantarových kuliček a vyřezávaných broskvových pecek. Jedni prodávají galbanum a nard a zvláštní voňavky z ostrovů v Indickém oceánu a hustý olej z červených růží a myrhu a malým hřebíčkům podobný hřebíček. Když se u nich zastavíš na kus řeči, přihodí na řeřavé dřevěné uhlí v kovovém košíku špetku kadidla, aby provoněli vzduch. A viděl jsem Syřana, který oběma rukama držel tenký prut, připomínající rákosovou třtinu; z opa-

lujícího se prutu stoupal v šedých závitech kouř a jeho vůně byla vůní mandloně na jaře. Jiní kupci prodávají stříbrné náramky, celé hustě poseté mléčně modrými tyrkysy, a nákotníčky z mosazného drátu s třásněmi z perliček a tygří drápy, zasazené do zlata, a drápy té nazlátlé kočky levharta, rovněž zasazené do zlata, a náušnice z provrtaných smaragdů a prsteny vydlabané z nefritu. Z čajoven se nesou zvuky kytar a po kolemjdoucích se z nich s bílými usměvavými tvářemi dívají kuřáci opia.

Věru škoda, žeš nebyl se mnou. Davem lidí si tam lokty razí cestu prodavači vína, na ramenou ohromné černé měchy. Většina z nich prodává víno z Šírázu, a to je sladké jako med. Podávají je v malých kovových číškách a pohazují je plátky růží. Na tržišti stojí prodavači ovoce všeho druhu: zralé fíky s tou zkrvaveně nachovou dužninou, melouny vonící pižmem a žluté jako topasy, žlutavá a růžová jablka, hrozny bílého vína, kulaté rudozlaté pomeranče a vejčité žlutozlaté citróny. Jednou jsem tamtudy viděl procházet slona. Chobot měl pomalovaný rumělkou a indickým šafránem a přes uši mu přehodili síť z karmínových hedvábných šňůr. Zastavil se u jednoho stánku a začal se krmit pomeranči, ale prodavač se tomu jenom smál. Nedovedeš si představit, jak zvláštní jsou to lidé. Když mají radost, zajdou k ptáčníkům, koupí si ptáčka v kleci a pustí ho na svobodu, aby měli radost ještě větší, a když jsou smutní, mrskají se trnitými pruty, aby se jejich žal nezmírnil.

Jednou večer jsem potkal několik černochů, kteří procházeli bazarem s těžkým palankýnem. Byl zbudován ze starého bambusu a držadla měl rumělkové nalakovaná a ozdobená mosaznými pávy. Okénka zastíraly teninké mušelínové záclonky, pošité krovkami brouků a drobounkými perličkami, a když mě ten palankýn míjel, vyhlédla z něho bledolící Čerkeska a usmála se na mě. Šel jsem

za ní a černoši přidali do kroku a zlostně se mračili. Já však toho nedbal. Zmocnila se mne veliká zvědavost.

Posléze se černoši zastavili před krychlovým bílým domem. Neměl vůbec žádná okna, jen malá dvířka jako dvířka do hrobky. Černoši postavili palankýn a třikrát zaklepali měděným kladívkem. Mřížkou vyhlédl Armén v kaftanu ze zelené kůže, a když příchozí poznal, otevřel, rozvinul po zemi koberec a žena vystoupila. Když vcházela do domu, otočila se a znovu se na mě usmála. Nikdy jsem neviděl nikoho tak bledého.

Sotva vyšel měsíc, vrátil jsem se do těch končin a hledal jsem ten dům, ale ten už tam nebyl. Když jsem to zjistil, pochopil jsem, kdo byla ta žena a proč se na mě usmála.

Velká škoda, žes nebyl se mnou. Při slavnosti novoluní vyšel ze svého paláce mladý císař a šel se modlit do mešity. Vlasy a vousy měl nabarvené plátky růží a líce popudrované ryzím práškovým zlatem. Jeho chodidla a dlaně byly ožlutěny šafránem.

Při východu slunce vykročil ze svého paláce v rouše stříbrném a při západu se tam vracel v rouše zlatém. Lidé se vrhali na zem a zahalovali si obličej, ale mně se nechtělo. Zůstal jsem stát u stánku prodavače datlí a čekal jsem. Když si mne císař povšiml, povytáhl nabarvené obočí a zastavil se. Já stál naprosto nehybně a nikterak jsem mu neprojevil úctu. Lidé žasli nad mou smělostí a radili mi, abych uprchl z města. Nebral jsem na to zřetel a šel jsem si sednout k prodavačům cizích bůžků, kteří jsou pro svou úskočnost ve všeobecném opovržení. Když jsem jim pověděl, jak jsem se zachoval, každý mi dal jednoho bůžka a všichni mě prosili, abych se od nich vzdálil.

Té noci, když jsem ležel na poduškách v čajovně, která je v ulici Granátovníků, vstoupily náhle císařovy strážce a odvedly mě do paláce. Jakmile jsem tam vešel, zavřely za mnou všechny dveře

a zajistily je řetězy. Uvnitř bylo rozlehlé nádvoří, kolem dokola obklopené arkádami. Zdi byly z bělostného alabastru s porůznu vsazenými modrými a zelenými dlaždičkami. Sloupy byly ze zeleného mramoru a dláždění z mramoru připomínajícího květy broskvoní. Nic podobného jsem jakživ neviděl.

Když jsem kráčet přes nádvoří, z jednoho balkónu se po mně dívaly dvě ženy v závojích a proklínaly mě. Stráže mě pobízely k spěchu a koncem kopí zvonily o vyleštěnou podlahu. Pak otevřely bránu vypracovanou ze slonoviny a já se ocitl v zavlažované sedmiterasové zahradě. Byla ozářena kalíškovitými tulipány, nádhernými svlačci a stříbřitými aloemi. Jako křišťálová lodyha rákosu vznášel se v zešeřelém vzduchu vodotrysk. A cypřiše se podobaly dohořelým pochodním. Na jednom z nich zpíval slavík.

Na konci zahrady stál malý altán. Když jsme došli až k němu, vyšli nám v ústrety dva eunuši. Jejich tlusté postavy se v chůzi kolébaly. Zvědavě po mně pokukovali zpod žlutých víček. Jeden z nich odvedl stranou velitele stráže a tiše mu něco špital. Druhý eunuch neustále žvýkal navoněná cukrátky, která si afektovanými gesty bral z oválné krabičky z jasně fialového emailu.

Po chvilce propustil velitel stráže své vojáky. Vraceli se do paláce a za nimi pomaloučku odcházeli i eunuši a ze stromů, kolem nichž kráčeli, si trhali sladké moruše. Ten starší eunuch se jednou otočil a usmál se na mě krutým úsměvem.

Pak velitel stráže pokynul ke vchodu do altánu. Bez zachvění jsem vykročil, odsunul jsem těžký závěs a vstoupil jsem dovnitř.

Na lehátku z obarvených lvích koží se tam pohodlně roztahoval mladý císař a na zápěstí mu seděl veliký sokol. V pozadí stál Núbijec v mosazně žlutavém turbanu, do pasu nahý a s těžkými náušnicemi v rozštěpených uších. Na stolku vedle lehátka ležel mohutný ocelový šamšíř.

Císař se při pohledu na mě zamračil a řekl: ‚Jak se jmenuješ? Ty nevíš, že jsem císařem tohoto města?‘ Ale já mu neodpověděl.

Ukázal prstem na šamšír a Núbijec ho uchopil, vyrazil vpřed a prudce po mně ťal. Čepel se zasvištěním prolétla mým tělem, ale nikterak mi neublížila. Muž padl na zem na všechny čtyři, a když se zase zvedl, hrůzou mu cvakaly zuby a schoval se za lehátko.

Císař byl rázem na nohou, ze stojanu na zbraně vzal oštěp a mrštil jím po mně. Chytil jsem ho v letu a násadu jsem přelomil na dva kusy. Vystřelil na mě šíp, ale já zvedl ruku a šíp se ve vzduchu sám zastavil. Nato vytrhl císař z bílého koženého opasku dýku a vrazil ji do hrdla Núbijci, aby ten otrok nemohl nikde vyprávět, jak byl jeho pán pohaněn. Muž se svíjel jako přišlápnutý had a z úst se mu řinula rudá pěna.

Jakmile byl mrtev, císař se obrátil ke mně, nachovou hedvábnou rouškou s bordurou si setřel z čela třpytivý pot a řekl: ‚Jsi snad prorok, že jsi nezranitelný, nebo prorokův syn, že ti nikterak nedokáží ublížit? Prosím tě, opusť dnes v noci mé město, neboť dokud v něm prodléváš, nejsem už jeho pánem.‘

Odpověděl jsem mu: ‚Odejdu, když mi dáš polovinu svých pokladů. Dej mi polovinu svých pokladů a já odejdu.‘

Vzal mě za ruku a vedl mě ven, do zahrady. Když mě uviděl kapitán stráže, nevěděl, co si myslet. A když mě uviděli eunuši, rozklepala se jim kolena a poděšeně padli na zem.

V tom paláci je komnata, jež má osm stěn z červeného porfyru a mosazí potažený strop, ověšený lampami. Císař se dotkl jedné stěny, a ta se otevřela a my procházeli koridorem, který osvětlovalo mnoho pochodní. Ve výklencích po obou stranách stály ohromné džbány na víno, po okraj naplněné stříbrnými mincemi. Když jsme došli doprostředka koridoru, císař vyslovil slovo, jež nesmí

být vysloveno, a tajné pero před námi otevřelo granitové dveře a císař zvedl ruce před obličej, aby mu neosleply oči.

Nevěřil bys, na jak úžasném místě jsme se ocitli. Byly tam obrovské želví krunýře plné perel, a kupy rudých rubínů ve vyhloubených měsíčních kamenech nesmírných rozměrů. Zlato bylo uloženo v truhlicích z nevydělané kůže sloní a zlatý prach v kožených lahvicích. Byly tam opály a safíry, opály v pohárech z křišťálu, safíry v pohárech z nefritu. Na tenkých slonovinových mísách byly symetricky narovnaný kulovité zelené smaragdy a v jednom koutě stály hedvábné pytle, některé s tyrkysy, jiné s beryly. V rozích ze slonové kosti se kupily nachové ametysty, v rozích z mosazi chalcedony a sardery. Pilíře z cedrového dřeva byly ověšeny šňůrami hnědožlutých krokydolitů. Z hladkých oválných štítů zářily karbunkuly, jak vínové, tak trávově zelené. A to ti líčím sotva desetinu toho, co tam bylo.

Císař si přestal clonit rukama obličej a řekl mi: ‚Toto je má pokladnice a polovina všeho, co je v ní, je tvoje, jak jsem ti slíbil. A dám ti velbloudy a velbloudáře, a ti učiní, co jim přikážeš, a dopraví tvůj díl tohoto pokladu do kterékoli končiny světa, do které zatoužíš odejít. A staniž se to ještě dnes v noci, poněvadž nechci, aby slunce, jež je mým otcem, vidělo, že v mém městě dlí člověk, kterého nedokážu zabít.‘

Ale já mu odpověděl: ‚To zlato, co je zde, si ponechej, i to stříbro si ponechej a ponechej si i ty drahé kameny a vzácné cennosti. To všechno já nepotřebuji. Já si od tebe vezmu pouze ten malý prstýnek, co nosíš na ruce.‘

Císař se zamračil. ‚Vždyť je to jen prsten olovený,‘ řekl, ‚a nemá pražádnou cenu. Pročež vezmi si svou polovinu tohoto pokladu a odejdi z města.‘

„Ne, ne,“ odvětil jsem, „nevezmu si nic než ten olovený prsten, neboť vím, co je na jeho vnitřní straně napsáno a k jakému účelu.“

Císař se zachvěl a úpěnlivě zaprosil řka: „Vezmi si celý tento poklad a odejdi z města. Moje polovina budiž rovněž tvá.“

Udělal jsem něco neslýchaného, ale na tom už nezáleží, co jsem udělal, důležité je, že v jedné jeskyni, která je odtud vzdálena pouhý den cesty, mám schovaný prsten bohatství. Je pouhý den cesty odtud a čeká na tvůj příchod. Kdo má tento prsten, je bohatší než všichni králové světa. Pročež pojď a vezmi si ho a bude ti patřit bohatství celého světa.“

Ale mladý rybář se zasmál. „Láska je víc než bohatství,“ zvolal, „a ta malá mořská panna mě miluje.“

„Ó nikoli, není nad bohatství!“ řekl stín.

„Láska je víc,“ odvětil mladý rybář, potopil se do hlubiny a duše s pláčem odcházela přes mokřinu.

A když uplynul třetí rok, přišla duše na břeh moře, zavolala na mladého rybáře, a on se vynořil z hlubiny a ptal se: „Proč mě voláš?“

A jeho oživlý stín odvětil: „Pojď blíž, ať si můžeme promluvit, neboť jsem viděl podivuhodné věci.“

I připlaval rybář blíž, zůstal ležet na mělčině, hlavu si opřel o ruku a naslouchal.

A stín mu vyprávěl: „Vím o městě, kde na břehu řeky stojí hospoda. Seděl jsem tam s námořníky, kteří popíjeli dvojí víno, každé jiné barvy, a jedli ječný chléb a malé mořské rybky, podávané s bobkovými listy v octě. A jak jsme tam tak seděli a vesele si povídali, vešel náhle jakýsi stařec s koženým koberečkem a loutnou, na níž byly dva růžky z jantaru. Kobereček rozprostřel na podlahu,

pak přešel brkem kovové struny loutny a dovnitř vběhla dívka se závojem přes obličej a začala nám tančit. Přes obličej měla flórový závoj, ale nožky měla bosé. Bosé byly její nožky a pohybovaly se po koberečku jako bílé holubičky. Jakživ jsem neviděl něco tak podivuhodného a to město, kde tančí, je odtud vzdáleno pouhý den cesty.“

Jak mladý rybář poslouchal slova své duše, myslel na to, že mořská panna nemá nožky a nemůže tančit. A zmocnila se ho veliká touha a řekl si: „Je to pouhý den cesty a pak se mohu ke své milované vrátit.“ A zasmál se, postavil se na mělčině a kráčel ke břehu.

A když došel na suchý břeh, zasmál se znovu a rozpřáhl náruč po své duši. Duše hlasitě vykřikla radostí, běžela mu naproti a vstoupila do něho a mladý rybář uzřel, jak se po písku rozprostřel stín těla, kterýž je tělem duše.

A duše ho pobízela: „Nemeškejme a vydejme se tam hned, neboť mořští bohové jsou žárliví a mají nestvůry, které plní jejich příkazy.“

I vykročili spěšně a celou noc putovali za svitu měsíce a celý příští den putovali za záru slunce a teprve večer toho dne došli k nějakému městu.

A mladý rybář se zeptal své duše: „To je to město, v němž tančí ta, cos mi o ní vyprávěl?“

Duše mu odpověděla: „To není to město, nýbrž jiné. Ale vejďme do něho.“

I vešli do něho a procházeli ulicemi, a když procházeli ulicí klenotníků, uviděl mladý rybář na jednom krámku sličný stříbrný pohár. A tu mu řekla duše: „Seber ten stříbrný pohár a schovej ho!“

I sebral ten pohár a schoval ho v záhybech své haleny a kvapně odešli z města.

Ale když ušli od města jednu míli, mladý rybář se zachmuřil, odhodil pohár a řekl své duši: „Proč jsi mě navedla, abych ten pohár sebral a schoval? Vždyť to byla špatnost.“

„Uklidni se, uklidni se,“ chlácholila ho duše.

K večeru druhého dne došli k dalšímu městu a mladý rybář se zeptal své duše: „To je to město, v němž tančí ta, cos mi o ní vyprávěl?“

Duše mu odpověděla: „To není to město, nýbrž jiné. Ale vejďme do něho.“

I vešli do něho a procházeli ulicemi, a když procházeli ulicí prodavačů sandálů, uviděl mladý rybář dítě, stojící nad džbánem s vodou. A tu mu řekla duše: „Uhoď to dítě!“ I uhodil dítě tak, že se rozplakalo, a jen to udělal, odešli kvapně z města.

Ale když ušli od města jednu míli, mladý rybář se rozčilil a řekl své duši: „Proč jsi mě navedla, abych to dítě uhodil? Vždyť to byla špatnost.“

„Uklidni se, uklidni se,“ chlácholila ho duše.

K večeru třetího dne došli k dalšímu městu a mladý rybář se zeptal své duše: „To je to město, v němž tančí ta, cos mi o ní vyprávěl?“

Duše mu odpověděla: „Možná že to je to město, pročez do něho vejďme.“

I vešli do něho a procházeli ulicemi, ale mladý rybář nikde nenašel řeku ani hospodu, která by stála na jejím břehu. A obyvatelé toho města ho zvědavě okukovali, takže rybář dostal strach a řekl své duši: „Pojďme odtud, tady není ta, co tančí na bílých nožkách.“

Ale duše řekla: „Ne, ne, zůstaňme zde, noc je temná a na cestě budou lupiči.“

I posadila ho na tržiště, aby si odpočinul. Po chvíli tudy šel kupec s kápí přes hlavu a v plášti z tatarského sukna a nesl si lucernu z dírkovaného rohu, zavěšenou na konci bambusové tyčky.

A ten kupec se zeptal rybáře: „Proč sedíš na tržišti, když vidíš, že stánky jsou zavřeny a balíky zboží převázány provazy?“

Mladý rybář mu odpověděl: „Nenašel jsem ve městě žádnou hospodu a nemám tu nikoho z přízně, kdo by mi poskytl přístřeší.“

„Což nejsme všichni z jedné přízně?“ řekl kupec. „Nestvořil nás jeden Bůh? Pročez pojď se mnou, já mám hostinskou jizbu.“

Mladý rybář se tedy zvedl a šel s kupcem do jeho domu. A když prošel zahradou a vstoupil do budovy, kupec mu přinesl v bronzovém umyvadle růžovou vodu, aby si mohl umýt ruce, a zralé melouny, aby utišil žízeň, a předložil mu misku rýže a kus pečeného kůzlete.

A když dojedl, kupec ho zavedl do hostinské jizby a popřál mu pokojný spánek. Mladý rybář mu vzdal díky, políbil prsten, který měl kupec na ruce, a hodil sebou na koberečky z obarvené kozí srsti. A sotva se přikryl příkrývkou z černé ovčí vlny, okamžitě usnul.

Ale tři hodiny před svítáním, vlastně ještě za noci, ho vzbudila jeho duše a našeptávala mu: „Vstaň, jdi do kupcovy světnice, do té světnice, v níž spí, zabij ho a vezmi mu jeho zlato, je nám ho zapotřebí.“

A rybář vstal a plížil se ke kupcově světnici. Kupec měl přes nohy položený zakřivený meč a na podnose po svém boku devět váčků zlata. Rybář vztáhl ruku a sáhl po meči, ale jen se ho dotkl, kupec sebou trhl a probudil se, vyskočil, sám se chopil meče a rozkřikl se na rybáře: „Ty tedy za dobro vracíš zlo a krveprolitím chceš splatit laskavost, kterou jsem ti prokázal?“

„Udeř ho!“ řekla rybáři jeho duše. „Udeř ho!“ Udeřil ho tedy, až ho omráčil, popadl těch devět sáčků zlata, spěšně proběhl zahradou granátovníků a otočil se tváří k hvězdě, jež je hvězdou jitřní.

Ale když urazili od města jednu míli, mladý rybář se začal bušit v prsa a řekl své duši: „Proč jsi mi přikázala zabít toho kupce a vzít mu zlato? Vždyť ty jsi špatná!“

„Uklidni se, uklidni se,“ chlácholila ho duše.

„Ne, ne,“ zvolal mladý rybář, „nemohu se uklidnit, když všechno, k čemu jsi mě navedla, se mi oškliví. I ty se mi ošklivíš a okamžitě mi řekni, pročže se mnou zacházíš tímto způsobem?“

A duše mu odpověděla: „Když jsi mě poslal pryč do světa, nedal jsi mi s sebou srdce, a tak jsem se přiučila všem těmto věcem a zalíbilo se mi v nich.“

„Co to říkáš?“ zamumlal mladý rybář.

„Však ty víš,“ odvětila jeho duše, „však ty dobře víš. Což jsi zapomněl, že jsi mi nedal srdce? Mám dojem, že nikoli. Netrap se tedy a netrap ani mne a uklidni se, neboť není bolesti, kterou bys nezpůsobil, ani rozkoše, které bys neokusil.“

Když to mladý rybář uslyšel, zachvěl se a řekl své duši: „Ne, ne, vždyť ty jsi špatná a já kvůli tobě zapomínám na svou lásku a ty mě svádíš všemi svody a kroky mé vodíš cestami hříchu.“

A duše mu odpověděla: „Jistě jsi nezapomněl, že když jsi mě poslal pryč do světa, nedal jsi mi s sebou srdce. Pojd', vydejme se k dalšímu městu a užívejme, vždyť máme devět váčků zlata.“

Ale rybář popadl těch devět váčků zlata, mrštil jimi o zem a jal se po nich šlapat.

„Ne, ne,“ křičel „já už s tebou nechci mít nic společného a nikam už s tebou nebudu putovat, ale právě tak, jak jsem tě poslal pryč už jednou, tě nyní pošlu pryč znovu, neboť mi nepřinášíš nic dobrého.“ A otočil se zády k měsíci a nožíkem se střenkou ze zelené

kůže zmijí usilovně odřezával od obrysu svých chodidel ten stín těla, kterýž je tělem duše.

Leč duše z něho neodcházela, nedbala jeho rozkazů a řekla mu: „Kouzlo, které ti prozradila ta čarodějka, ti už není nic platné, poněvadž já tě už opustit nemohu a ty mě už nemůžeš ze sebe vypudit. Jen jednou v životě může člověk propustit svou duši a ten, kdo svou duši opět do sebe přijme, musí ji v sobě ponechat navždy, a to je jeho trest i jeho odměna.“

Mladý rybář zbledl, zatal pěsti a křičel: „Byla to falešná čarodějka, když mi neřekla toto!“

„Ó nikoli,“ řekla jeho duše, „byla jenom věrná tomu, koho uctívá a jehož služebnicí zůstane navěky.“

Když tedy mladý rybář pochopil, že už se nemůže zbavit své duše a že je to duše špatná a že v něm bude neustále přebývat, padl na zem a hořce se rozplakal.

Když nastal den, vstal mladý rybář a řekl své duši: „Svážu si ruce, abych nemohl vykonávat tvé příkazy, a uzamknu si rty, abych nemohl hovořit tvými slovy, a vrátím se do míst, kde dlí ta, kterou miluji. Přímo cestou se vrátím k moři, k té malé zátocce, kde si navykla zpívat, zavolám ji a povím jí o všech špatnostech, jichž jsem se dopustil, o všech špatnostech, k nimž jsi mě přemluvila.“

Duše ho sváděla a říkala mu: „Kdo to je, ta tvá milovaná, že by ses k ní musel vracet? Na světě je mnoho větších krás než ona. Třeba tanečnice ze Samaří, které tančí po způsobu všelikých ptáků a zvířat. Nožky si natírají henou a v ruce drží měděné zvonečky. Smějí se při tanci a jejich smích zní tak jasně jako smích vody. Pojď se mnou a já ti je ukáži. Jaképak trápení nad hříšnými skutky? Cožpak chutná jídla nejsou stvořena pro jedlíky? Je snad v lahodných nápojích jed? Přestaň se trápit a pojď se mnou do

dalšího města. Nedaleko odtud je městečko, kde je magnóliová zahrada. A v této půvabné zahradě žijí bílí pávi a pávi s modrou hrudí. Jejich chvosty, když je rozloží proti slunci, jsou jako disky ze slonoviny a jako disky pozlacené. A ta, jež je krmí, si tančí pro vlastní potěšení a někdy tančí po ruku a jindy na nohou. Oči si barví surmou a její nozdry mají tvar vlaštovčích křídel. Na háčku v jednom chřípí jí visí kvítek vyřezaný z perly. Směje se při tanci a stříbrné kroužky, které má na kotnících, cinkají jako stříbrné zvonky. A tak se už netrap a pojd' se mnou do toho městečka.“

Ale mladý rybář své duši neodpověděl; uzamkl si rty pečeti mlčení, spoutal si ruce pevným provazem a putoval zpátky k místu, odkud vyšel, přímou cestou putoval k té malé zátoce, kde si navykla zpívat jeho milovaná. Duše ho cestou neustále sváděla, ale on jí neodpovídal a neprovedl ani jedinou z těch špatností, k nimž ho přemlouvala, tak veliká byla moc lásky, kterou v sobě choval.

A když dorazil na ten mořský břeh, rozvázal provaz na ruku, sňal pečeť mlčení ze rtů a volal malou mořskou pannu. Ale ona se na jeho zavolání neobjevovala, ačkoli ji volal a úpěnlivě prosil celý den.

Duše se mu pošklebovala a říkala: „Z té své milované máš věru pramálo radosti. Připadáš mi jako člověk, který si ve chvíli smrti nalévá vodu do rozbitého džbánu. Zbavuješ se všeho, co máš, a v náhradu dostáváš pouhé nic. Lépe bys učinil, kdybys šel se mnou, neboť já vím, kde je údolí rozkoší, a co všechno se tam děje.“

Ale mladý rybář své duši neodpovídal. Ve skalní rozsedlině si z košatin vystavěl domek a přebýval v něm celý rok. A každého jitra volal mořskou pannu a za každého poledne ji volal znovu, i za nocí opakoval její jméno. Ona se mu však nikdy nevyonořila z moře v ústrety a on ji nikde v moři nedokázal najít, ačkoli po ní pátral

v jeskyních i ve vodách zelených, v tůních za odlivu i v jamách, které jsou v samém dně hlubin.

A jeho duše ho neustále sváděla k špatnostem a našeptávala mu hrozné věci. Přesto nic proti němu nezmohla, tak veliká byla moc jeho lásky.

A když uplynul rok, jala se duše uvažovat: „Svádím svého pána k špatnostem, ale jeho láska je silnější, než jsem já. Nyní ho budu svádet k skutkům dobrým a to se mnou možná půjde.“

I zahovořila k mladému rybáři a pravila: „Vyprávím ti o světských radovánkách a k těm ty jsi hluchý. Dovol mi nyní, abych ti vyprávěla o utrpení světa, tomu snad naslouchat budeš. Neboť, po pravdě řečeno, pánem tohoto světa je utrpení a z jeho sítí nikdo neunikne. Jsou, kdož se nemají do čeho obléci, a jiní, kdož nemají chléb. Jsou vdovy, které uléhají v purpuru, a vdovy, které uléhají v cárech. Po bažinách chodí malomocní a jeden k druhému jsou krutí. Po cestách oběma směry putují žebráci a jejich mošny jsou prázdné. Ulicemi měst obchází hladomor a u městských bran usedá mor. Pojd', vydáme se do světa a napravíme tyto zlořády a uděláme vše, aby se už neopakovaly. Proč tu utrácíš čas voláním po své milované, když vidíš, že na tvé volání nepřichází? Co je to láska, že jí přikládáš tak vysokou cenu?“

Ale mladý rybář ani na to neodpověděl, tak veliká byla moc jeho lásky. A každého jitra volal mořskou pannu a za každého poledne ji volal znovu, i za nocí opakoval její jméno. Ona se mu však nikdy nevynořila z moře v ústrety a on ji nikde v moři nedokázal najít, ačkoli po ní pátral v mořských proudech i v údolích, jež jsou pod vlnami, v moři, jež noc zbarvuje do nachova, i v moři, jež úsvit zůstává v šedi.

A když uplynul druhý rok, zahovořila duše k rybáři, když v noci seděl sám v tom košatinovém domku: „Poslyš! Sváděla jsem tě

k špatnostem a sváděla jsem tě ke skutkům dobrým, leč tvoje láska je silnější, než jsem já. Nebudu tě tudíž déle svádět, ale prosím tě, dovol mi vstoupit do tvého srdce, ať ty a já jedno jsme jako dřív.“

„Jistěže smíš do něho vstoupit,“ řekl mladý rybář, „neboť v těch dnech, kdy jsi chodila světem bez srdce, musela jsi mnoho vytrpět.“

„Ale já, želbohu, nemohu najít jediné místočko, kudy bych se tam dostala,“ naříkala duše, „tak je to tvé srdce opevněno hradbami lásky.“

A jak to říkala, ozval se z moře nářek nesmírného žalu, přesně takový nářek, jaký lidé slýchají, když umře někdo z mořského národa. Mladý rybář vyskočil, vyběhl ze svého košatinového domku a pádil dolů na břeh. I černé vlny se prudce řítily na břeh a přinášely břímě, jež bylo bělejší než stříbro. Jako tříšť příboje bylo bílé a jako květ se zmítalo ve vlnách. A příboj je odebral vlnám a pěna je odebrala příboji a přijal je břeh a rybáři leželo u nohou tělo jeho malé mořské panny. A mrtvé mu leželo u nohou.

S pláčem, jako podřátý bolestí, padl vedle ní a líbal chladnou červeň jejích úst a laskal se se zvlhlým jantarem jejích vlasů. Na písek vedle ní padl, plakal a třásl se spíš jakoby radostí a hnědými pažemi si ji tiskl k prsoum. Studené byly její rty, a on je přesto líbal. Slaný byl med jejích vlasů, a on ho přesto vychutnával s trpkým potěšením. Líbal zavřená víčka a kapky rozstříknuté po očních jamkách nebyly ani zdaleka tak slané jako jeho slzy.

A zároveň se té mrtvé bytosti zpovídal. Do lastur uší vléval trpké víno svého vyprávění. Ty drobné ručky si kladl kolem krku a prsty se dotýkal útlé třtiny toho hrdla. Hořké, přehořké bylo jeho štěstí, plna přepodivné radosti byla jeho bolest.

Zčernalé moře se přibližovalo a bílá pěna kvílela jako malomocný. Bílými pařáty pěny se moře drápalo na břeh. Z paláce mořského

krále znovu zazněl žalostný nářek a v dálce na širém moři obrovští Tritóni chraptivě troubili na rohy.

„Prchni,“ volala rybářova duše, „moře bez ustání stoupá, a zdržíš-li se tu déle, usmrtí tě. Prchni, já mám strach, když vidím, že nesmírnost tvé lásky uzavřela pro mě tvé srdce. Prchni na bezpečné místo. Přece mě nepošleš na onen svět bez srdce!“

Ale mladý rybář své duši nenaslouchal, jen stále volal na malou mořskou pannu a říkal jí: „Láska je víc než moudrost, má větší cenu než bohatství, je sličnější než nohy dcer lidských. Nemohou ji zničit plameny, nemohou ji uhasit vody. Volával jsem tě za úsvitu, ale tys nikdy nepřišla. Měsíc slýchal tvé jméno, leč tys o mne nedbala. Neboť já tě hanebně opustil a sám sobě jsem ublížil tím, že jsem se vzdálil od tebe. A přesto tvoje láska zůstávala věrně se mnou, neztrácela svou moc a nic ji nedokázalo přemoci, ačkoli jsem přihlížel zlu i přihlížel dobru. A teď když jsi mrtva, musím prostě umřít i já.“

Duše ho úpěnlivě prosila, aby z těch míst odešel, ale on neodcházel, tak velká byla jeho láska. A moře se stále přibližovalo a snažilo se ho přikrýt vlnami, a když pochopil, že co nevidět nastane konec, přitiskl své šílené rty na studené rty mořské panny a uvnitř v hrudi mu pukalo srdce. A když přeplněno láskou skutečně puklo, duše do něho našla vchod a vešla do něho a ona a on zas jedno byli jako dřív. A moře přikrylo mladého rybáře vlnami.

Ráno se k moři vydal kněz, aby mu požehnal, když ho v noci trápila bouře. A s knězem šli mniši a hudebníci a klerikové, kteří nesli svíce a houkali kadidelnicemi, a za nimi veliký zástup lidí.

Když kněz došel na břeh, uviděl mladého rybáře utopeného příbojem a svírajícího v náručí tělo malé mořské panny. Zamračeně ucouvl, udělal znamení kříže a hlasitě se rozkřičel a říkal: „Nepo-

žehnám moři, aniž čemukoli, co je v něm. Zlořečen budiž mořský národ a zlořečení buďtež všichni, kdož s ním obcují. A pokud jde o toho, jenž se kvůli lásce zřekl Boha, a leží zde tudíž usmrčen i se svou milostenkou Božím soudem, zvedněte jeho tělo i tělo jeho milostenky a pohřbete je oba v koutě na poli valchářů a žádný kříž aniž jakékoli jiné znamení nad nimi nevztyčte, aby nikdo nepoznal, kde odpočívají. Neboť zlořečení byli, dokud žili, zlořečení necht jsou tedy i po smrti.“

A lidé provedli, co jim nařídil, a v koutě na poli valchářů, kde nerostly žádné vonné byliny, vykopali do země hlubokou díru a uložili do ní ta dvě mrtvá těla.

A když uplynul třetí rok, v den, který byl dnem svátečním, vyšel kněz nahoru do kaple, aby lidem ukázal rány Kristovy a promluvil k nim o Božím hněvu.

Oděl se bohoslužebným rouchem, vstoupil do svatyně a uklonil se před oltářem, a tu spatřil, že oltář je vyzdoben zvláštními květinami, které dosud nikdy neviděl. Zvláštní byly na pohled, jejich krása byla neobvyklá, a ta krása ho mátna a jejich vůně lahodila jeho čichu a on měl pocit radosti, ale proč má takovou radost, to nechápal.

A když pak otevřel tabernákul a okouřil monstranci a ukázal lidem bělostnou hostii a zase ji zastřel rouškou, jal se promlouvat k lidem, chtěje promlouvat o Božím hněvu. Ale mátna ho krása těch bílých květín a jejich vůně lahodila jeho čichu a na rty mu přicházelo jiné kázání a on nekázal o Bohu rozhněvaném, ale o Bohu, jehož jméno je láska. Ale proč takto káže, to nevěděl.

A když to kázání skončil, lidé slzeli a kněz se vracel do sakristie a i on měl oči plné slz. A vešli jáhnové a začali ho svlékat a odebrali mu albu a cingulum a manipul a štolu. A on stál jako člověk snící.

Teprve když mu sňali bohoslužebné roucho, pohlédl na ně a zeptal se: „Jaké jsou to květiny, ty, co jsou na oltáři, a odkud pocházejí?“

A oni mu odpověděli: „Jaké to jsou květiny, to říci nemůžeme, ale pocházejí z kouta na poli valchářů.“ A kněz se zachvěl a vrátil se do svého domu a modlil se.

A nazítří zrána, ještě za úsvitu, vykročil s mnichy a s hudebníky a s kleriky, kteří nesli svíce a houpali kadidelnicemi, a s velikým zástupem lidí, došel na břeh moře a žehnal moři a všemu divokému tvorstvu v něm. I faunům žehnal, i těm maličkým tvorům, co tančí v lesích, i těm jasnookým tvorům, co vykukují skrze listí. Všem tvorům v božím světě žehnal a lidé byli plni radosti a úžasu.

Avšak v koutě na poli valchářů už nikdy nevyrostly pražádné květiny a pole zůstávalo neplodné jako předtím. Ani mořský národ se už nikdy neukázal v zátoce, jak to dříve míval ve zvyku, neboť se odebral do jiných končin moře.

Hvězdné dítě

*Věnováno slečně Margot Tennantové
(paní Asquithové)*

Jednou se rozlehlým sosnovým lesem ubírali domů dva chudí dřevorubci. Bylo to v zimě a za kruté mrazivé noci. Na zemi a na větvích stromů ležela silná vrstva sněhu; po obou stranách cesty, po které šli, mráz neustále přelamoval tenké větvičky; a když došli k horské bystřině, ta nehybně visela ve vzduchu, neboť ji políbil ledový král.

Taková byla zima, že si už ani zvířata ani ptáci nevěděli rady.

„Brrr!“ zavrčel vlk, kulhající s ohonem vtaženým mezi nohy hustým podrostem. „To je počasí naprosto nestvůrné. Proč s tím vláda něco neudělá!“

„Vid', vid', vid'?“ štěbetali zvonci. „Ta naše stará země umřela a leží tu vystavena v bílém rubáši.“

„Země se bude vdávat a tohle jsou její svatební šaty,“ špitaly si hrdličky. Drobné růžové nožičky měly skoro omrzlé, ale považovaly za svou povinnost dívat se na situaci romanticky.

„Nesmysl,“ bručel vlk. „Já vám povídám, že za to za všechno může vláda, a jestli mi nevěříte, tak vás sežeru.“ Vlk uvažoval zcela prakticky a nikdy mu nechyběly pádné argumenty.

„Nu, co mne se týče,“ řekl datel, a to byl rozený filozof, „já když se má něco vysvětlit, neohlížím se po nějaké atomové teorii. Co je, to prostě je, a teď zrovna je strašná zima.“

Byla věru strašná zima. Veveričky, které bydlely v kmenu vysoké jedle, si neustále třely navzájem nosy, aby se zahřály, a králíci

se choulili ve svých norách a ven se ani neodvažovali vykouknout. Jediní tvorové, kteří se z té zimy zřejmě radovali, byly ušaté sovy. Peří měly sice dočista ztuhlé jinovatkou, ale nic si z toho nedělaly, koulely velikánskýma žlutýma očima a volaly na sebe přes lesy: „Juchej! Juchú! Juchej! Juchú! To máme pěknoučké počasí!“

Dál a dál se plahočili ti dva dřevorubci, horlivě si dýchali na prsty a těžkýma okovanými botama podupávali na mrazem spečený sníh. Jednou zapadli do hluboké závěje a vyškrábali se z ní celí bílí jako mlynáři, když jim žernovy drtí zrní, jednou uklouzli po tvrdém hladkém ledu na zamrzlém močálu, z otýpek se jim vysypalo chrastí a museli je sesbírat a znovu svázat a jednu zas měli dojem, že zabloudili, a dostali hrozný strach, protože věděli, že sníh je krutý k lidem, kteří mu usnou v náručí. Ale s důvěrou se spolehli na hodného svatého Martina, který bdí nad všemi pocestnými, vrátili se kus po svých stopách a potom šli velmi obezřetně, až se konečně dostali na kraj lesa a v dálce v údolí pod sebou spatřili světla vesnice, v níž bydleli.

Tak se rozradovali nad svým zachráněním, že se hlasitě rozesmáli a země jim najednou připadala jako květ ze stříbra a měsíc jako květ ze zlata.

Po tom smíchu však tím víc zesmutněli, protože si připomněli, jak jsou chudí, a jeden řekl tomu druhému: „Proč jsme se vlastně tak rozveselili, když dobře víme, že život je pro boháče a ne pro takové, jako jsme my? Měli jsme v tom lese umřít zimou, to by pro nás bylo lepší, nebo nás měla přepadnout a zadávit nějaká šelma.“

„Věru,“ odpověděl jeho kamarád, „na jedny se toho dostalo moc a na druhé málo. Svět podělovala nespravedlnost a nic kromě zármutku není rozděleno rovnoměrně.“

A jak si tak spolu naříkali na svou bídu, přihodila se znenadání taková divná věc. Z nebe spadla nesmírně zářivá a krásná hvězda.

Sklouzla po stěně oblohy, minula ostatní hvězdy, a jak ji dřevorubci s úžasem sledovali, měli dojem, že zapadla za skupinku vrůb, která stála hned u malé ohrádky pro ovce, ne dál, než co by kamenem dohodil.

„No prosím! Hrnc zлата pro toho, kdo tu hvězdu najde!“ vykřikli dřevorubci a dali se do běhu – tolik po tom zlatu dychtili.

Jeden utíkal rychleji než jeho druh, předhonal ho, prodral se skrze vrby a dostal se za ně a tam, hle, opravdu leželo na bílém sněhu něco zlatého. Přirůtil se k tomu, shýbl se a ohmatával to. Byla to podivuhodná přikrůvka ze zlatohlavu s vetkanými hvězdami, stočená a bohatě zřasená. Dřevorubec křikl na kamaráda, že našel ten poklad, spadlý z nebe, a když kamarád přiběhl, posadili se do sněhu a začali rozvinovat záhyby přikrůvky, aby se mohli rozdělít o zlaté mince. Ale v plášti nebylo pohřichu žádné zlato ani stříbro, nebyl tam vůbec žádný poklad, bylo tam jen malé spící děcko.

Jeden dřevorubec řekl tomu druhému: „Hořce končí naše naděje, nepřejte nám štěstí. Jaký užitek má člověk z dítěte? Nechme je tady a pojďme svou cestou, když jsme jen chudáci a máme své vlastní děti, a chléb, co seženeme pro ně, nemůžeme dávat nikomu jinému.“

Ale jeho kamarád mu na to odpověděl: „Ne, ne, to by byla špatnost, nechat to dítě zahynout tady ve sněhu. Já jsem sice zrovna takový chudák jako ty a musím krmit mnoho krků a v hrncích toho moc nemáme, ale vezmu si to dítě domů a žena se o ně postará.“

Velice něžně dítě zvedl, zabalil je do přikrůvky, aby je ochránil před tou krutou zimou, a zamířil z návrší dolů k vesnici. A jeho kamarád se mu nesmírně divil, že je takový blázen a že má tak měkké srdce.

Když došli až k vesnici, řekl mu kamarád: „Ty máš dítě, mně tedy dej ten plášť, měli bychom se přece rozdělít.“

Ale jeho druh mu odpověděl: „Ne, ne, ten plášť nepatří ani mně ani tobě, ten patří jen a jen tomu dítěti,“ popřál mu dobrou cestu, došel domů a zaklepal na dveře.

Otevřela mu jeho žena, a když viděla, že se jí muž šťastně vrátil, objala ho kolem krku, políbila ho, odebrala mu otep chřastí, kterou měl na zádech, oprášila mu boty od sněhu a pobídla ho, aby šel dál.

Ale on jí řekl: „Něco jsem našel v lese a přinesl jsem ti to do opatrování,“ a nehýbal se od prahu.

„Co je to?“ zvolala. „Ukaž! Náš domek zeje prázdnotou, potřebujeme spoustu věcí.“ Muž odhrnul cíp příkrývky a ukázal jí spící děcko.

„Dobré nebe, táto!“ hubovala. „Cožpak nemáme dost vlastních dětí, to ještě musíš k našemu krbu nosit nějaké pohozené mrně? Kdoví, jestli nám nepřinese neštěstí. A jak je vůbec uживíme?“ A čertila se na něho.

„Ale vždyť je to hvězdné dítě,“ řekl; a vyprávěl jí, za jakých zvláštních okolností je našel.

To ji však neuklidnilo, vysmála se mu a zlostně na něj křičela: „Ani naše děti nemají dost chleba, a ještě máme živit dítě někoho jiného? Stará se někdo o nás? Dává nám někdo jídlo?“

„To ne, ale Bůh se stará i o vrabce a živí je,“ odpověděl.

„Cožpak právě vrabci neumírají v zimě hlady?“ opáčila. „A není zrovna teď zima?“ Na to už muž neřekl nic, ale nehýbal se z prahu.

A otevřenými dveřmi zavál od lesa krutý vítr, až se žena rozklepala. Zatelelila se a houkla na něho: „Nechtěl bys zavřít ty dveře? Do domu nám vane krutý vítr a mně je zima.“

„Cožpak do domu, kde sídlí tvrdé srdce, nevane vždycky krutý vítr?“ zeptal se. Žena mu neodpověděla a přišourala se blíž k ohni.

A po chvíli se otočila a podívala se na něho a oči měla plné slz. A on hbitě vešel dovnitř a položil jí dítě do náručí a ona je políbila a uložila je do postýlky, v níž leželo jejich nejmenší. A nazítří ráno vzal dřevorubec tu zvláštní zlatou příkrývku a schoval ji do veliké truhly a řetízek s jantary, který mělo děcko na krčku, vzala jeho žena a dala ho rovněž do té truhly.

I bylo hvězdné dítě odchováváno s dětmi dřevorubcovými, sedávalo s nimi u jednoho stolu a mělo účast na jejich hrách. A rok od roku bylo krásnější a všichni obyvatelé vesničky nad ním žasli, neboť sami byli snědí a černovlasí, zatímco ten chlapeček byl bílý a hebounký jako slonovina na řezu a jeho kadeře se podobaly pakorunce u narcisu. I rty měl jako plátky nějakého červeného květu, oči jako fialky u proudu čisté vody a tělo jako stvol tacety v louce, na kterou nechodí ženci.

Ta krása ho však zkazila. Zpyšněl a byl krutý a sobecký. Dětmí dřevorubcovými i ostatními vesnickými dětmi pohrdal, říkal, že jsou nízkého původu, zatímco on je vznešený, když pochází z hvězdy, povýšil se na pána všech dětí a pokládal je za své služebníky. Neměl slitování s chudáky ani s lidmi slepými, zmrzačenými nebo jakkoli jinak postiženými, házel po nich kamením, vyháněl je na veřejné cesty, ať prý si jinde vyžebraávají chléb, takže do té vesnice nikdo kromě učiněných zoufalců nepřišel dvakrát prosit o almužnu. Choval se věru jako člověk zamilovaný do krásy, poškleboval se neduživcům a ošklivcům a tropil si z nich žerty; jen sebe měl rád a v létě, když utichly větry, lehával ve farářově zahradě u studny, hledíval do ní na svou podivuhodnou tvář a jásával radostí, kterou v něm vyvolávala vlastní spanilost.

Dřevorubec a jeho žena ho často plísňili a domlouvali mu: „My s tebou jsme nikdy nejednali tak, jak ty jednáš s lidmi, kteří jsou na

světě sami a nemají nikoho, kdo by jim podal pomocnou ruku. Proč jsi tak nemilosrdný ke všem, kteří potřebují trochu soucitu?“

I starý farář si pro něho často poslal, snažil se ho naučit lásce ke všemu živému a říkal mu: „I moucha je tvá sestra. Tak jí neubližuj. Plaší ptáčekové, co poletují po lese, mají právo na svou volnost. Tak je nechytej jen pro svou zábavu. I slepýše, i krtka stvořil Bůh a oba mají své určení. Kdo jsi, abys do božího světa vnášel bolest? I polní hovádka vzdávají Stvořiteli chválu.“

Ale hvězdné dítě těch slov nedbalo, vždycky se jen zakabonilo a uškliblo a běželo zpátky ke svým druhům a postavilo se v jejich čelo. A všichni za ním šli, protože bylo sličné a mělo hbité nohy a umělo tančit a pískat a hrát na píšťalku. Kamkoli je hvězdné dítě vedlo, tam za ním šli, a cokoli jim hvězdné dítě poručilo udělat, to udělali. Když ostrým rákosím vypichovalo zamžené oči krtkovi, všichni se smáli, a když házelo kamením po malomocném, smáli se rovněž. Ve všem všudy je ovládalo a jejich srdce byla brzy stejně bezcitná jako srdce jeho.

Jednoho dne procházela vesnicí ubohá žebračka. Šaty měla potrhané a rozedrané, nohy jí zkrvavily hrbolaté cesty, po nichž putovala, a vůbec byla velice zbědovaná. Vyčerpaná únavou usedla pod jedním kaštanem, aby si odpočinula.

Když ji uviděl hvězdný chlapec, řekl svým kamarádům: „Podívejte se! Tamhle pod tím hezkým stromem se zeleným listím sedí odporná žebračka. Pojdte, vyženeme ji odtamtud, když je to taková ohavná šereda.“

A šel k ní blíž a házel po ní kamením a posmíval se jí a ona se na něj dívala s hrůzou v očích a nemohla od něho ty oči odtrhnout. Když si toho, co hvězdné dítě dělá, povšiml dřevorubec, který na nedalekém dvorku štípal dříví, rozběhl se k chlapci, vyčinil mu

a vyčítal: „Ty máš ale tvrdé srdce, které neví, co je to milosrdenství! Co zlého ti udělala ta ubohá žena, že se k ní takto chováš?“

Ale hvězdný chlapec zrudl zlostí, dupl na zem a rozkřikl se: „Kdo jsi, že zkoumáš moje počínání! Nejsem tvůj syn a nemusím tě poslouchat.“

„To máš pravdu,“ řekl dřevorubec, „ale přesto jsem se nad tebou slitoval, když jsem tě našel v lese.“

Když to uslyšela ta žena, hlasitě vykřikla a padla do mdlob. Dřevorubec ji odnesl do svého domku a jeho manželka ji ošetřila, a když se žebračka ze mdlob probudila, předložili jí jídlo a pití a prosili ji, aby si dopřála pohodlí.

Ale ona se jídla a pití ani nedotkla a ptala se dřevorubce: „Neříkal jsi, žeš to dítě našel v lese? A nebylo to před deseti lety?“

„Ba,“ odpověděl dřevorubec, „v lese jsem je našel a bylo to před deseti lety.“

„A jaké zvláštní znamení jsi u něho shledal?“ zvolala. „Nemělo kolem krku řetízek s jantary? A nebylo zabaleno do přikrývky ze zlatohlavy s vyšitými hvězdami?“

„Svatá pravda,“ odpověděl dřevorubec, „bylo to tak, jak říkáš.“ A tu přikrývku i ten řetízek s jantary vylovil z truhly, kde byly uschovány, a ukázal je žebračce.

Když je uviděla, rozplakala se radostí a řekla: „To je můj synáček, kterého jsem ztratila v lese. Prosím tě, rychle pro něho pošli, vždyť jsem proputovala celý svět, abych ho našla.“

I vyšli dřevorubec i jeho žena z domku a přivolali hvězdné dítě a řekli mu: „Jdi dovnitř, najdeš tam svou matku, čeká na tebe.“

Chlapec, udivený a rozradostněný, vběhl do domku. Ale když uviděl, kdo tam na něho čeká, opovržlivě se zasmál a řekl: „Nu, kde je tedy moje matka? Nevidím tu nikoho jiného než tuhle hnusnou žebračku.“

„Já jsem tvoje matka,“ odpověděla žena.

„Ty ses musela zbláznit, že povídáš takové věci,“ zlostně ji okřiklo hvězdné dítě. „Já tvůj syn nejsem, vždyť jsi žebračka a šereda a chodíš v cárech. Táhni odtud, a ať tu tvou ohyzdnou tvář už nikdy nevidím!“

„Ale ty jsi opravdu můj synáček, kterého jsem porodila v lese,“ tvrdila. Padla na kolena a vztáhla k němu ruce. „Ukradli mi tě lupiči a chtěli tě nechat umřít,“ šeptala, „ale já tě poznala na první pohled, i ta zvláštní znamení jsem poznala, příkrývku ze zlatohlavu a řetízek s jantary. Prosím tě tedy, pojď se mnou, vždyť abych tě našla, proputovala jsem celý svět.“

Ale hvězdný chlapec se ani nepohnul, zavřel před ní dveře do svého srdce a nic nebylo slyšet než bolestný ženin pláč.

A když k ní konečně promluvil, zněl jeho hlas tvrdě a nelítostně. „Jsi-li vskutku moje matka,“ řekl, „neměla ses ke mně hlásit, nemělas mě takto zostudit. Já se domníval, že jsem dítě nějaké hvězdy, a ne, jak ty říkáš, dítě žebrácké. Táhni odtud, a ať už tě nikdy nevidím!“

„Dobré nebe, synáčku můj,“ zvolala, „to mě ani nepolíbíš, než odejdu? Vždyť jsem tolik vytrpěla, než jsem tě našla.“

„Ne!“ řeklo hvězdné dítě. „Jsi odporná! Spíš zmiji bych políbil, nebo ropucha, než tebe.“

I zvedla se žena a s hořkým pláčem odešla k lesu. Když se hvězdný chlapec přesvědčil, že je pryč, zaradoval se a běžel zpátky ke svým kamarádům, aby si s nimi zase hrál.

Ale když ho kamarádi uzřeli, opovržlivě nad ním ohrnuli nosy a řekli mu: „No dovol, vždyť jsi hnusný jako ropucha a odporný jako zmije. Táhni odtud, aby sis ty s námi hrál, to nestrpíme.“ A vyhnali ho ze zahrady.

Hvězdný chlapec se zamračil a pomyslel si: „Co mi to povídají? Půjdu se podívat do studně, ta mi řekne, jak jsem krásný.“

A šel ke studni a podíval se do ní a – hrůza! – tvář měl jako tvář ropuší a tělo šupinaté jako zmije. Vrhł se do trávy, dal se do pláče a říkal si: „To mě dozajista potkalo za to, jak jsem zhřešil. Vždyť já zapřel vlastní matku, vyhnal jsem ji a choval jsem se k ní pyšně a bezcitně. Budu ji tedy hledat po celém světě a nedopřeji si odpočinek, dokud ji nenajdu.“

Tu k němu přiběhla malá dřevorubcova dceruška, položila mu ruku na rameno a řekla: „Co na tom, že jsi přišel o svou sličnost? Zůstaň u nás, já se ti nebudu posmívat.“

Ale on jí odpověděl: „Ne, ne, já se zachoval bezcitně k vlastní matce a za trest na mě bylo sesláno toto neštěstí. A proto musím jít a proputovat celý svět, dokud matku nenajdu a ona mi neodpustí.“

I běžel do lesa a přivolával svou matku, ale nedostalo se mu odpovědi. Celý den ji volal, a když zapadlo slunce, ulehl ke spánku na lože z listí a ptáci a zvířátka před ním prchali, protože měli na paměti jeho krutost, a tak byl sám a sám, jen ropucha se po něm dívala a kolem se plazila lhostejná zmije.

Ráno se zvedl, utrhl si ze stromů pár hořkých bobulek a snědl je a pak se s žalostným pláčem vydal na cestu tím rozlehlým lesem. A každého tvora, kterého potkal, se vyptával, neviděl-li snad jeho matku.

Krtkovi řekl: „Ty se dostaneš i pod zem. Pověz mi, není tam moje matka?“

A krtek mu odpověděl: „Vždyť jsi mě oslepil. Jak to tedy mohu vědět?“

Konopce řekl: „Ty vyletíš i nad vrcholky vysokých stromů a přehlédneš celý svět. Pověz mi, nevidělas někde mou matku?“

A konopka mu odpověděla: „Jen tak pro zábavu jsi mi přistříhl křídla. Jak tedy mohu vzlétnout?“

Veveříčky, která bydlela v kmenu jedle a bydlela tam sama, se zeptal: „Kde je moje matka?“

A veverka mu odpověděla: „Moji matku jsi zabil. To chceš zabít i tu svoji?“

Hvězdný chlapec se rozplakal, svěsil hlavu a prosil boží tvořečky, aby mu odpustili, a dál putoval lesem a hledal tu žebračku. Až třetího dne došel na druhý konec lesa a sestoupil do nížiny.

Když procházel vesnicemi, děti se mu tam posmívaly a házely po něm kamením a sedláci mu ani nedovolili, aby se vyspal ve stodole, protože se báli, že by jim snětí nakazil uskladněné obilí, tak odpudivě vypadal, a čeleď ho odháněla a nenašel se nikdo, kdo by se nad ním slitoval. A nikde se nedověděl nic o té žebračce, která byla jeho matkou, ačkoli už celé tři roky putoval po širém světě. Často míval dojem, že ji vidí před sebou na cestě, a tu na ni vždycky volal a utíkal za ní, až mu ostré křemínky do krve rozedřely nohy; ale nikdy se mu nepodařilo ji dohonit a lidé, kteří bydleli u cesty, pokaždé popřeli, že by ji nebo někoho jí podobného byli viděli, a tropili si posměch z jeho žalu.

Celé tři roky už putoval po širém světě a v tom světě nebylo pro něho ani lásky, ani laskavosti, ani dobročinnosti, byl to prostě přesně takový svět, jaký si kdysi vybudoval za dnů své veliké pýchy.

Jednou večer došel k bráně mohutně ohrazeného města, zvedajícího se nad řekou, a přestože byl unavený a měl obolavělé nohy, chtěl do města vejít. Ale vojáci, kteří tu stáli na stráž, zkrřížili před vchodem halapartny a hrubě se na něho osopili: „Co chceš v našem městě?“

„Hledám svou matku,“ řekl jim. „Prosím vás, dovolte mi vstoupit, třeba je právě v tomto městě.“

Ale vojáci se mu vysmáli a jeden z nich potřásl černým plnovousem, opřel si o zem štít a rozkřikl se: „Na mou věru, ta tvá matka se tuze nezaraduje, až tě uvidí. Vždyť ty jsi ohyzdnější než ropucha z močálu nebo zmije, co se plazí po mokřině. Už ať jsi pryč! Už ať jsi pryč! V našem městě tvoje matka nežije.“

A jiný voják, který třímal žlutou korouhev, se ho zeptal: „Kdo je tvá matka a proč ji hledáš?“

„Má matka chodí žebrotou jako já,“ odvětil hvězdný chlapec, „a já jsem se k ní hanebně zachoval, a tak mi, prosím vás, dovolte vstoupit, ať mi dá odpuštění, mešká-li náhodou v tomto městě.“ Ale vojáci mu nevyhověli a píchali do něho kopími.

A když se už s pláčem obracel k odchodu, přistoupil k nim muž, který měl zbroj vykládanou zlatými květy a na přílbě okřídleného lva, a vyptával se vojáků, kdože se to dožadoval vstupu do města. „Žebrák,“ řekli mu, „a syn žebračky, tak ho odháníme.“

„Ne, ne,“ zvolal se smíchem důstojník. „Prodáme toho ohyzdu do otroctví a cenu určíme tak, abychom za to měli korbek sladkého vína.“

Právě šel kolem jakýsi stařec, jehož obličej nevěstil nic dobrého, a ten se hned ozval a řekl: „Já ho za tu cenu koupím.“ A když tu cenu zaplatil, popadl hvězdného chlapce za ruku a vedl si ho do města.

Prošli mnoha ulicemi a posléze dorazili k malým dvířkám, vsazeným do zdi, kterou zastíňoval granátovník. Stařec se dvířek dotkl prstenem s jaspisem zdobeným rytím, dvířka se otevřela a oba sestoupili po pěti mosazných stupních do zahrady plné černých máků a zelených džbánů z pálené hlíny. Pak stařec vytáhl ze svého turbanu šátek ze vzorkovaného hedvábí, zavázal jím hvězdnému chlapci oči a postrkoval ho před sebou. A když mu byl šátek z očí

sejmut, viděl hvězdný chlapec, že je v podzemní kobce, osvětlené lucernou vyrobenou z rohu.

A stařec před něj položil dřevěný tácek s kouskem plesnivého chleba a řekl: „Najez se!“ a pohárek s trochou poloslané vody a řekl: „Napij se!“ A když se chlapec najedl a napil, stařec odešel, zamkl za sebou dveře a zajistil je železným řetězem.

Ráno k němu ten stařec – byl to ve skutečnosti nejzchytralejší čaroděj z celé Libye a svému umění se naučil od kouzelníka, který sídlil v hrobkách u Nilu – přišel opět a zamračeně řekl: „V lese, který je daleko za branou do tohoto města nevěřících, jsou tři zlaté mince. Jedna je ze zlata bílého, druhá ze zlata žlutého a zlato, z něhož je ta třetí, je červené. Dnes mi přineseš tu minci ze zlata bílého. Nepřineseš-li ji, dostaneš sto ran bičem. Seber se a pospěš si, při slunce západu tě budu čekat u dvířek do zahrady. Hleď, ať přineseš to bílé zlato, jinak s tebou bude zle. Jsi můj otrok, koupil jsem tě za cenu korbele sladkého vína.“ A šátkem ze vzorkovaného hedvábí zavázal hvězdnému chlapci oči a vedl ho domem a zahradou s máky a posléze po pěti mosazných stupních. Pak svým prstenem otevřel dvířka a vystrčil chlapce na ulici.

A hvězdný chlapec vyšel branou z města a došel k lesu, o němž mu pověděl čaroděj.

Ten les vypadal zvenčí velice hezky, byl zřejmě plný zpěvných ptáčků a voňavých květin a hvězdný chlapec do něho vstoupil s radostí. Uvnitř však měl z té krásy pramálo, neboť kamkoli vykročil, tam hned vyráželo ze země a obkličovalo ho drásavé trní a hloží a žehaly ho protivné kopřivy a dýkami ho bodalo bodláčí, takže se mu vedlo bídně a žalostně. A navíc se mu nikde nepodařilo najít tu minci z bílého zlata, o níž mluvil čaroděj, ačkoli po ní pátral od jitra

dopoledne a odpoledne až do slunce západu. Když slunce zapadalo, zamířil k domovu a hořce se rozplakal, protože věděl, co ho čeká.

Ale když došel až na kraj lesa, zaslechl z mlází bédování někoho trpícího. Zapomněl na své vlastní útrapy, běžel zpátky a spatřil malého zajíčka chyceného do oka, které na něj políčil jakýsi lovec.

Hvězdnému chlapci se zajíčka zželelo, vyprostil ho z oka a řekl mu: „Sám jsem jenom otrok, ale tobě mohu poskytnout svobodu.“

„Ano, poskytl jsi mi svobodu,“ promluvil zajíček, „ale jak já ti to oplatím?“

„Hledám minci z bílého zlata,“ svěřil se mu hvězdný chlapec, „ale nemohu ji najít, a když ji nepřinesu svému pánovi, tak mě zbičuje.“

„Pojď se mnou,“ řekl zajíček, „já tě k ní dovedu, já vím, kde je ukryta a k jakému má posloužit účelu.“

I šel hvězdný chlapec se zajíčkem, a hle, v dutině jednoho obrovského dubu uviděl minci z bílého zlata, kterou hledal. Zaradoval se, minci si vzal a řekl zajíčkovi: „Tys mi tu službu, kterou jsem ti prokázal, oplatil mnohonásobně, za moji laskavost ses mi nastokrát odměnil.“

„Ne, ne,“ pravil zajíček, „zachoval jsem se k tobě jenom tak, jak ty ses zachoval ke mně.“ A svižně odpelášil. A hvězdný chlapec šel zpátky k městu.

Před městskou branou seděl nějaký člověk, a ten byl malomocný. Přes obličej měl staženou šedou plátěnou kápi a za otvory pro oči žhnuly jeho oči jako rudé uhlíky. Když uviděl hvězdného chlapce, začal tlouci do dřevěné misky a cinkat zvonkem a zavolal na něj: „Daruj mi nějaký peníz, jinak umřu hladem. Z města mě vyštvali a nikdo se nenašel, kdo by se nade mnou slitoval.“

„Já mám v mošně, želbohu, jen jediný peníz,“ řekl mu hvězdný chlapec, „a když ho nepřinesu svému pánovi, on mě zbičuje, protože jsem jeho otrok.“

Ale malomocný tolik žadonil a prosil, že se nad ním hvězdný chlapec slitoval a daroval mu tu minci z bílého zlata.

Když pak došel k čarodějovu domu, čaroděj mu otevřel, zavedl ho dovnitř a ptal se: „Máš tu minci z bílého zlata?“ A hvězdný chlapec odpověděl: „Nemám.“ I skočil po něm čaroděj, zbičoval ho, pak před něj položil prázdný dřevěný tácek a řekl: „Najez se!“ a prázdný pohárek a řekl: „Napij se!“ a opět ho uvrhl do kobky.

A ráno za ním přišel a řekl: „Nepřineseš-li mi dnes tu minci ze žlutého zlata, zůstaneš mým otrokem a dostaneš tři sta ran bičem.“

I šel hvězdný chlapec do lesa a celý den hledal minci ze žlutého zlata, ale nikde ji nenalézal. Když zapadalo slunce, posadil se na zem a dal se do pláče, a jak tak plakal, přiběhl k němu zajíček, kterého včera vyprostil z oka.

„Proč pláčeš?“ ptal se ho zajíček. „A co to hledáš v lese?“

„Hledám minci ze žlutého zlata, která je tady někde ukryta,“ odpověděl hvězdný chlapec, „a když ji nenajdu, můj pán mě zbičuje a zůstanu jeho otrokem.“

„Pojď se mnou,“ řekl zajíček a běžel lesem, až doběhl k vodní tůňce. A na dně té tůňky ležela mince ze žlutého zlata.

„Jak ti mám poděkovat?“ zvolal hvězdný chlapec. „Vždyť to je už podruhé, cos mi přispěl ku pomoci.“

„Tys přece první projevil lítost nade mnou,“ řekl zajíček a svižně odpelášil.

Hvězdný chlapec vylovil minci ze žlutého zlata, dal si ji do mošny a spěchal zpátky k městu. Ale opět ho uviděl ten malomocný, běžel mu vstříc, klekl si před ním a naříkal: „Daruj mi nějaký peníz, jinak umřu hladem.“

„Já mám v mošně jen jediný peníz,“ řekl mu hvězdný chlapec, „a když ho nepřinesu svému pánovi, on mě zbičuje a zůstanu jeho otrokem.“

Ale malomocný žadonil tak žalostivě, že se nad ním hvězdný chlapec slitoval a daroval mu tu minci ze žlutého zlata.

Když pak došel k čarodějovu domu, čaroděj mu otevřel, zavedl ho dovnitř a ptal se: „Máš tu minci ze žlutého zlata?“ A hvězdný chlapec odpověděl: „Nemám!“ I skočil po něm čaroděj, zbičoval ho, svázal ho těžkými řetězy a opět ho shodil do věžeňské kobky.

A ráno za ním přišel a řekl: „Přineseš-li mi dnes tu minci z červeného zlata, propustím tě na svobodu, nepřineseš-li ji, buď si jist, že tě zabiji.“

I šel hvězdný chlapec do lesa a celý den hledal minci z červeného zlata, ale nikde ji nenalézal. Večer se posadil na zem a dal se do pláče, a jak tak plakal, přiběhl k němu ten malý zajíček.

„Ta mince z červeného zlata, kterou hledáš,“ řekl mu zajíček, „je v jeskyni, která je za tebou. Tak už neplač a raduj se.“

„Jak se ti mám odměnit?“ zvolal hvězdný chlapec, „vždyť to je už potřetí, cos mi přispěl ku pomoci.“

„Tys přece první projevil lítost nade mnou,“ řekl zajíček a svižně odpelášil.

A hvězdný chlapec vešel do jeskyně a v jejím nejzazším koutě našel minci z červeného zlata. Dal si ji do mošny a spěchal zpátky k městu. Ale když ho uviděl ten malomocný, postavil se doprostředka cesty, zavolal na něj a prosil: „Daruj mi tu červenou minci, jinak umřu.“ A hvězdný chlapec se nad ním znovu slitoval a dal mu tu minci z červeného zlata se slovy: „Tvá bída je větší než má.“ Ale bylo mu těžko u srdce, neboť věděl, co hrozného ho čeká.

Leč, nastojte, když procházel městskou branou, stráže se mu klaněly, vzdávaly mu hold a říkaly: „Jak krásný je náš pán!“ a za ním se shlukovali měšťané a šli v zástupu za ním a volali: „Na celém světě není dozajista nikdo krásnější!“, takže se hvězdný chlapec

rozplakal a pomyslel si: „Posmívají se mi, z mého neštěstí si tropí šašky.“ Ale ten sběh lidí byl tak veliký, že chlapec ztratil nit směru, kterým se měl brát, a ocitl se posléze na rozlehlém náměstí, na němž stál královský palác.

A tu se otevřela brána paláce a v ústrety mu vyběhli kněží a vysokí hodnostáři, kořili se mu a volali: „Ty jsi náš pán, na něhož dlouho čekáme, ty jsi syn našeho krále.“

Ale hvězdný chlapec jim řekl v odpověď: „Já nejsem syn žádného krále, jsem dítě ubohé žebračky. A jak můžete říkat, že jsem krásný, když dobře vím, jak jsem ošklivý?“

Tu onen muž, který měl zbroj vykládanou zlatými květy a na přílbě okřídleného lva, před něho zvedl štít a zvolal: „Jak může můj pán říkat, že není krásný?“

Hvězdný chlapec do štítu pohlédl, a hle, jeho tvář byla zase taková, jaká bývala, vrátila se mu všechna jeho spanilost, jen v očích viděl něco, co tam dříve nevidal.

Kněží a vysokí hodnostáři poklekli a pravili: „Kdysi dávno bylo prorokováno, že dnešního dne přijde ten, kdo nám má vládnout. Necht si tedy náš pán vezme tuto korunu a toto žezlo a je naším spravedlivým i milostivým králem.“

Ale chlapec jim řekl: „Nejsem toho hoden, neboť jsem zapřel matku, která mě porodila, a nedojdu klidu, dokud ji nenaleznu a nedostane se mi od ní odpuštění. Nechte mě tedy odejít, musím znovu proputovat celý svět. Ačkoli mi nabízíte korunu a žezlo, já zde prodlévat nesmím.“ A při těch slovech od nich odvrátil svůj pohled k ulici, vedoucí k městské bráně, a tu v davu, který se tísnil kolem vojáků, spatřil žebračku, jež byla jeho matkou, a vedle ní malomocného, který dřív sedával u cesty.

Chlapci se vydral z úst radostný výkřik, rozběhl se, poklekl a líbal zraněné matčiny nohy a smáčel je svými slzami. Hlavu sklonil

až do prachu a mezi vzlyky, které mu div srdce neutrhly, říkal: „Matko, já tě zapřel v hodině své pýchy, ale ty mě přijmi v hodině mé pokory. Matko, já ti dal nenávisť, ale ty mi dej lásku. Matko, já tě zavrhl, ale ty se teď ujmí svého dítěte.“ Ale žebračka mu neodpověděla ani jediným slovem.

Rozpřáhl ruce, objal bílé nohy malomocnému a řekl mu: „Třikrát jsem ti projevil své milosrdenství. Popros tedy mou matku, ať na mě promluví.“ Ale malomocný mu neodpověděl ani jediným slovem.

Chlapec se znovu rozvzlykal: „Matko, mé utrpení je těžší, než mohu unést. Dej mi odpuštění, a já odejdu zpátky do lesů.“

Tu mu žebračka položila dlaň na hlavu a řekla mu: „Vstaň,“ a malomocný mu rovněž položil dlaň na hlavu a i on řekl: „Vstaň.“

Chlapec se zvedl, pohlédl na ně a hle, před ním stáli král a královna.

A královna mu řekla: „Toto je tvůj otec, kterému jsi přispěl ku pomoci.“

A král mu řekl: „Toto je tvá matka, které jsi slzami omyl nohy.“

A padli mu kolem krku a líbali ho. Pak ho zavedli do paláce, oblékli ho do skvostného roucha, na hlavu mu vložili korunu a do ruky žezlo, a on vládl tomu městu, zvedajícimu se nad řekou, a byl jeho pánem. Mnoho spravedlnosti a milosrdenství projevil všem lidem, zlého čaroděje vypověděl do vyhnanství a dřevorubci a jeho ženě poslal spoustu bohatých darů a jejich dětem udělil vysoké hodnosti. A nestrpěl, aby někdo krutě nakládal s ptactvem a se zvířít, učil lásce a laskavosti a dobročinnosti, chudým dával chléb a nahé odíval a země žila v míru a v hojnosti.

Dlouho však nepanoval. Tolik vytrpěl a tak kruté byly plameny, jimiž prošel při své zkoušce, že zemřel už po třech letech. A ten, kdo přišel po něm, vládl nelítostně.

Ediční poznámka

V knižním vydání, které představuje jedinečně sestavený komplet Wildových souborů pohádek, je navíc doslov Martina Procházky.

Redakce MKP

Oscar Wilde

Pohádky

Překlad Jiří Zdeněk Novák

Ilustrace na obálce vytvořena pomocí Adobe Firefly

Korektura Tereza Česáková

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 26. 7. 2024

ISBN 978-80-274-4106-8 (epub)

ISBN 978-80-274-4107-5 (pdf)

ISBN 978-80-274-4108-2 (prc)